

УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО

ТРЕТЯ СЕСІЯ
Української Національної Ради

(6 — 12 березня 1954 р.)

МАТЕРІЯЛИ І ДОКУМЕНТИ

НА ЧУЖИНІ, 1954

УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО

ТРЕТЯ СЕСІЯ
Української Національної Ради

(6 — 12 березня 1954 р.)

МАТЕРІЯЛИ І ДОКУМЕНТИ

НА ЧУЖИНІ, 1954

**Президент Української Народньої Республіки
Д-р Степан Витвицький**

П Е Р Е Д М О В А

Випускаємо друком збірник матеріалів про перебіг та ухвали III Сесії Української Національної Ради. Частина тих матеріалів була подана на сторінках української преси під час Сесії або відразу після її закінчення, тому політичні кола й громадський загал їх знає й вони вже виконали свою першу інформативну службу. Коли ж їх випускаємо тепер окремим збірником, то це робимо з метою: а) дати повні й точні тексти промов, доповідей та постанов Сесії, щоб ці матеріали могли використовувати члени УНРади, її органи, політичні діячі, журналісти, широкі кола громадянства й представництва Виконавчого Органу, які мусять мати в одному збірнику всі ухвали й на основі їх провадити свою політичну роботу в країнах свого перебування; б) тогочасна преса чимало вділила уваги перебігові Сесії, але далеко не все було подано до відома громадянства, зрештою, преса й не мусила подавати всього, а тільки те, що її цікавило, тому й виникає потреба видання цього збірника.

Та і цей збірник не є повний, чимало знайдеться прогалин у ньому, бо найбільшою технічною хибою в організації Сесії було те, що не переведено стенографічних записів промов і дискусій, а все те занотуване тільки частково і в самих загальних рисах. Проте, доповіді й деякі промови були виготовили самі промовці, а звітодавці подали точні тексти своїх доповідей; ухвали, декларація, експозе й інші документи точно устійнені на самій Сесії, отже, скорочено подані тільки виступи членів УНРади в дискусіях. Також скорочено наводимо прикінцеві виступи Президента, Голови УНРади й Голови Виконавчого Органу.

Всеж, помимо тих недоліків, матеріали Сесії являють історичну цінність, вони нотують факти й дії органів Державного Центру УНР, вони є підсумком

поважної, майже п'ятирічної праці в Центрі, в представництвах та в клітинах, які входять у систему політичної роботи Української Національної Ради.

Відбуття III Сесії УНРади — подія великої політичної ваги. Високий рівень виступів представників Державного Центру і членів УНРади, усунення розходжень між політичними організаціями, належними до УНРади, ухвалення змін у Тимчасовому Законі, Деклярації III-ої Сесії УНРади, бюджету, одностайні вибори Президента, Віцепрезидента, Голови УНРади та її Президії, успішне сформування Виконавчого Органу на основі широкої коаліції, поповнення складу УНРади новими політичними організаціями, — це факти, що свідчать про зміцнення Державного Центру УНР та про консолідацію політичних сил, які його творять.

Сесія та її перебіг викликали широкий відгомін в українському й чужинецькому громадянстві, вся українська преса й чимало чужинецьких часописів відгукнулися своїми статтями, інформаціями та критичними заувагами, обмірковуючи ухвали Сесії. Численні українські й чужинецькі політичні, громадські, культурні, військові, професійні, церковні й інші організації та окремі діячі привітали Сесію, висловлюючи найкращі побажання Українській Національній Раді в її відповідальній роботі. Все це свідчить про визнання ваги існування Державного Центру УНР в екзилі, про широку підтримку його визвольної акції.

Зміцнені довірам та уповноваженням членів УНРади й широких кіл українського громадянства новообрані органи Державного Центру УНР приступили до виконання своїх обов'язків, щоб спільно з активними силами українського народу на Батьківщині й на чужині продовжувати працю й боротьбу за визволення України.

Третя Сесія УНРади

В і д к р и т т я

(6 березня 1954)

Третя Сесія Української Національної Ради почала свою працю 6-го березня 1954 року.

Перед початком Сесії відбулася Служба Божа в Українській Православній та Греко-Католицькій Церквах. На Богослуженні в обох церквах були присутні всі члени УНРади та члени Виконавчого Органу на чолі з Головою Виконавчого Органу — ВиконуючимOBOBO'язки Голови Держави д-ром Степаном Витвицьким та ВиконуючимOBOBO'язки Голови Української Національної Ради Іваном Багрянним.

Святочне відкриття III-ої Сесії УНРади відбулося в залі Кольпінггаймі, в Мюнхені.

На відкриття Сесії прибули численні українські гості: — представники Православної, Греко-Католицької та Євангелістської Українських Церков, удова св. пам. Президента — Марія Лівицька, представники політичних, наукових, громадських та військових організацій, зокрема — Українського Вільного Університету, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, Українського Технічно-Господарського Інституту, ЦПУЕН, СХС, ДОБРУС-у в Західній Німеччині, Союзу Українських Інвалідів, Легіона Симона Петлюри, Союзу Українських Ветеранів, Брацтва 1-ої Української Дивізії, УНГ, Організації Українського Жіноцтва та інш., між ними представники Американського Комітету для Боротьби з Большеви́змом.

Так само численні чужинецькі гості та представники Державних Центрів і національних об'єднань поневолених народів СРСР — членів Паризького Б'юро.

На Сесію приїхали також представники організованої громадськості з Іспанії, Франції, Англії, Бельгії, Вільного Берліну.

На відкритті, так само під час дальших ділових засідань III-ої Сесії численно заступлена українська преса.

Для участі в роботах Сесії прибули члени Української Національної Ради від фракцій (за алфавітом):

Від ОУН:

1. Бойдуник Йосип
2. Андрієвський Дмитро
3. Дорожинський Микола
4. Бойко Юрій
5. Жеґуц Іван

Від УНДО:

1. Витвицький Степан
2. Хробак Микола
3. Макарушка Любомир
4. Голіян Роман
5. Семчишин Микола
6. Тофан Микола

Від УНДС:

1. Лівицький Микола
2. Гловінський Євген
3. Добрянський Михайло
4. Юрченко Олександр
5. Шраменко Микола
6. Лук'янович Варвара

Від УРДП:

1. Багрянний Іван
2. Воскобійник Михайло
3. Гаєнко Федір
4. Пірідо Федір
5. Созонтів Симон

Від УСП:

1. Довгаль Спиридон
2. Феденко Панас
3. Діберт Василь
4. Лучишин Іван
5. Попович Ілько
6. Чернецький Антін

Відсутні члени УНРади є Микола Капустянський (ОУН), Богдан Осадчук (УРДП).

Члени УНРади займають визначені для них місця за фракціями.

За окремими столами зайняли місця: Голова Виконавчого Органу УНРади — ВиконуючийOBOBO'язки Голови Держави д-р Степан Витвицький; Голова III-ої Сесії — ВиконуючийOBOBO'язки Голови УНРади Іван Багрянний.

Заступники Голови УНРади: Осип Бойдуник і Любомир Макарушка.

Члени Виконавчого Органу: Спиридон Довгаль, Василь Діберт (УСП), Михайло Воскобійник, Василь Григоренко (УРДП), Микола Лівицький, (УНДС), Микола Хробак (УНДО), Олександр Удовиченко, Державний Секретар — Олександр Юрченко, Заступник Державного Контрольора Іван Іножарський. Відповідальні Секретарі-протоколянти В. Шерей та В. Стечишин.

О 14 годині 15 хвилин виконуючийOBOBO'язки Голови УНРади Іван Багрянний, сконстатувавши, що на залі із 30-ти членів УНРади є 28, подав до відома такий порядок 1-го дня Сесії:

I. Відкриття Сесії: Декрет виконуючогоOBOBO'язки Голови Держави. Промова Голови Української Національної Ради.

II. Промова виконуючогоOBOBO'язки Голови Держави.

III. Привітання.

IV. Доповідь Регуляміново-Мандатної Комісії в справі кандидатур нових членів УНРади.

V. Складення присяги новими членами УНРади.

VI. Обрання Голови Української Нац. Ради й передавання йому на підставі ст. 22 Тимчасового Закону, титулу, прав і обов'язків Президента УНР.

VII. Складення Президентом присяги.

VIII. Промова Президента Української Народної Республіки.

IX. Законопроекти, подані Сесії (перше читання).

Промова Голови III-ої Сесії УНРади Івана Багряного

«Пане Президенте, Високошановні Панове Посли Українського Парляменту, дорогі гості!

З рамени Президії Української Національної Ради й з обов'язку Голови УНРади, маю за честь відкрити Третю Сесію Української Національної Ради, скликану на підставі адресованого мені наступного декрету Голови Державного Центру Української Народної Республіки в екзилу:

«Пане Голово!

Згідно з постановами статті 15/1, 20/7 і 23 Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру, затвердженого Головою Держави 10 червня 1948 р. і відносного додаткового закону, затвердженого Головою Держави 30 грудня 1949 р. заряджую скликання Сесії Української Національної Ради на день 6 березня 1954 р.

д-р Степан Витвицький

Скликану на основі цього Декрету Третю Звичайну Сесію Української Національної Ради відкриваю.

Перед тим як ми перейдемо до порядку денного, згадаймо сьогодні, в цю урочисту хвилину тих, що від нас відійшли, але що віддали всю свою енергію й своє життя справі визволення нашої Батьківщини. З людей ближчих по роботі за останні роки відійшло від нас ряд непересічних особистостей, співробітників і членів, і найвидатніших діячів Державного Центру Української Народної Республіки. Ось неповний реєстр тих діячів Державного Центру, що від нас відійшли й що ми їх поховали в чужій землі за ці роки:

ПЕТЛЮРА Симон Васильович — Голова Держави та Головний Отаман Військ Української Народної Республіки;

РЯБИШЕНКО Анатолій, член Виконавчого Органу УНРади, Керівник Ресорту Внутрішніх Справ, член фракції УРДП;

МАЗЕПА Ісаак Прохорович, колишній Прем'єр Уряду УНР, а потім незмінний Голова ВО УНРади від Першої Сесії до 1952 р., член фракції УСРП;

ОЛЕКСІВ Михайло, член УНРади, член фракції УНДС;

ІВАНИЦЬКИЙ Борис, Голова УНРади, член фракції УНДС;

БАРАН Степан, Голова ВО УНРади, а раніше член Президії й Заступник Голови УНРади, член фракції УНДО;

ДУБИНЕЦЬ Іван, член Ради Представництва ВО в США. . .

І нарешті — зовсім недавно ми втратили Президента Української Народної Республіки, Голову Державного Центру УНР — ЛІВИЦЬКОГО Андрія Миколайовича.

Також з великих наших прибічників, найчільніших українських громадян відійшов Високопреосвященіший Митрополит ПОЛІКАРП, Голова УАПЦ.

Але за ці роки в боротьбі за визволення України, за її свободу впало ще багато жертв — жертв знаних і безіменних — на всіх просторах нашої Батьківщини, під жорстоким терором окупанта, й за її межами по концтаборах і на вигнанні, — борців за ті самі ідеали, носієм яких є УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА, за ідеали Української Демократичної Народної Республіки, за свободу й державну незалежність нашого народу.

Вшануймо ж пам'ять усіх тих, що відійшли і пам'ять усіх поляглих у боротьбі за вільну Україну вставанням і хвилиною мовчанкою. (Всі встають).

Згадуючи тих діячів УНРади й Державного Центру вцілому, що відійшли від нас, мусимо відзначити, хоч би й у відповідь тим, що десь тішаться з наших втрат.

Люди відходять, але справа наша не вмирає, бо вона немируща. На місце одних приходять інші. На місце старшого покоління борців за українську свободу, приходять покоління молодше, і вороги наші нехай не радіють і нехай не сподіваються, що прапор української свободи впаде. Сили наші ніколи не вичерпаються й прапор український ніколи не впаде.

Думаю, що висловлю загальну думку, коли скажу, що з вірою в це ми приготувані на найбільші труднощі й на найтяжчі іспити. З цією ж вірою ми перейдемо й до порядку денного нашої Сесії та дальшої праці УНРади.

П'ять з половиною років минуло з часу заснування Української Національної Ради й чотири з половиною роки з часу відбуття Другої Сесії. За нашим Тимчасовим Законом про Реорганізацію Державного Центру сесії УНРади мали б відбуватися щороку, але нам довелося жити й діяти в умовах часом непереборних труднощів і тому ми маємо зараз інтервал дещо більший, ніж то передбачено нашим законом. Докладно про причини ми будемо говорити далі, під час праці Сесії, а зараз хочу лише відзначити, що, не зважаючи ані на які труднощі, Українська Національна Рада протягом п'яти з половиною років свого існування і діяльності задокументувала свою життєвість і дієздатність і стала найбільшим чинником української визвольної боротьби.

Не зважаючи ні на що й не зважаючи на всі намагання наших ворогів і супротивників повалити нас, Українська Національна Рада, як виразник волі українського народу, як його речник перед усім демократичним світом, як носій прапору законного Уряду Української Народної Республіки, як здійснювач незалежної української визвольної політики та як носій ідеї єдності всіх ук-

раїнських політичних сил, стоїть твердо на сторожі українських інтересів і несибно веде боротьбу за торжество української ідеї.

Звичайно, за ці п'ять з половиною років ми не dokonали чудес. Вітчизна наша й досі стогне під чоботом жорстокого окупанта і ми не можемо похвалитися, що ми її вже визволили. Одначе, ми можемо з гордістю відзначити, що за п'ять років свого існування УНРа проробила величезну роботу, борячись за українську свободу, і має великі осяги в обстоюванні інтересів українського народу перед лицем усього світу, а надто в активізації української проблеми перед політичними колами світу. А рівно ж УНРа може похвалитися, що за ці роки свого існування й діяльності вона виросла в чинник величезної ваги для всієї України, для всього українського народу по той бік залізної заслони, як маяк, як світоч, як джерело психологічної насаги в боротьбі проти окупанта для всіх борців за волю України і як джерело віри в остаточний успіх тієї боротьби. Крім того, існування УНРади, як справжнього виразника волі поневоленої України, як антипода накиненого узурпаційного уряду УССР — це непромінального значіння факт, що не дає спокою окупантові, й не дає йому можливості зняти українську проблему з порядку денного. Уже саме це останнє, цілком виправдовує існування УНРади, хочби вона й політичних чудес не доконала, як того хотіли б люди нетерплячі та занадто гарячі.

Ми не говоримо про стотисячні озброєнні армії у ворожому запллі, і то тому, що ми з цілковитою певністю можемо сказати, що УНРада має дещо більше: з своєю універсальною ідеєю національного визволення УНРада має за собою 45 мільйонів українського народу, що хоче свободи. І ті мільйони представлені всіма тими політичними партіями, які складають собою УНРадівську коаліцію сьогодні з тими, що увійдуть до неї в майбутньому.

В цьому сила УНРади. І в цьому джерело її стійкості.

І саме тому УНРада витримала всі наступи й натиск з усіх боків, та існує й буде існувати.

За п'ять з половиною років своєї діяльності УНРада була вірна своїм постулатам, покладеним в

основу всієї праці та її конституції (Тимчасового Закону) і не зрадила їх ні разу.

Вона була вірна засадам активності й незалежності української визвольної політики.

Вона була вірна ідеї об'єднання всіх політичних національних сил навколо єдиного Державного Центру, що ним вона є.

І вона твердо і свято зберігала принцип коаліції політичних партій, що до УНРади входять.

На цих основах будова УНРади міцна й неперушна. І завдяки цим основам вона має великий авторитет серед українського громадянства і велике майбутнє.

Ці основи УНРада безперечно зберігатиме й на далі.

Сьогодні перед нашою Сесією стоять великі завдання. Третя Сесія УНРади мусить підбити підсумки за період від другої Сесії до сьогодні та накреслити план праці на майбутнє. Крім того життя поставило перед нами низку організаційних проблем, які ми мусимо розв'язати для дальшого успішного існування й праці Державного Центру.

Такими проблемами є: вибори нового Президента УНР, вибори нового Голови УНРади й нової її Президії, узгодження та затвердження нового Виконавчого Органу тощо. Всі ці справи ми мусимо розв'язати й поладити в інтенції скріплення коаліції українських політичних партій, що творять УНРаду, та забезпечення успішності праці цілого Державного Центру надалі.

Закінчуючи те своє слово, вітаю представників Церков, представників громадських організацій і наших дорогих гостей. Вітаю представників вільної преси.

Вітаю всіх вас, Панове Посли, Члени Українського Парляменту, й бажаю плідної праці, успішного розв'язання всіх завдань, що перед Сесією стоять, і ще більшого скріплення на майбутнє Українського Державного Центру — виразника волі уярмленого народу перед усім світом.»

Далі Голова Сесії І. Багрянний передав слово Голові ВО і Виконуючому Обов'язки Голови Держави д-ру С. Витвицькому.

Промова Голови ВО і Виконуючого Обов'язки Голови Держави Д-ра С. Витвицького

«Достойні панове!

Відкриваємо чергове зібрання Української Національної Ради — українського Парляменту на вигнанні. Це один з органів нашого Державного Центру, який репрезентує в протиставленні до накиненого большевицьким насильством уряду УССР справжню волю народу і разом з тим справжню українську державу, ту, що постала в січні 1918 року і що її постанови освічувати буде цілі століття народнього життя. Хоч ця держава не розпоряджає засобами фізичної сили, але проте вона сильніша за них. Вона не спирається на перемозі багнетів, а на горінні мільйонів українських сердець, вона вирошена жертвами, сльозами і кров'ю українських людей. Для неї живуть і за неї вмирають вони. Ми є її слугами і в тому характері репрезентуємо її за кордоном, як переміжники традиції нашого недавнього минулого. Наш Державний Центр уявляє собою символ найдорожчих і найвищих цінностей

народу і це накладає на нас не абияку відповідальність.

Коли оце починаємо наші наради, то вітаємо серед нас тіні великих постатей нашої історії і всіх тих, які вмирали за Україну. Вони збираються теж на спільну з нами раду. Просимо Божого та їх благословення. Тихою молитвою припадаємо до батьківської землі і зв'язуємося з народом, що стоїть у завзятій героїчній боротьбі за своє право. Він його добуде, нашим завданням йому в тому допомогти.

Ми є за кордоном представниками Української Народньої Республіки. Республіка — це загальне всенародне добро, перед яким на дальше місце і в далеку тінь відступають всі наші особисті і групові інтереси. Тільки з тої суми загального добра може прийти успіх наших групових змагань, а не навпаки. Ця республіка держиться почуттям доброї волі, братньої згоди і духової спільноти. На тих цінностях побудовані її закони. І ствердити годиться, що

в нашій установі ці закони завжди оберігались з цілою точністю і повністю. Бували інколи між поодинокими групами, що входять до УНРади, не раз дуже яркі розходження, але ніколи ніхто для здійснення своїх окремих поглядів не порушив закон.

Ми не є партією, ми є репрезентацією народу. І хоч згадані різниці у поглядах викликували в нашому нутрі глибокі потрясіння, то вони ніколи теж не доводили до роз'єднання, ні до розколу в Державному Центрі. Завжди державна рація, інтерес цілості брав верх понад противенством окремих поглядів і думок. Коли, однак, деколи боротьба між поодинокими партійними групами загострювалась, то від того терпів не тільки Державний Центр, але й поодинокі політичні партії.

До наших нарад і до їх вислідів прислуховуватись буде Батьківщина, яка надто добре розуміє та оцінює вагу авторитету Державного Центру. Будьмо ж достойні постави наших братів і сестер, що від нас чекають доброї вістки. Не прибильшуймо їх терпіння, підтримаймо їх на душі почуттям своєї відповідальності перед ними і перед майбутнім народом. Своєю легкодухістю можемо змарнувати їх безмірні жертви.

До наших нарад прислуховуватись буде рівно ж вся українська громада, розсіяна по цілому світі. Виправлення наших недомогань, скріплення організаційної і дієвої справності Державного Центру буде найкращим засобом політичної консолідації, бо воно притягне до нього чимало з-поміж тих, які сьогодні стоять від нас осторонь.

Врешті, за нашими нарадами буде пильно слідкувати чужинецький світ. Коли рахуємося з його відношенням до нас, то не тому, щоб всеціло здавалися на його допомогу. Ні, там на українській землі перебуває ця таємна духовна, як не менш фізична сила, що нас виведе з дому неволі. Але про те не потребуємо вияснювати вам, достойні панове, ваги чужої допомоги, яка в критичних моментах деколи мала рішачу роль для долі народів. Українська визвольна справа набирає чимраз більшої ваги і з'єднує собі щораз більш симпатій серед чужого світу. Відгомін, який викликала недавно смерть Президента в світі, і деякі політичні акти урядових установ деяких з-поміж західних держав, вказують на ту повагу, якої зазнає в тих колах наш Державний Центр. Цих добутих важким трудом наших вартостей ми не сміємо ніяк обезцінити.

Будьмо ж, як державні мужі, достойні наших великих завдань. Нехай наше зібрання буде для нас тим святая-святих, перед якого порогом залишаються всі наші людські слабості і вся наша людська сквернь. Нехай Бог осінить Ваші уми промінням своєї мудрости, нехай роз'яснить Ваші серця любов'ю до України і пішле нам єдиномисліє, щоби у нас стала одна думка, одно слово та одно діло».

Заступник Голови Української Національної Ради інж. **О. Бойдуник** зачитав привітання, що наспіли з нагоди III Сесії Укр. Нац. Ради, від Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Владика, Митрополита Ніканора, Його Ексцеленції Кир Івана Бучка, Американського Комітету Визволення від Большевизму (підписане п. І. Печом), Англо-Укра-

їнського Товариства (Оберон Герберт), від представництва Ідель-Уральського народу, від Голови Паризького Блоку — п. Гегечкорі, від Українського Конгресового Комітету, Комітету Українців Канади, ОУН (полк. Мельник), Добрусівсько-Сужерівського руху, ДОБРУС-у в Західній Німеччині, УНДС в США, Легіона ім. Симона Петлюри, ЦК УРДП, УВАН, Матірнього Союзу Українок УНГА в Німеччині, ЦПУЕН, Союзу Українських Пластунів, Союзу Студентів, та ще від багатьох організацій та поодиноких осіб. (Докладний перелік додається вкінці).

IV. Член Виконавчого Органу М. Хробак — Голова Регуляміново-Мандтаної Комісії зачитує ухвалу Комісії про прийняття нових членів Української Національної Ради на місце вибувших. Згідно з внесками поодиноких фракцій, прийняті членами Національної Ради:

Від Українського Національно-Державного Союзу:
Михайло Добрянський
Варвара Лук'янович
Микола Шраменко

Від Укр. Національно-Демократичного Об'єднання:
Роман Голіян
Микола Тофан

Від Української Революційно-Демократичної Партії:
Симон Созонтів
Богдан Осадчук

Від Організації Українських Націоналістів:
Микола Дорожинський
Іван Жеґуц

V. Названі особи, крім Б. Осадчука (який є відсутній) та прийнятий раніше членом Національної Ради М. Семчишин (УНДО) склали присягу за формою, передбаченою Тимчасовим Законом.

VI. Приступаючи до наступної точки денного порядку, Голова Сесії І. Багрянний пояснює, що в наслідок смерті бл. пам. Президента Української Народної Республіки А. М. Лівичького титул, права і обов'язки його, на підставі статті 22 Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру, автоматично передаються Голові Української Національної Ради. Оскільки між II і III-ою сесіями цей пост, в наслідок смерті сл. пам. Б. Іваницького, не був обсаджений, Сесія УНРади сьогодні має вибрати Голову Національної Ради, який згідно з Тимчасовим Законом автоматично стає Головою Держави з титулом, правами і обов'язками Президента Української Народної Республіки.

Голова Сесії І. Багрянний оголошує, що виставлена єдина кандидатура д-ра С. Витвицького, дотеперішнього Голови ВО УНРади. Присутні члени УНРади, а також і гості встають зі своїх місць і довготривалими оплесками вітають д-ра С. Витвицького.

Відкритим (на бажання Сесії) голосуванням за кандидатуру д-ра С. Витвицького подано 27 голосів (д-р С. Витвицький від голосування утримався).

Стверджуючи одноголосне обрання д-ра С. Витвицького на Голову Української Національної Ради, Голова Сесії І. Багрянний проголошує, що титул, права й обов'язки Голови Держави — Президента УНР, згідно ст. 22 Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру, переходять до д-ра Степана Витвицького.

VII. Всі встають і новообраний Президент Народ-

ньої Республіки складає присягу: «Присягаю Богові й моему Народові, що буду вірно служити мой Батьківщині, боротися за її визволення та в своїй діяльності керуватися єдино добром Української Нації й стояти на сторожі Законів Української Держави».

VIII. По довготривалих оплесках Пан Президент УНР звернувся до Сесії з таким словом:

Інавгураційна промова Президента Української Народньої Республіки д-ра С. Витвицького

Висока Радо, достойні Пані і Панове!

В тому найбільш важливому моменті мого життя вся моя життєва свідомість і кожний відрух моєї душі — Україна. Україна та, що була перед нами на протязі століть, що є у нас і та, що буде по нас. Ту однодушність, з якою ВИСОКА РАДА виявила свою волю відносно мого вибору, я не вважаю як вияв прихильного рішення до мене, а радше як вислів ваших глибоких патріотичних почувань до тої справи, якій всі ми служимо. Він доводить, що є моменти, в яких наші серця б'ють одним ударом.

Коли оце стоїмо на порозі нового етапу нашої державницької дії, то перш за все повертаємось з доземним поклоном до наших княжих володарів, до великих гетьманів, будівничих нашої державности, до великих творців нашої культури і просимо у них ласки і підтримки у виконанні наших найважливіших завдань. А другий наш поклін — нашим братам і сестрам, що стоять у постійній героїчній боротьбі з ворожим окупантом та разом з тим для них наші сердечні бажання їх скорої перемоги. Наш привіт рівно ж всім українським вигнанцям, що не раз у злиднях дожидають дня народного визволення. Дай Бог, щоб вони його діждались якнайскорше.

На які ж то підстави спиратимемось у нашій дії в новім періоді нашої праці? Отож, на ті самі, що й давніше. Перш за все на власну силу народу, на його велику історію, державну традицію, безцінні скарби його душі, його духову творчість і високу культуру, а врешті на ту таємну міць, що дозволила народові роздертому ворожими займанщинами перетривати століття жорстокої неволі і зберегти себе як націю. І ще на одну силу ми спираємось. Ото ми були свідками, як після закінчення другої світової війни західний світ отворив нарозстіж свої двері тріумфальному походу та експанзії московського більшовизму. На землю злинув большевицький «янгол мира». Державні мужі західних країн повірили, що оце прийшла для них ідилія миру, щастя й добробуту, і у висліді того ці країни склали свою зброю. Лише один не зійшов з боевого фронту і не склав своєї зброї — це український нарід. Його акція спротиву ведена у виді збройних виступів організованих частин Української Повстанської Армії та у виді подбигів незчисленних та безімен-

них революціонерів, що діють скрізь по Україні — це в історії визвольних рухів феномен виїмковий. Ця акція має першорядне значення не тільки для нас, але й для чужинецького світу: вона, ведена без жадної моральної й матеріальної допомоги, підтримала віру у непереможність вільної людини, і дала свідоцтво відвічній правді, що понад усяке насильство, понад репресії, арешти, концентраційні табори, понад голод і розстріли сильнішою є незламна сила людського духа.

Стоїмо за єдину Україну. Ми протягом своєї цілої історії не були ніколи окупантами і нині не прагнемо захвату чужої території. Наші сусіди з заходу і сусіди зі сходу покликаються на т. зв. історичні права, себто на століття нашої неволі. Але інститут індивідуального людського невільництва проіснував цілі тисячоліття, а все ж таки він був остаточно засуджений і ліквідований культурним світом. Східні сусіди заманюють нас міражем великих імперіальних комплексів і великих шанс, коли б ми з ними увійшли у федеративний зв'язок. Вони бажать нас переконати, що це шанси великої імперії, яка лягатиме від Сяну до Владивостоку. На те ми відповідаємо, що ми зовсім не прагнемо блискучих перспектив великої імперії від Сяну по Владивосток. Ми назавжди позбулися русофільської федеративної омани. Одним і другим нашим сусідам відповідаємо коротко: **ВІДДАЙТЕ НАМ НАШУ ЗЕМЛЮ**. І коли хто небудь схотів би простягнути свою руку по яку небудь частину української території, той стрінеться з переможним відпором єдиностайного українського фронту, в якому знайдуться всі українці без різниці їх місця походження, віри, партій, переконань і світоглядів. Водночас заявляємо, що не маємо жадних почувань ненависти ні до одних, ні до других наших сусідів та бажаємо з ними жити в мирі і згоді.

Нашу незалежну українську державу хочемо побудувати на демократичному ладі, в якому буде пошановане достоїнство людини, її свобода і буде забезпечена можливість її матеріального добробуту і певного її духовного розвитку. Народам, які живуть поруч нас на нашій землі, хочемо забезпечити їх повні національні та релігійні вольності.

В нашій політичній акції за кордоном включає-

мося у фронт західних народів, що стоять у боротьбі з російським більшевизмом, як самостійний незалежний партнер. Можна без перебільшення ствердити, що в політичному плануванні західного світу, особливо ж Сполучених Штатів Америки, відносно середньої і східної Європи, Україна займає чи не центральне місце. Це в першу чергу треба приписати, — не враховуючи сюди таких факторів як геополітичне положення, число населення, господарське значення, — зростові української національної сили. Пробуючи їй протиставитись, більшевицька пропаганда послуговується трафаретними обвинуваченнями про діяльність мітичного фашизму та про інтриги західної буржуазії на Україні. Це ані фашизм, ані буржуазна інтрига. Це хвиля могутньої стихії, що стрясє основами Кремля. Яка далека дорога від громадки Крутянських героїчних студентів до вияву патріотичної постави народніх мас, які помічаються чужинцями на вулицях українських міст. Яка багата ця дорога своїм досвідом і наукою безцінною для всяких філософів і соціологів. В горнилі більшевицького терору сформувався новий український чоловік. Цей розвиток іде не тільки вишир, але він поступає рівно ж вглиб і проявляється у творчості української культури, якій більшевицький режим раз-у-раз закидає націоналістичні ухили. Це жадні ухили, це інтегральна боротьба за українську духовість. Коли більшевики вимагають, щоби вона була тільки по формі національна, а по суті советська, то ми боремося за те, щоби вона була і по формі, і по своїй найглибшій суті **УКРАЇНСЬКА І ЛИШЕ УКРАЇНСЬКА**. Накинену йому боротьбу за свою душу український нарід напевно виграє. І ми бачимо як живо реагує більшевицьке правління на цей нестримний процес цілою майже безперервною низкою політичних мій, які мають своїм завданням приєднати настрої нашого народу і їх до певної міри бодай заспокоїти. Ця низка в останньому часі починається відставленням московського проконсула на Україні Мельнікова, а завершується недавнім советським актом прилучення Криму до України. У моїх руках номер американського щоденника «Нью-Йорк Таймсу» з 1 березня ц. р., якого кореспондент доносить, що ніколи ще від упадку царського режиму не було такої кількості масових просто покликаних українців на провідні пости в цілому СРСР і поодиноких його республіках, як це сталося в недавньому часі. (Тут промовець цитує кільканадцять прізвищ). Що більше висувається більшевиками теза про передове становище в СРСР не тільки російського, але й українського народу, відновлюється наука про дві руські народності. Але ці спокусливі заходи не зведуть нашого народу з його шляху боротьби за незалежну українську державу, в якій влада не буде належати ніякій тоталітарній партії, а цілому народові.

З тої то зростаючої сили українства береться в першу чергу та увага, яку присвячує західний світ українській справі. Але в тій його настанові немало важну роль відіграла і теж відіграє українська еміграція, а серед неї в головній мірі наш Державний Центр. Висока Рада довідається із звітів Виконавчого Органу про всю пророблену серед дуже важких умов його важливу працю. Одним з капітальних його досягнень є повільний, щоправда, але все ж таки поступаючий процес м. ін. освіднення американської політичної думки, що головною загрозою всесвітнього миру й людської свободи є не сам більшевизм, а російський імперіалізм. В проти-

вагу до претензій і посягань того ж імперіалізму Державний Центр виставляє поруч вимоги незалежності України проєкцію міжнародних з'єднань східної і центральної Європи. Їх зав'язком є формація Паризького Бльоку і проєкт його зв'язку з народами Центральної Європи. Це виводить українську визвольну дію з деякої її ізоляції, дає їй широкую платформу і впроваджує нас в міжнародний світ як один з головних елементів цього майбутнього нового фактора всесвітньої політики. Багато з того, очевидно, є ще до опрацювання. Ця проєкція дає нам одну з передових ролей в майбутній конструкції нового ладу на європейському сході та накладає на нас чималу відповідальність і чималі обов'язки, вимагаючи від нас багато труду і великої вмілості.

Осяги нашої політичної акції за кордоном були б ще більші, якби українська політична еміграція була об'єднана в одному фронті, тобто в Державному Центрі. Слід зауважити, що той вид, який уявляє собою українська політична еміграція, зменшує успішність нашої політичної праці. Її внутрішні міжусобиці в значній мірі походять з хворобливої туги за Батьківщиною, а далі деколи з гіпертрофії патріотичних почувань. До того міраж нашої остаточної мети відриває надто часто наші очі від реальної дійсності зовнішнього світу та його умов. Той патос патріотичних почувань двох поколінь: тих воїнів, що бились за українську державу під час першої світової війни та зараз після неї, і тих, що бились і б'ються за неї під час і після другої світової війни — міг би перенести гори, якби його вияви були зосереджені в одному центрі і ним керовані.

Проте оце недавно зібрала нас усіх разом в одно сумна подія, якою була смерть Президента Андрія Лівичького, коли ми віддавали йому останню свою послугу. Зібрала вона нас перш за все тому, що явище смерті наближує людей до себе і примушує їх вийти з оков дочасности та оглядати світ і його речі з висоти неперемінюючих вартостей. Та разом з тим еднав нас у похоронному обряді ще один комплекс тої самої, але вічно живої категорії, якому ім'я Україна. Не мав би тоді об'єднати нас спільний змаг за вільне життя народу, перед яким відкривається битий просторий і ясний шлях. Зробимо все, що є в людській спроможності, щоби на тому шляху ми знайшлись врешті усі в одній одностайній боевій лаві.

Молімо Бога, щоби благословив нарід і нашу працю для його визволення.»

ІХ. Голова повідомляє, що на розгляд Сесії надійшли проєкти змін в Тимчасовому Законі про реорганізацію Державного Центру та передає їх на опрацювання Правничій Комісії.

Д-р М. Хробак в позачерговім зверненні до Сесії пропонує замість обраного на Президента УНР д-ра С. Витвицького, що в зв'язку з своїм обранням виступити з УНДО та перестав бути членом УНРади, обрати до складу УНРади полковника Закусило Петра.

Голова Сесії передає цю заяву на розгляд Регулятивно-Мандатної Комісії.

На тім засідання першого дня Сесії закрито.

Другий день Сесії

(7 березня 1954 р.)

Присутні:

Президент УНР д-р С. Витвицький;

Голова Сесії — І. Багрянний;

Заступники: І. Попович та Є. Гловинський;

Члени УНРади, що були присутні на відкритті Сесії, а також Богдан Осадчук (УРДП); члени Виконавчого Органу та заступник Державного Контрольора — І. Іножарський.

Секретаріат: В. Шерей та В. Стечишин.

На лавах для гостей: представники української преси та гості.

О год. 13 і 35 хв. Голова І. Багрянний відкрив друге засідання III-ої Сесії і оголосив такий порядок денний:

I. Вибір Комісії.

II. Доповідь вик. обов. Голови УНРади про діяльність Президії УНРади.

III. Доповідь Голови Виконавчого Органу УНРади.

IV. Доповідь Державного Контрольора.

V. Дискусії над доповідями.

Раніш як перейти до розгляду першої точки порядку денного, Голова Сесії дає слово Голові Регулятивно-Мандатної Комісії М. Хробакові, який відчитує ухвалу цієї комісії про прийняття в члени УНРади Петра Закусила на місце вибулого з фракції УНДО д-ра Витвицького С.

Члени УНРади Б. Осадчук та П. Закусило склали присягу за формою, передбаченою Тимчасовим Законом.

Далі Голова зачитав додаткові привітання, що надійшли до III-ої Сесії (див. додаток до матеріалів Сесії).

I. На пропозицію І. Поповича обрано Декляраційно-Резолюційну Комісію в складі:

Б. Осадчук

М. Добрянський

М. Семчишин

П. Феденко

Д. Андрієвський.

Вибір інших комісій відкладено на пізніше, щоб дати можливість фракціям порозумітись і узгодити склад комісій.

II. Голова Сесії І. Багрянний передав головування заступникові І. Поповичеві, щоб скласти доповідь про діяльність Президії УНРади.

Кожний вписник позички стає учасником визвольних змагань у такій мірі, в якій їх матеріально підтримує !

Ставай в ряди активних борців за волю Батьківщини — впиши Позичку Визволення України !

Доповідь виконуючого обов'язки Голови УНРади І. Багряного про діяльність Президії УНРади

мишановний Пане Президенте, Панове Члени
ської Національної Ради!

сам факт скликання третьої сесії Української
альної Ради аж по чотирьох з половиною
ліття другої Сесії говорить про якісь поважні
и, що унеможливили дотримання ТИМЧАСО-
ЗАКОНУ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВ-
ЦЕНТРУ в питанні переведення плянових
ів УНРади. Очевидно, ті самі причини позна-
й на самій праці УНРади за відчитний пе-

ин тих є цілий ряд. Всі вони так чи так ко-
я в ненормальному нашому становищі, як
ної еміграції, позбавленої опертя в твердому
Тим твердим і життєдайним ґрунтом для
о уряду є «власна хата», мовляв наш вели-
ет, власна держава, Батьківщина, нарід. Від-
з «власної хати» не може не впливати нега-
на всю нашу діяльність.

зґрунт є причиною насамперед нашого фі-
го убозтва, нашої вічної скрути. І це ж є
ою несталої й плінності дієвих держав-
х кадрів, які весь час були й є досі піддані
«проблемі хліба», проблемі переселення в
раїни, забезпечення щоденних життєвих

Розпорошення кваліфікованих сил було
ас нашим лихом. І відсутність фінансових
була все нашим гальмом.

онкретно причини, що скликання третьої Се-
затягнулося?

ти, що в Президії УНРади й її ВО протягом
ирьох років бракувало доброї волі скликати
іак не можна. За цей час Президія розгляда-
итання аж 21 раз. Були також постанови,
розроблювані проекти переведення сесії,
кошторисів, порядку денного тощо. Але

кожного разу справа розбивалася об ті чи ті причи-
ни. Найперше — об брак коштів. Подруге — об
розпорошеність членів УНРади по всіх світах і фі-
нансову неможливість стягти їх до Європи.

Треба відзначити, що Виконавчий Орган як за го-
ловування св. п. проф. І. П. Мазепи, так і за голову-
вання св. п. д-ра С. Барана був проти скликання сесії
ближчого часу через згадані мотиви.

Також одною з поважних причин, що стала зго-
дом на перешкоді, була хвороба Голови УНРади
п. проф. Б. Іваницького й виїзд його за океан. Спо-
дівання на його шкоре видужання змушувало відкла-
дати сесію на неозначений період.

І ще поважна причина, що була перешкодою, —
це плінність складу Президії, постійна її здеком-
плектованість через еміграцію та різні переміщення.

Треба сказати, що за весь цей підзвітний період
були часто такі смуги, що Президія не могла робити
засідань, бо бракувало кворуму.

Найголовнішою, може, причиною були постійні
надії на покращення матеріального стану УНРади
й настановлення на такий момент, коли б можна
було скликати сесію найрепрезентативнішу й най-
ефективнішу з кожного огляду.

Але життя втрутилось і смерть провідних осіб з
нашого Державного Центру, змусило зрештою скли-
кати сесію.

Однак сказати, що період без пленуму УНРади
тривав аж чотири з половиною роки, було б не вірно.

В листопаді 1952 року, на основі відповідного
пункту постанови II-ої Сесії про право Президії в на-
ших умовах виконувати функції сесії УНРади (крім
вирішення певних справ), було скликане поширене
бюджетове засідання Президії спільно з ВО. Це за-
сідання відбулося на правах пленуму. На засіданні
було розглянуто й затверджено бюджет УНРади на
1952—53 рік та розглянуто ряд найкардинальніших
питань і пороблено відповідні ухвали.

На тому пленарному засіданні не було на порядку
денному тих питань, що ми їх маємо нині, бо й жит-
тя ще не поставило їх.

Цю поправку щодо періоду між сесіями прошу
прийняти до відома.

Так само треба підкреслити той факт, що, не зва-
жаючи на всі несприятливі умови та ті причини, про
які була мова, засідання Президії УНРади відбува-
лися в відчитний період більш-менш регулярно й
постійно, розглядаючи всі актуальні питання праці
УНРади й її ВО та схвалюючи відповідні рішення й
даючи вказівки.

Ті ж самі умови й причини, що утруднювали пра-
цю Президії, утруднювали працю й УНРади в ціло-
му й її Виконавчого Органу.

Ми знаємо, що в один період 1950 року дуже не-
гативно відбилася на праці УНРади хвороба нашо-
го прем'єра І. Мазепи й його першого заступника
п. д-ра Ст. Витвицького, бо на певний час ВО був
здекомплектований.

Так само брак фінансів обмежував повноту діяль-
ності, лімітуючи всі починання, які б тільки не
робилися.

І так само великим гальмом були наші несприят-
ливі емігрантські умови. Особливо зовнішня полі-

тична ситуація, що все була для нас мало сприятливою.

Не зважаючи на всі несприятливі умови, зовнішньополітичні й наші емігрантські внутрішні, УНРада, як політичний організуючий і репрезентативний чинник сьогодення українства, як політичне представництво українського народу в вільному світі, невпинно зростала й міцніла, роля її набирала все більшого значення.

Підтримана спонтанно всією українською політичною еміграцією з самого початку, вона за цей час не тільки не розгубила морального капіталу, а набагато збільшила його та поширила.

Кілька моментів заважило на зрості й зміцненні авторитету УНРади серед українського громадянства, по всьому світі розсіяного, що в свою чергу змусило чужинецькі політичні кола все більше прислухатися до УНРади та брати її під увагу, як політичний чинник. Найголовніші з тих моментів такі:

1) Рішуча й безкомпромісова постава УНРади в боротьбі проти наступу московського великодержавництва, проти його акції й велика організуюча робота в цій боротьбі, що поставила УНРаду на її чолі, в висліді конкретної праці всіх її фракцій. Фактом є, що кола УНРади відіграли тут провідну ролю, гуртуючи в цій акції всі українські самостійницькі сили. Значення всьому надавала окрема антимосковська концепція кіл УНРади в питанні створення розгорнутого антибольшевицького і тим самим антимосковського фронту з поневолених народів СССР.

Проявлена твердість УНРади в цій усій справі заслужила на увагу не тільки української еміграції, а й деяких інших чинників у світі і змусила з цим рахуватися. Та твердість була проявлена, не зважаючи на всі залицяння тих, що монтували промосковський «общий фронт» «народов Росії». Залицання ті були проявлені насамперед до кіл УНРади.

Мірилом успіху УНРади й зросту її авторитету може бути те піднесення в колах еміграції, що панувало в період найбільшого нашого контрнаступу на московське єдинодільство, організаційно оформлене в СОНР-і, а потім у КЦАБ-і. Без сумніву, в цей період УНРада здобула найбільше своїх прихильників як серед нової, так і серед найстарішої еміграції в США й Канаді.

А особливо варто пригадати, який великий ефект серед усіх кіл громадянства викликала спільна дія всіх партійних угруповань, заініційована колами УНРади на відомих спільних нарадах.

2) Другим моментом, що заважив на зрості й зміцненні авторитету УНРади, була послідовна політика її на довершення консолідації українських політичних сил. Сам цей клич знайшов і знаходить найширше розуміння в усіх колах політично-свідомої української еміграції. Це ж зробило й авторитет і при самому постанні УНРади.

Інша справа, наскільки ми практично наблизилися до здійснення, до завершення консолідації. Але якщо ми її не здійснили, якщо ми не здійснили того, чого хоче вся українська еміграція, то вина падає не на нас за це. Ми мали найбільше доброї волі і ту волю виявили. І навіть цього не зменшує той прикрий факт, що в самій УНРаді дехто заявився проти об'єднання всіх українських середовищ навколо єдиного політичного центру — УНРади. Думка окремих осіб не була провідною лінією УНРади. А стремління до об'єднання всіх навколо

УНРади якраз було провідною лінією УНРади з самих початків. В цьому її значення й авторитет серед громадянства. І всі ті, що поборювали цю ідею, що були проти УНРадівської об'єднуючої акції, перед очима громадянства програли.

Історична відповідальність упаде не на тих, що тримали двері до УНРади відчиненими для всіх українських партій, а на тих, що не хотіли до неї увійти або що хотіли ті двері зачинити.

3) Третім моментом, що сприяв зростові й зміцненню авторитету УНРади — було послідовне і вірне дотримання коаліції партій, об'єднаних в УНРаді. Супротивники й вороги УНРади робили багато заходів, робили все, що вміли, щоб ту коаліцію розвалити. Але, не зважаючи на це, як не зважаючи й на помилки самих деяких учасників коаліції, протягом п'ятих років з моменту постанови УНРади й чотирьох — з моменту другої сесії, коаліція лишалася непорушною. Треба думати, що й останнім часом, не зважаючи на вихід з Виконавчого Органу однієї фракції, коаліція все таки лишиться непорушеною й у висліді цієї нашої сесії буде привернена й скріплена.

Не можу тут обминути того шуму, що був піднявся навколо гасла про творення єдиного національного фронту та «відфашизування» наших націоналістів, і мушу зробити такі зауваги.

Це не були гасла Президії, і ніяких офіційних ухвал Президії про те не було, — це була моя особиста ініціатива, і я особисто за те несу відповідальність. Це, щоб ніхто не зваловав відповідальності на Президію.

Однак мушу сказати, що, на мою думку, клич про єдиний національний фронт, як і клич про «відфашизування» тих, хто вмирає за Україну сьогодні по концтаборах Колими й Воркути, не може компрометувати УНРади в світлі тих подій, що відбуваються в СССР, згідно з останніми відомостями.

Констатуючи великий зріст авторитету й значення УНРади, ми не потребуємо перераховувати тут усі прояви цього в масах. Вчора при відкритті сесії ми могли переконалися в цьому з тієї кількості привітань, що надійшли. І з листування, і з української демократичної преси, і з спонтанної організації в усьому світі Комітетів Сприяння УНРаді, і з тих чисельних привітань та відгуків широких кіл громадянства, при кожній нагоді надсиланих до УНРади, — це можна бачити. УНРада увійшла глибоко в свідомість кожного українця і існує, як міцно зареєстрований політичний чинник у житті, зник його немислений.

Навіть вороже наставлення деяких кіл української еміграції до УНРади зовсім не змалює її значення і не спростовує її авторитету.

До несприятливих явищ, що перешкоджали праці УНРади, належить, і та невпинна боротьба проти УНРади, що її провадила й провадить т. зв. «опозиція» в лапках, — кола ОУНР, ЗП УГВР та СГД. Але якраз на тлі цієї кампанії боротьби найкраще й видно зріст авторитету й значення УНРади.

Особливо міцні й тривалі атаки розгорнуто проти УНРади в зв'язку з т. зв. «переговорами з КЦАБ-ом». Ніяких переговорів з КЦАБ-ом ані УНРада, ані її ВО ніколи не провадила, це ясно, лише відбулася, як відомо, конференція в Тегернзеє, скликана Американським Комітетом на предмет створення нового координаційного центру. Для нас уся справа ясна й нема в ній жадних елементів, що заслугову-

вали б на осуд, ясна ця справа й для «опозиції», але все таки вони використовують сам факт відбуття такої конференції спільно з представниками КЦАБ-у для побороювання УНРади.

Треба сказати, що серед деяких кіл авторитет УНРади таки захитано тією невгавною пропагандою.

Але в основному побороювання УНРади, з яких кіл би воно не йшло, хоч і дуже утруднює працю, все ж авторитету її серед широких мас еміграції, а особливо авторитету її по той бік залізної заслони не захитало й захитати не зможе, бо всі ті, що атакують, не праві.

Одною з головних причин і одним із головних побудків боротьби проти УНРади з боку одних — було намагання діяти сепаратно, на свій смак і бажання. А з боку інших — найбільших і найзавзятіших борців проти УНРади — було намагання створити чи вірніше підтримувати й активізувати другий центр, УГВР, як «уряд у краю».

Оця тенденція, оця двоцентровість завдала найбільше шкоди українській справі, бо вносила розкол в українську еміграцію і розшарування, проваджене згори.

Чи вживала УНРада заходів для ліквідації двоцентровості, для усунення загрози розшарування? А відповідно з цим, скільки це пов'язане, чи вживала УНРада конкретних заходів для завершення консолідації?

Безперечно, так. В роки 50—51, ще за головування в ВО проф. І. Мазепи, активізувалася справа переговорів з ЗП УГВР і відбулося кілька спільних нарад за участі д-ра Ст. Витвицького, тоді заступника Голови ВО, та інших. Ініціативу проявило найнаполегливіше ЗП УГВР, бо їм залежало на переговорах, що мимоволі ставили їх у позицію рівнорядного чинника, чого вони й добивалися. Але саме з цих причин ВО зовсім нерадо йшов на розмови, обстоюючи ліквідацію двоцентровості через ліквідацію «уряду» УГВР і підпорядкування його УНРаді в ролі функції революційного центру. Один час навіть доходило, на пропозицію ЗП УГВР, до створення спільних конференцій у питаннях міжнародної політики, що однаке не було апробоване ВО, а тому й не було здійснене.

В питанні довершення консолідації, помимо тримання дверей до УНРади для ОУНр і СГД відчине-ними, вживалися конкретні заходи: так, у травні 1952 року Президія УНРади підтримала лист УКК в справі консолідації, ухваливши на своєму засіданні відповідний лист-відповідь Українському Конгресовому Комітетові й задемонструвавши в ньому своє позитивне ставлення до справи консолідації. Це була ухвала Президії з 24. 5. 1952 року.

Крім того, на бюджетовому засіданні Президії й ВО в листопаді 52 р. було підтверджено позитивне ставлення УНРади до справи консолідації всіх українських політичних середовищ навколо УНРади, як єдиного політичного центру.

Фінансово УНРада хоч і була в цей період (як і нині) небагата, але не залежала від жадних сторонніх чинників.

Засоби УНРади склалися: з реалізації Позики Визволення України, зі збірок податку 22 січня, з різних приватних пожертв та з відрахувань Українського Конгресового Комітету.

За звітний період було три кризи Виконавчого

Органу. Перша 1950 р. спричинена, з одного боку, затяжною хворобою Голови ВО проф. І. Мазепи, а з другого — виходом представників фракції ОУН з ВО з домаганням зміни прем'єра. Друга криза сталася наслідком димісії проф. І. Мазепи 1952 р. після чого ВО зформував д-р Ст. Баран. Третя — сталася наслідком смерті д-ра Ст. Барана. Остання криза тривала найдовше й була найвідчутніша. В грудні 1953 року на чолі ВО став д-р Ст. Витвицький. Всі ці кризи не могли не позначитися на діяльності УНРади і всього Державного Центру, заабсорбуючи всю увагу УНРади для свого поладження.

В складі УНРади за звітний період відбулися такі зміни:

В квітні 1950 р. вибула з УНРади фракція ОУНр, що становила собою опозицію всередині УНРади. Таким чином в УНРаді число фракцій зменшилося на одну, — лишилися п'ять фракцій.

В січні 1952 р. наслідком тяжко недуги й виїзду через те до США до сина, Голова УНРади д-р Б. Іваницький передав права й обов'язки Голови УНРади, на основі 12-ї статті ТИМЧАСОВОГО ЗАКОНУ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ, мені, як заступникові Голови. Це він зробив офіційним листом і за такою формулою:

«Прошу перебрати на себе передбачені ТИМЧАСОВИМ ЗАКОНОМ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ від 10. червня 1948 року із змінами й доповненнями до нього, затвердженими 30 грудня 1949 року, ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ ГОЛОВИ УНРади, як уповноважений на те від мене Заступник Голови УНРади. Ні Пленум, ні Президія УНРади досі не встановили черги заступників, передбаченої ст. II Тимчасового Закону, і це уповноваження я роблю на основі дотеперішньої, прийнятої Президією УНРади практики, що у випадку неможливості для Голови УНРади виконувати свої обов'язки ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ ГОЛОВИ УНРади переймає той із заступників Голови УНРади, КОГО НА ТЕ УПОВНОВАЖИТЬ ГОЛОВА УНРАДИ.»

22 січня 1952 р.

Підписав Борис ІВАНИЦЬКИЙ

Таким чином я перебрав права й обов'язки Голови УНРади. Став невідлучником чести, що взяв на себе цей невдячний і тяжкий обов'язок, і виконував його, як міг, два роки — до смерті д-ра Б. Іваницького.

Мушу тільки сказати, і не порядком скарги, а порядком нагаду про потребу створення можливих передумов для успішної праці того, хто займе цю посаду на майбутнє. В наших умовах працювати на такій посаді дуже тяжко. Проте працювати треба. Так само, як треба без нарікань і з готовністю до жертви заступати тих, хто відходить, хто передає нам свої права й свої бов'язки перед українським народом.

(Далі доповідач переходить до переліку засідань та різних ухвал Президії за звітний період. Зокрема зупиняється на питаннях МАКЦ-у та справі прийняття СЗСУ до УНРади).

За 4 роки і 9 місяців, що минули від 2-ї сесії УНРади, себто від 27 червня 1949 р. до 6 березня 1954 р., відбулося 31 засідання Президії УНРади.

Переважна більшість засідань відбулася спільно з Виконавчим Органом УНРади.

Так:

відбулися засідань — Президії УНРади
окремо 3.
спільно з Виконавчим Органом 28.
в тому числі за участі Пана Президента УНР 4.

Число засідань в окремих роках становило:

1949 (6 місяців) — 1, 1950 — 3, 1951 — 8, 1952 — 6,
1953 — 11, 1954 — 4.

На порядку денному стояло 179 питань. В тому числі:

- а) Роз'яснення постанов II-ої Сесії УНРади — 1.
- б) Проекти змін Тимчасового Закону про Реорганізацію Державного Центру УНР — 3.
- в) Питання реконструкції Виконавчого Органу — 5.
- г) Звіти Виконавчого Органу, не числячи систематичних поточних інформацій — 10.
- г) Бюджетні й фінансові питання та питання національної позики — 7.
- д) Питання консолідації українських національних сил — 4.
- е) Питання уневажнення Варшавського договору — 3.
- е) Створення Паризького блоку поневолених народів — 2.
- ж) Питання співпраці з Американським Комітетом Боротьби з Большеви́змом — 8.
- з) Церковні справи — 2.
- і) Організаційні питання роботи Президії та Виконавчого Органу — 20. —
- і) Скликання III-ї сесії УНРади — 21.
- і) Проблеми повороту на Батьківщину — 3.
- й) Місце осідку Державного Центру — 7.
- к) Питання прийняття до УНРади нових членів — політичних партій (СЗСУ—СП, Українська Селянська Партія, Союз Констр. Творчих Сил) — 10.

Величезний період, що його охоплює цей звіт (майже 5 років), не дає фізичної можливості спинятися на всіх питаннях, що стояли на порядку денному роботи Президії УНРади і що їм свого часу було приділено увагу, тим більше, що багато з того, що відбувалося в роках 1949—1953, уже перейшло до історії.»

(Далі пропускаємо пару сторінок дальшого перегляду постанов і рішень, в яких доповідач говорить зокрема про роботу комісій УНРади та про питання прийняття до УНРади СЗСУ—СП — В. Доленка, УСП — Є. Архипенка та Союзу Конструктивно-Творчих сил — д-ра Прокопчука.)

«Закінчуючи свою далеко неповну й схематичну доповідь за чотири з половиною роки діяльності УНРади, я хотів би наостанку зумисне навести не свої слова... Скільки моя особа за справу консолідації, за наполегливу лінію на об'єднання всіх українських політичних сил стала «притчею во язицех», а моє ім'я за ту консолідацію стало об'єктом найдинамічніших випадів з боку деякої преси, я хочу навести тут слова св. п. д-ра Іваницького, колишнього Голови УНРади, сказані на II-й Сесії при закінченні звіту (наводжу заключний розділ його доповіді повністю):

«Минув рік. Рік праці, узнання й допомоги. Рік — непогодження, критики й заперечень.

УНРада здобула собі дуже поважне становище серед українського громадянства й українських краєвих громадських об'єднань, ставши осередком визвольних змагань українського народу.

Але за цей час громадсько-політична консолідація не збільшилася, а зменшилася. Вияв цього бачимо на прикладі не тільки УНРади, але й на розбитті громадських устанів.

Не хочу шукати причин та винних. А замість того хочу підкреслити, що перед нами стоїть одно завдання, ТА САМА ЦІЛЬ, що поза всім єднає і нас поміж собою, і нас з масами нашого народу.

І коли наша ціль дорожче нам понад усе — понад наші амбіції та групові чи партійні інтереси, то на початку другого року життя УНРади ми мусимо знайти знаменник, щоб з частин стати ЦІЛІСТЮ. Тільки тоді станемо гідними доби, що в ній живемо.

УНРада має стати тим, чим мусить бути: державницьким осередком УСЬОГО українства, має бути втіленням загальноукраїнської ідеї, Мети й Праці, — втіленням спільних змагань за Вільну, Соборну Українську Державу.

Час і обставини прийдуть. Про це попереджує нас боротьба на рідній землі та сучасна міжнародна обстановка.

А здійснення залежить і від нас — від розумного компромісу, від взаємної толеранції та від нашої політичної мудрости.

Цього вимагає від нас державницький патріотизм та державницька рація і цього чекає від нас поневолена Батьківщина.

До ОБ'ЄДНАННЯ кличе нас незламний дух боротьби поколінь нашого народу за волю української землі й нації та терпіння і спротив України. Про це говорить нам українська кров, що проливалася і летіла за волю народу, та цього вимагають від нас світлі дії Тих, що за неї впали.»
Це слова д-ра Б. Іваницького. Я не маю тут чого додати. Лише те, що минув не рік, а чотири з половиною роки та що вся наша практика, вся діяльність Президії УНРади за цей період є доказом послідовного переведення в життя накресленого нашими попередниками напрямку діяльності УНРади. І ніщо нас не збило з цього шляху.

І сьогодні, звертаючися до всіх учасників нашої сесії й до всієї української еміграції, від імени Української Національної Ради, я хочу повторити слова св. п. д-ра Іваницького, сказані з цієї трибуни сесії УНРади:

«І КОЛИ НАША (спільна) ЦІЛЬ ДОРОЖЧА НАМ ПОНАД УСЕ — Й ПОНАД НАШІ АМБІЦІЇ ТА ГРУПОВІ ЧИ ПАРТІЙНІ ІНТЕРЕСИ, ТО МИ МУСИМО ЗНАЙТИ СПІЛЬНИЙ ЗНАМЕННИК, ЩОБ З ЧАСТИН СТАТИ ЦІЛІСТЮ, ТІЛЬКИ ТОДІ СТАНЕМО ГІДНИМИ ДОБИ, В ЯКІЙ ЖИВЕМО...»

«ДО ОБ'ЄДНАННЯ КЛИЧЕ НАС НЕЗЛАМНИЙ ДУХ БОРЬОТБИ ПОКОЛІНЬ НАШОГО НАРОДУ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ!»

7. березня 1954 р.»

III. О год. 15 і 15 хв. Голова Сесії передав слово вик. обов. Голови ВО С. Довгалеви для звітної доповіді про діяльність Виконавчого Органу УНРади.

Доповідь вик. обов. Голови ВО С. Довгала про діяльність Виконавчого Органу УНРади

Друга сесія Української Національної Ради закінчила свої засідання 27 червня 1949 р. Від того часу минуло 4 роки й 9 місяців, впродовж яких відбувалася невпинна робота органів Державного Центру Української Народної Республіки, а в першу чергу Виконавчого Органу Української Національної Ради та всього розгалуженого апарату, що його пощастило створити й розбудувати по всіх країнах, де тільки перебувають українські люди.

Щоб скласти звіт з діяльності Виконавчого Органу за такий значний період часу, треба б його подавати не кілька годин, а кілька днів, і то ми не в стані були б його подати в деталях. І наш сьогоднішній звіт буде далеко не повний, далеко невичерпний. Зупинимось лише на основних показниках, які окреслять характер широкої політичної акції, що її провадять українські активні сили під проводом Державного Центру УНР в інтересах визволення нашої Батьківщини і відновлення на всіх її просторах Української Народної Республіки.

В своїй роботі Виконавчий Орган мав чимало труднощів, які походили від важкого стану емігрантського існування, від матеріальних злиднів, від нашого розпорошення по земній кулі. Виїзд нашої інтелігенції до заморських країн і включення її до виробництва, себто до фізичної праці, не тільки позбавляє нас кваліфікованих сил на європейському терені, але й декомплектує органи Державного Центру та помітно зменшує ряди політичних і громадських працівників, які перед тим провадили роботу в системі УНРади в осередках української еміграції. Це об'єктивні умови нашого буття, яких побороти ми не в силі, з тим мусимо числитися. Коло політичних і громадських діячів у країні перебування Державного Центру значно зменшилося, а нові кадри майже не прибувають.

За цей час сам Виконавчий Орган мав кілька болючих втрат: в березні 1952 р. помер перший Голова

ВО Проф. Ісаак Мазепа, в червні 1953 р. помер другий Голова ВО д-р Степан Баран, а ще перед тим у вересні 1949 р. помер Керівник Ресорту Внутрішніх Справ Анатоль Рябишенко. Коли до того згадати про смерть Голови УНРади проф. Б. Іваницького, що настала 4. 4. 53, й недавню смерть Президента А. М. Лівницького, то ці втрати настільки значущі, що їхній відхід з цього світу будемо довго відчувати.

Зміни у складі ВО

На другій сесії УНРади декретом Президента УНР від 27. 6. 49. був іменований другий з черги Виконавчий Орган УНРади на чолі з проф. І. Мазепою, який рівночасно керував і ресортом Закордонних Справ. Заступником Голови ВО був іменований д-р Ст. Витвицький, керівником ресорту Внутрішніх Справ — Анатоль Рябушенко, Військових Справ — ген. Микола Капустянський, Юстиції — Віктор Соловій, Освіти та Віроісповідань — Юрій Бойко, Господарських Справ — Спиридон Довгаль, Фінасів — д-р Любомир Макарушка, Преси й Інформації — Микола Лівницький, Державним Секретарем — Семен Підгайний.

Коли Виконавчий Орган першого покликання (між 1 і 2-гою сесіями) складався з 12 членів, то склад наведеного ВО скорочений до 10 членів, а також запроваджений принцип паритету, — від кожної фракції УНРади, які взяли участь у творенні Виконавчого Органу, було покликано по два члени. Як відомо, Організація Українських Націоналістів-Револьюціонерів, що тоді належала до УНРади, не побажала дати своїх представників до складу ВО, домагаючись призначення їхнього кандидата на керівника Ресорту Закордонних Справ і Заступника Голови Виконавчого Органу. Всі інші фракції УНРади й Голова ВО не погодилися з внеском ОУН-р, пропонували їм інші ресорти, але вони не погодилися їх перебрати, себто не визначили своїх кандидатів. Фракція ОУН-р впродовж свого перебування в УНРаді становила опозицію щодо більшості; на сесії УНРади, проте, деякі важливі постанови були ухвалені одногосно, напр., ця фракція теж голосувала **за бюджет** на наступний рік.

Незабаром (у вересні 1949 р.) виїхав до Канади Семен Підгайний, а Анатоль Рябишенко помер. Замість них членами ВО були покликані 8. 9. 49 Микола Смолянський на керівника Ресорту Внутрішніх Справ та Іван Багрянний — без ресорту. Обов'язки Держ. Секр. виконував далі В. Соловій.

В січні 1950 р. виїхав до Австралії Віктор Соловій. Тимчасове керівництво ресортом Юстиції перебрав проф. І. Мазепа, а виконання обов'язків Держ. Секретаря було доручено інж. С. Довгалеві.

Але Виконавчий Орган цього складу зазнав нових труднощів і перепон: на початку 1950 р. важко захворів проф. І. Мазепа, голова ВО, а згодом і заступник д-р Ст. Витвицький. Це викликало потребу призначення т. в. о. Голови ВО д-ра Л. Макарушку.

Після видужання, проф. І. Мазепа, з причин де-

комплектації ВО, що настала від виїзду деякого з членів до США (М. Смолянського), а також з причин димісії (ген. М. Капустянського та проф. Ю. Бойка) двох членів, подав 30. 5. заяву про димісію цілого Виконавчого Органу. Хоч Президент відразу (1. 6. 50) доручив проф. І. Мазепи формувати новий ВО, прийнявши димісію попереднього, але скласти новий кабінет вдалося тільки в серпні 1950 р.

До Виконавчого Органу тоді ввійшли: Голова — І. Мазепа, Заступник Голови ВО — і в. о. керівника Закорд. Справ — Ст. Витвицький, Заступник Голови ВО — І. Багрянний, Заступник Голови і член ВО для окремих доручень в зовнішніх справах — Дмитро Андрієвський, керівником ресорту Внутрішніх Справ — Василь Григоренко, Військових Справ — М. Капустянський, Фінансів — Л. Макарушка, Господарських Справ — С. Довгаль, Преси та Інформації — М. Лівіцький.

Тоді ж були іменовані (27. 8. 50) заступниками керівника ресорту Військових Справ полковник Іван Коваль та полковник Микола Шраменко, а заступником керівника ресорту Фінансів — Іван Лучишин.

ВО цього складу провадив працю з деякими внутрішніми розходженнями як між поодинокими членами, так і з головою, але до вересня 1951 р. втримався в цілості, тільки д-р Л. Макарушка, з причин занедужання, ще в квітні т. р. взяв відпустку, а потім відійшов, деякий час формально залишаючись керівником ресорту. Його заступав інж. Іван Лучишин, а пізніше т. в. о. Керівника Ресорту Фінансів С. Довгаль.

Та розходження між поодинокими фракціями УНРади і між членами ВО загострювалися на ґрунті внутрішніх політичних справ, що призвели димісію проф. І. Мазепи, а з ним і цілого Виконавчого Органу. Це сталося 30 вересня 1951 р.

Настала нова криза, відбулося з десяток засідань представників фракцій УНРади, на яких пробували домовитися щодо складу нового Виконавчого Органу, але не могли одностайно визначити кандидатуру голови ВО. Тільки в січні 1952 р. фракції УНРади погодилися підтримувати кандидатуру д-ра Степана Барана, який 17. 1. 52 вніс Президентові список кандидатів до нового Виконавчого Органу, що був такий: Голова — д-р Ст. Баран, керівник ресорту Закорд. Справ — д-р Ст. Витвицький, заступник голови ВО і заступник керівника ресорту Закорд. Справ — Дм. Андрієвський, заступник голови ВО — Мих. Воскобійник, заступник голови ВО та керівник ресорту преси й інформації — Микола Лівіцький, внутрішні справи — В. Григоренко, військові — ген. М. Капустянський, господарські справи — інж. С. Довгаль, фінанси д-р М. Хробак, без ресорту — І. Мазепа, в. о. Держ. Секретаря — д-р О. Юрченко. Пізніше у Виконавчому Органі цього складу були іменовані заступниками голови ВО д-р Ст. Витвицький та інж. С. Довгаль, а після смерті І. Мазепи, на члена ВО без ресорту був покликаний Василь Діберт. Цей ВО провадив працю до смерті свого голови д-ра Ст. Барана, себто до 10. 6. 53, а потім подався на димісію та одержав доручення Президента технічно виконувати свої обов'язки до покликання нового ВО.

Технічно виконував свої обов'язки попередній Виконавчий Орган впродовж 7-ми місяців, себто до 12. 1. 54, аж коли був призначений декретом Президента 12 січня т. р. ВО теперішнього складу, який

оце перед Вами звітує. Як Вам відомо, до його складу входять:

Голова й керівник ресорту Закордонних Справ — д-р Ст. Витвицький. Заступник Голови й керівник ресорту господарства — інж. Спиридон Довгаль, керівник ресорту Військових Справ — ген. О. Удовиченко, кер. р-ту Внутр. Справ — інж. В. Григоренко, кер. р-ту Преси й Інформації — М. Лівіцький, кер. р-ту фінансів д-р М. Хробак, члени ВО без ресортів — М. Воскобійник і інж. В. Діберт, Держ. Секретар — д-р О. Юрченко.

Кризи у ВО та їх причини

В часі між II і III сесіями УНРади Виконавчий Орган пережив три затяжних урядових кризи, **перша** з яких продовжувалася від 30. 5. до 26. 8. 50 р., (майже три місяця), **друга** — від 30. 9. 51 до 17. 1. 52 (три і пів місяця) і **третя** — від 10. 6. 53. до 12. 1. 54 — сім місяців.

Підчас отих криз ВО з доручення Президента провадив технічну працю, назагал роботу провадили безперервно, а стан кризи більше шкодив Держ. Центрові в опінії громадянства, яке, під впливом вороже до УНРади наставленої преси, турбувалося долею Центру та побоювалося, щоб він, бува, не припинив свого існування.

Коли поставити питання, чому виникали кризи ВО, то відповіді можна звести до наступних причин: 1. ідеологічні різниці і розходження в поглядах на політичні явища нашої дійсності, що їх мають окремі політичні організації, які належать до УНРади; 2. невдоволення розподілом функцій, що припали представникам окремих політичних організацій в системі Держ. Центру та у ВО; 3. смерть голови ВО, після чого уряд потрапив до стану димісії. Фракції УНРади дуже довго домовлялися та підшукували кандидата на голову ВО, який би був настільки авторитетний і заслужений та своїми політичними поглядами міг задовольнити всіх партнерів.

Відкликання проводом ОУН своїх членів 13. X. 53 сталося в наслідок другої з трьох наведених комплексів причин. Деякі з попередніх криз були викликані комплексом причин, наведених у першій точці, й одна криза була викликана смертю голови ВО.

Зрозуміло, ми тут не вдаємося в шукання винуватців, тільки об'єктивно констатуємо факти, що сталися та знаходимо причини їх виникнення. Це робимо з метою запобігти у майбутньому виникненню таких кризових станів, які, безперечно, шкодять нашому найвищому органу, що ним є Державний Центр УНР.

Коаліційна форма співпраці має свої додатні сторони, коли об'єднані в тій коаліції політичні групи готові зректися частини своїх відмінних програмових чи тактичних засад в інтересах зосередження політичних сил та їх одностайних дій, спрямованих до одної мети. В нашому випадку — до зосередження мас українського народу та його політично-активних сил в системі Державного Центру УНР, як також спрямування політичних і громадських дій та матеріальних засобів до здійснення нашого заповітного ідеалу — боротьби за українську державність, за відновлення Української Народньої Республіки.

Коаліція перестає бути дієвою і доцільною формою співпраці, коли об'єднані в ній групи висуюють

свої відмінні завдання й намагаються їх переводити способом накидання іншим, загрожуючи партнерам, що вони вийдуть з коаліції, якщо їхніх вимог не приймуть. Тоді виникає внутрішня боротьба між партнерами, що часто абсорбує всі сили об'єднаних груп і в такому випадку коаліція тратить основну мету і сенс свого існування, чейже політичні групи, діючи окремо, можуть мати значно більші успіхи в своїй роботі, не витрачаючи своїх сил на взаємну боротьбу.

Консолідація навколо Державного Центру УНР

В практиці Української Національної Ради та її Виконавчого Органу було більше світлих моментів дійсної співпраці об'єднаних в ній політичних організацій, ніж понурих випадків гострих розходжень та взаємної боротьби. П'ятирічна співпраця й визначні досягнення в політичній акції об'єднаних в УНРаді організацій, спільна дія на внутрішньому й зовнішньому відтинках, безперечно, піднесли авторитет Державного Центру, як цілості, й політичних груп, що його підтримують. Громадянство побачило, що українські політичні партії зміють не тільки сваритися та себе поборювати, але й співпрацювати та спільно боронити національні інтереси й берегти національні здобутки, яким є Державний Центр УНР в екзилі. Кожний український патріот, що бореться за визволення своєї Батьківщини, високо цінить консолідовану працю наших політичних сил і осуджує розбивацтво, анархію, отаманію та дрібне гуртківство. Саме тому широкі кола нашого народу на рідних землях і в еміграції глибоко сприйняли ідею консолідації політично-визвольних сил навколо Державного Центру УНР, в межах Української Національної Ради на основі її демократичного статуту.

І глибоко помиляються ті, які думають, що чогось досягнуть сепаратно, відокремлено; ті, які не здібні до компромісу в національно-визвольних інтересах і марнують свої сили, самотужки намагаючись щось робити непосильне для розрізнених груп, що можна здійснювати тільки зусиллями великих людських мас і зосередженням матеріальних засобів.

Ми високо цінімо потяг українських народніх мас до консолідації, до об'єднання і створення своїх національних потужних організацій. Це творче стремління українського громадянства яскраво виявилось у тім, що ось в США ми маємо Український Конгресовий Комітет (УККА), що очолює сотисичні маси українців, які там живуть і мріють про вільну Україну та своєю боротьбою, працею й жертвністю всебічно допомагають визвольній справі. В Канаді ми маємо організацію, що зветься Комітет Українців Канади (КУК). В складниках цієї організації об'єднані многотисячні маси нашого народу, що одноставно стоять за віднову української демократичної державності. В Австралії, Аргентині, Бразилії, Венесуелі, в європейських країнах — в Англії, Франції, Бельгії, Німеччині, Швеції, Голандії, Австрії — всюди існують українські громадські центральні, які об'єднують майже всю масу нашої еміграції. В деяких країнах є спільні всенациональні центральні, в деяких існує т. зв. двоподіл, але все громадянство прислухається до голосу Української Національної Ради, виявляє до неї довіру навіть тоді, коли деякі проводирі намагаються збити з пантелику частину громадян. Не помагає ворогам УНРаді навіть най-

вишуканіший наклеп, найрафінованіша чи перекручена вигадка, що її залюбки вживають деякі пресові органи з метою зменшення впливів на народні маси Української Національної Ради.

Коли говоримо про консолідаційну акцію Виконавчого Органу, то слід нагадати Постанову ч. 5 Української Національної Ради, себто I-ї сесії (20. 7. 48), яка звучить так: «Ст. I. З метою завершення об'єднання всіх творчих сил осіб українського походження по всіх країнах світу та для зосередження їхніх культурних і національних зусиль твориться Світовий Союз Українців.

Ст. 2. Для цієї мети доручається урядові УНР підготувати такі організаційні форми співпраці, які уможливили б взаємну виміну культурних і моральних досягнень всіх українських громадських організацій світу та дали б тверду підставу для успішної всебічної підтримки визвольних змагань Батьківщини».

Виконуючи цю постанову, ВО ще р. 1948 виготовував проект статуту Світового Союзу Українців і підготував конференцію представників центральних організацій країн світу, яка відбувалася в Лондоні 31. 12. 48 — 4. 1. 49 й успішно закінчила свою працю, обравши центральні керівні органи КОУГЦУ на чолі з Василем Мудрим, тодішнім заступником голови ВО, його заступником — Богдана Панчука, головою контр. комісії — проф. Ветухова, С. Созонтова, О. Кішку, Ю. Сальського та інших діячів. Повна назва КОУГЦУ — Координаційний Осередок Українських Громадських Установ. Досить швидко після установчої конференції чільні діячі виїхали до країн Америки, центральний орган почав занепадати, європейська еміграція почала рапідно зменшуватися, вага громадських організацій у Європі зменшилася також, перейшло все це до США, де ПАУК єднає громадські організації Америки, Канади та Півд. Америки. КОУГЦУ й далі існує як об'єднання українських громадських організацій країн Європи, хоч діяльність централі не дуже розвинулася з причин, як сказано, виїзду провідних діячів — основників КОУГЦУ до закордонних країн, а також з тих причин, що, виїжджаючи до США, голова КОУГЦУ п. В. Мудрий передав функції голови не комусь із обраних членів Управи, (їх було в Європі 4 — Симон Созонтов, Богдан Панчук, А. Кішка та О. Брашко), а, в супереч статуту, урядовцеві КОУГЦУ п. Данилову, який сам на власну руку закликав ще когось там із своєї організації й т. ч. Управа КОУГЦУ опинилася в руках цілком необраних людей з т. зв. бандерівського табору. Це викликало не тільки замішання в КОУГЦУ, але й вихід з КОУГЦУ Українського Громадського Комітету у Франції. Ця справа вимагає встановлення правопорядку.

З почуттям глибокого вдовolenня Виконавчий Орган весь час одержує з різних країн від українських громадських, військових, професійних, церковних, культурних та інших організацій листи й ухвали з виразами повного довіря Державному Центрові УНР та УНРаді й ВО. На своїх щорічних зборах та масових з'їздах українські громадські організації обмірковують питання всенационального значення, питання визвольної політики і їхні очі звернені до свого екзильного уряду, який очолює визвольну боротьбу українського народу за свою незалежну демократичну державу. Як тільки УНРада створилася, її зустріли українські народні маси словами щирого

привіту, виразом свого вдовolenня й запевнень щодо підтримки моральної, політичної й матеріальної. Як зразок такої підтримки, можемо навести з «Резолюцій» Комітету Українців Канади, що були ухвалені на спільному засіданні Президії з членами ПАУК з Канади, 25 вересня та Екзекутивою КУК 5 жовтня 1948 р., де між іншим сказано: ... «Комітет Українців Канади з найглибшим співчуттям відноситься до визвольної акції українського народу і покликає до життя українськими політичними партіями Національну Раду wraz з її органами вважає єдиним авторитетним речником тої визвольної акції на зовні.

Супроти повищих стверджень Комітет Українців Канади заявляє, що створена в Європі Українська Національна Рада може рахувати з його сторони на беззастережну і повну моральну і матеріальну піддержку.»

На своєму Четвертому Конгресі Українців Канади, що відбувся в липні 1953 р. також ухвалено ідеологічно-політичні резолюції, де між іншим сказано:

«Доцінюючи вагу єдиного представництва українського народу назовні, Українці Канади, по другій світовій війні, допомагали через Комітет Українців Канади консолідації українських політичних сил на еміграції. Цей принцип поступовання Комітету Українців Канади залишається незмінним і в слід за цим постанова Третього Всеканадійського Конгресу Українців Канади, щоб українські політичні партії об'єдналися на платформі Української Національної Ради, є зобов'язуючою на майбутнє.

Четвертий Конгрес Українців Канади звертається з закликом до всіх українських політичних організацій, партій і установ на еміграції, до тих, що вже є в Українській Національній Раді, й до тих, що остаються ще поза нею, щоб в ім'я добра української визвольної справи забули про свої внутрішні партійні розходження і створили на платформі Української Національної Ради єдине політичне представництво українського народу.»

П'ятий Конгрес Американських Українців 4—6. 7. 52 в своїх ухилах, в яких говориться про потребу консолідації українських політичних сил для боротьби з російсько-советським режимом в Україні... «вимагає згідно з глибоким переконанням Конгресу, від усіх українських політично-творчих сил, щоб вони сконсолідувалися, включаючи себе в систему єдиного політичного центру, яким є центр з Українською Національною Радою на чолі і який продовжує традицію законного Уряду Української Народної Республіки в противагу до накиненого більшовицькою Москвою советського режиму в Києві».

Українські центральні організації в Аргентині стоять на позиціях повної підтримки Державного Центру УНР. В листі від 4. 6. 53 Українське Товариство «Відродження» пише до Виконавчого Органу наступне: «Наше Т-во згуртовує в своїх рядах велику частину української еміграції, що зорганізована в нашій централі в Буенос Айрес та численних філіях... стоїть на позиціях УНРади, докладає всіх зусиль, щоб український національний фронт став могутній...»

Чільні керівники Українських Церков: УАПЦ, Української Католицької Церкви, Української Євангеліцької Церкви в своїх листах до Виконав-

чого Органу являють своє признание та благословення.

Центральна організація в Бразилії — Парана в листі від 2. 11. 53 пише: «Загальні Збори Хліборобського Освітнього Союзу, устами своїх делегатів, що репрезентують 1350 здисциплінованих членів організації, згуртованих у 19 філіях, підкреслюють своє позитивне ставлення до УНРади, одинокого легального речника української політичної думки на еміграції. Загальні Збори ХОС-у прирікають і на далі свою моральну та матеріальну підтримку УНРаді...»

Важливим актом ствердження й підтримки авторитету Державного Центру та Української Національної Ради є Деклярація колишніх членів Української Центральної Ради, які тепер перебувають у вільних країнах світу. Це тих членів Укр. Центр. Ради, які проголошували в рр. 1917—18 славні універсали, які кляли підвалини української демократичної державности та проголошували Українську Народню Республіку незалежною державою. Тепер, в листопаді 1953 року, ті члени Української Центральної Ради, які лишилися живими та перебувають у вільному світі, з нагоди 35-тих роковин насильством чужинецької зброї розв'язаної Української Центральної Ради звернулися своєю Деклярацією до українського народу, в прикінцевій частині якої проголошують:

«Український Державний Центр в екзилі, на чолі з Українською Національною Радою, є збудований і дотримується в основному демократичних напрямних Української Народньої Республіки. На жаль, не всі українські політичні середовища визнають ті напрями, але безплідно марнують сили й засоби на їх критику та взаємне поборювання.

Тільки широка підтримка Української Національної Ради в її тяжких змаганнях за визволення України щоденною і безупинною працею всіх політичних партій, груп та організацій, вірних світлим традиціям Української Народньої Республіки, прискорить день української перемоги і свята визволення».

Українська демократична молодь, що згуртована в ОДУМ-і, приєднує свій голос привіту і визнання на своїх з'їздах, що відбулися 5—6. 9. 53. в Нью-Йорку і 1 листопада 1953 р. ОДУМ-у Канади в Торонто. В своїх ухилах демократична молодь проголошує: «Одумівська молодь на своїх з'їздах заявляє про свою всебічну підтримку українських національно-визвольних змагань, керованих і репрезентованих у вільному світі Українською Національною Радою і її Виконавчим Органом та закликає всі самостійницькі організації до консолідації навколо УНРади».

Український Робітничий Союз в США і Канаді, Українська Робітничая Організація в Канаді, українське воцтво по всіх країнах вільного світу, українські жіночі організації, українське студентство й наукові кола, українські товариства сприяння УНРаді і чимало інших організацій та установ ставляться до Української Національної Ради з глибокою пошаною, прихильністю та проголошують свою готовість підтримувати морально, політично й матеріально в усіх ділянках розгалуженої праці Державного Центру УНР.

Подібні ухвали робили на своїх конгресах українці в країнах Південної Америки, Австралії та Європи. Не наводимо усіх їх у своїй доповіді за браком місця й часу, зрештою, вони були своєчасно

друковані в українській пресі, зокрема в «Вістях» Укр. Інформ. Бюро.

З того видно, як високо цінять українські народні маси свій Державний Центр УНР та якою повагою і моральною підтримкою він користується з боку українського громадянства. Це спільний здобуток українського політичного активу, яким можуть пишатися всі українські патріоти-демократи, це є наслідок довголітньої боротьби мільйонів мас українського народу, з яких чимало склали свої голови у збройних змаганнях, у повстаннях, у революціях, по в'язницях і концентраційних таборах, на засланнях у холодному Сибіру... Це здобуток робітників фабрик, шахт і українських ланів; це здобуток української трудової інтелігенції, яка своєю творчою працею в ділянках науки, мистецтва й техніки піднесла культурний рівень українського народу до такого ступня, що з нашою визвольною боротьбою, з нашим змаганням до свого державного життя числиться вільний демократичний світ. І коли до нашого Державного Центру в екзилі з пошаною ставляться інші народи та їх уряди, то це є спільний всенародний здобуток і політичний скарб, що його всі українці мусять цінити, берегти і своєю наполегливою працею та боротьбою сприяти його зростові.

Та чи всі сприяють збільшенню того політичного всенародного скарбу? Широкі кола українського громадянства, як то ми наводили вище, сприяють і дбають про той політичний скарб. Але існують політичні групи, як наприклад, т. зв. Закордонні частини ОУН, УГВР чи СГД. Ці організації існують відокремлено, вони дбають про самих себе, плекають, кожна по своєму, чи то культ монарха в формі гетьмана, інші мріють про захоплення влади способом підпільної змови, не числячись з іншими політичними формаціями, або маючи намір їх усунути чи ліквідувати.

Дбаючи про консолідацію українських політичних сил, кола УНРади зверталися до них з пропозиціями приступити до УНРади й співпрацювати з іншими політичними організаціями на основі існуючого статуту, себто визнання Державного Центру УНР законним і єдиним чільним репрезентантом визвольної боротьби українського народу за свою демократичну державність та продовжувачем традицій Української Народної Республіки. З цією метою відбулося чимало зустрічей з представниками УГВР представників Виконавчого Органу (д-р Ст. Битвицький, М. Лівіцький та інші в 1949—50—51—52 рр.), відбулася зустріч представників фракцій УНРади з представниками УГВР в Новім Ульмі, а потім в Авсбурзі, але всі ті розмови не дали ніяких позитивних наслідків, бо представники УГВР вважають себе закордонним представництвом УГВР, яка немовби існує в Україні і є підпільним урядом.

В червні 1952 р. Виконавчий Орган Української Національної Ради скликав нараду всіх політичних українських організацій, які входять до УНРади та які до неї не належать. Після докладних дискусій та суперечок виявилось, що ЗЧ ОУН (заява пп. Кордюка і Ленкавського, які цю організацію репрезентували) не визнають потреби консолідації та створення постійних спільних органів, яким підлягали б усі українські політичні організації, або в них узгоджували свою політику. Вони погоджувались час-від-часу зустрічатися з представниками інших політичних організацій і обмінюватися думками з приводу

тих чи тих подій. УГВР, представлена пп. Вол. Стаховим, Л. Ребетом та Мартинцем, пропонувала, замість консолідації, організувати політичний клуб з метою дискусій на актуальні теми. Щодо СГД, то представники цієї організації пп. А. Кмета й Самоїлович заявили свою готовність іти на консолідацію в межах УНРади, якщо УНРада перестане бути органом Державного Центру УНР, а буде тільки звичайним громадським та політичним об'єднанням української еміграції, отже, ніяким Державним Центром УНР і ніяким носієм та продовжувачем традицій Української Народної Республіки. Зрозуміло, це не була б консолідація, а ліквідація Державного Центру УНР.

Коли хтось тепер твердить чи навіть пише в часописах, що в УНРаді мали б об'єднатися ті, які її визнають і які не визнають, або що СГД, УГВР та ЗЧ ОУН хочуть консолідуватися в межах УНРади, то це справжнє непорозуміння, або повне нерозуміння політичних позицій УНРади й тих груп, які до неї не належать. Консолідації не в стані перевести споріднені між собою націоналістичні групи, вони ніяк не можуть домовитися й створити спільний провід. Як же вони можуть об'єднуватися з демократичними партіями УНРади? Адже вони не бажають підлягати демократичній більшості в якій-будь організації. Вони намагаються домінувати, а не співпрацювати.

Вага й значення Української Національної Ради невинно зростає, вона ширить свої ряди, до неї горнуться українські політичні організації, які досі не були в її складі. Ця III сесія УНРади має розглядати заяви Союзу Земель Соборної України — Селянської Партії, Союзу Українських Конструктивних Сил та Української Селянської Партії, які звернулися, щоб їх прийняли до УНРади. Це є доказ того, що консолідація хоч і повільно, але відбувається, кількість фракцій в УНРаді зростає, спільний фронт політичних українських сил міцніє.

Державний Центр УНР, перебуваючи на еміграції, обличчям звернений до Батьківщини, до України. Всі його дії й політичні заходи спрямовані на те, щоб активізувати визвольну боротьбу українського народу за свою свободу й незалежність. Невпинно вживаючи заходів перед зовнішнім демократичним світом у справах активізації боротьби з окупантом України, Виконавчий Орган беззастановно підтримує живий контакт з поневоленою Батьківщиною, слідкує за подіями й процесами, які там відбуваються, звертається з відзовами з нагоди національних свят і роковин історичних подій, що збуджує увагу народних мас та нагадує їм про недавнє визволення з московської неволі, подає надії на майбутнє звільнення України, на віднову її вільної демократичної держави.

В межах налагодження контакту з Батьківщиною, Виконавчий Орган часто передає через вільні радіовисильні в Україну різні повідомлення, відозви та інформації. Ще проф. І. Мазепа промовляв 22. січня 1952 року з нагоди свята самостійності та соборності до українського народу через радіовисильню в Римі, те саме робив д-р Ст. Баран; д-р Ст. Витвицький кілька разів промовляв з нагоди різних свят і роковин через радіовисильні «Голосу Америки», «Голосу Канади», радіовисильню в Римі, вістки про діяльність Виконавчого Органу часто передає радіовисильня в Мадриді, постійно передає вісті з політич-

ного життя радівисильня ім. С. Петлюри в Бофало та інші.

За час між II й III сесіями Виконавчий Орган відбув 29 пленарних засідань та 33 засідань Ділового Комітету ВО. Річ у тім, що завжди виникала потреба частіше відбувати наради в різних невідкладних справах, а скликати щотижня весь Виконавчий Орган не було ніякої змоги, бо раніше, до переїзду Виконавчого Органу до Мюнхену, в Авгсбурзі мешкали тільки два або три члени ВО, а решта в інших містах Німеччини, іноді досить віддалених. Звідси виникала необхідність мати Президію ВО, яка і функціонувала у ВО за головування проф. І. Мазепи. Коли головою став д-р Баран, ту Президію було названо Діловим Комітетом, до якого входили по одному представникові від кожної фракції, себто він складався з п'яти членів — заступників голови ВО. Перебування всіх членів Ділового Комітету в Мюнхені сприяло тому, що Діловий Комітет відбував свої засідання дуже часто, іноді по кілька разів на тиждень, коли треба було вирішувати невідкладні справи. Практика показала, що такий орган дуже оперативний, справи розв'язував дуже швидко, тільки грошові, або питання особливо важливої натури переходили на вирішення пленуму Виконавчого Органу. Слід підкреслити, що майже всі справи пленум ВО і Діловий Комітет вирішував **не голосуванням, а узгодженням**. Цей спосіб вирішування іноді дуже затримував перебіг засідання, але зате всі були задоволені, ніхто не був «переголосований».

Матеріальна база ДЦ

Ніяка реальна робота ДЦ не була б можливою без фінансової бази. І загальнонаціональна пропаганда й інформація свого громадянства та чужинецької преси, і зв'язок із розсіяними по всій земній кулі політичними та громадськими організаціями, і зв'язки з установами та організаціями інших народів чи то у формі персональних контактів, у формі висилання делегатів на міжнародні з'їзди, де маніфестуємо наявність демократичних українських сил в еміграції, і, нарешті, необхідність мати якусь кількість бодай мінімально оплачуваних людей, що весь свій час присвячували б роботі в Держ. Центрі, а не змушені були шукати заробітку іншою працею, — все це вимагає грошових засобів.

Історія визвольної боротьби так українського, як і інших уявлених та колоніальних народів світу показує, що тільки ті народи, які мали можливість вилонити постійно діючі центри боротьби, спромоглися досягти успіхів у своїх змаганнях.

Але для того, щоб такий центр міг провадити свою політичну роботу в інтересах дійсного державного усамостійнення свого народу, він не повинен фінансово залежати від сторонніх тому народів сил. Кожне узалежнення примушує до компромісів із тими силами, від яких центр матеріально залежить.

З перших днів постанови УНРади перед нею стала проблема фінансової бази. І перший голова ВО УНРади, покійний І. П. Мазепа, зразу ж поставив це питання на виразну принципову височину. Він припускав єдину можливість фінансової залежності нашого Державного Центру — залежність від власного народу. Українські культурні й допомогіві установи та окремі особи можуть, на думку покійного, використовувати всілякі фонди, створені для

допомоги еміграції, але Державний Центр, як такий, коли він хоче провадити дійсно незалежну політику, а не знижуватись до ролі чужої агентури в більшій, або меншій мірі, не повинен узалежнювати своє фізичне існування від сторонніх фінансових джерел.

Заповіти покійного І. П. Мазепи весь час були основою фінансової політики Виконавчого Органу. На цих засадах був побудований бюджет Держ. Центру, як це свідчать звіти про фінансову політику Виконавчого Органу.

Після цих загальних уваг, що ми їх подаємо для характеристики напрямних політики Виконавчого Органу, перейдемо до розгляду конкретної праці й діяльності окремих ділянок. Перелік фактів у звітах поодиноких ресортів зводиться тільки до зазначення найважливіших з них. В ближчому часі треба подбати про видруккування повного звіту з діяльності ВО, щоб з тим ознайомилися не тільки члени УНРади та присутні тут гості і представники преси, але й широкі кола українського громадянства. Тим більше, що сказати **є про що**: в своїй роботі ВО має неабиякі досягнення.

РЕСОРТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Діяльність Ресорту за звітний період охоплювала такі найголовніші ділянки:

1. Заходи щодо завершення консолідації українських політичних сил навколо УНРади. Зважаючи на важливість тієї проблеми в українській визвольній боротьбі, заходи до консолідації політичних сил в межах УНРади були весь час предметом обміркування Президії і ВО УНРади, а Ресорт включав це до плану своєї праці. Але ця справа в однаковій мірі торкається політичних середовищ, які досі перебувають поза межами УНРади. Ресорт Внутрішніх Справ виступав як ініціатор і організатор певних заходів, щоб консолідацію здійснити. Ще в 1951 р. відбулися міжпартійні наради в справі координації дій на зовнішньому відтинку між ВО УНРади і ЗП УГВР. Проте, тоді не вдалося досягнути позитивних наслідків з тих причин, що ЗП УГВР уважала себе українським політичним центром чи репрезентантом того центру, який немовбито існує в підпіллі на Україні. В 1952 р. відбулося кілька зустрічей з представниками ЗП УГВР, ОУН(р) і СГД, які також не дали позитивних наслідків, ні одне з тих середовищ не визнає Державного Центру УНР, як єдиного репрезентанта українських визвольних змагань, а намагається відокремлено провадити свою роботу, часто спрямовану проти ДЦ УНР.

Ресорт вживав заходів в справі здійснення консолідації на громадському відтинку, маючи на увазі насамперед В. Британію і Бельгію, де існують по дві громадські централі — одні перебувають під впливом ОУН(р), другі під впливом організації УНРади. Також і в Німеччині не було досягнуто консолідації, навіть після ліквідації СУН-у в 1951 р. Але в Німеччині досягнуто певних успіхів на громадському відтинку, коли в травні 1953 р. на з'їзді ЦПУЕН було обрано керівні органи ЦПУЕН, до яких ввійшли представники майже всіх українських середовищ. Діяльність ресорту продовжується в напрямі здійснення політичної консолідації та на громадському відтинку.

2. **Відбір і підготовка кадрів.** Наша Батьківщина має достатню кількість кадрів для розбудови самостійного життя у випадку її визволення. Проте, немає тих кадрів, що були б обізнані з досвідом західно-демократичних країн в справі організації адміністрації загального і спеціального призначення. Ресорт провадив облік тих кадрів, шукаючи їх в колах еміграції по всіх країнах вільного світу. Брак коштів на широку акцію в тій справі став на перешкоді до розгорнення роботи в більшому розмірі.

3. **Розробка проектів і схем організації української адміністрації в Україні** також відбувалася мірою наших сил і засобів. Ресорт має готові проекти: а) побудови української адміністративної влади на Україні у перехідний період; б) адміністративно-територіального поділу України; в) організації обласних, міських, районних і сільських органів. До кожного з цих проектів існують відповідні пояснювальні записки.

З інших справ, якими Ресорт займався, слід згадати ще такі: а) вивчення сучасного адміністративно-територіального поділу України і виготовлення відповідної схеми; б) вивчення схеми сучасних органів влади в Україні. Ресорт також дбав про охорону української політичної еміграції, дбав про усунення розходжень на церковному відтинкові, підтримував безпосередній зв'язок з масами української еміграції, виїжджаючи час-від-часу в її осередки. Ресортовий та співробітники побували в європейських країнах, зокрема в Австрії, Бельгії, Франції та Англії.

РЕСОРТ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Центрاليا і представництва

Ресорт Закордонних Справ виконує свої завдання через свою централю та через представництва Виконавчого Органу в інших країнах.

Керівником Ресорту Закордонних Справ за час перших двох років існування УНР-ади (від липня 1948 до липня 1950) був проф. Ісаак Мазепа, який одночасно був Головою Виконавчого Органу. Від липня 1950 р. по день 6-го березня 1954 р. був керівником Ресорту д-р Степан Витвицький, який, з уваги на значення американського терену, перебував від листопада 1951 р. до листопада 1953 р. в ЗДА, де він рівночасно виконував функції тамошнього Представника Виконавчого Органу. Заступником Керівника Ресорту від листопада 1951 до осені 1953 р. був інж. Дмитро Андрієвський. Він, перебуваючи в осідку Виконавчого Органу, себто в Мюнхені, провадив у порозумінні з керівником майже всі справи, що торкались європейського терену.

Поза ЗДА Виконавчий Орган утримує свої Представництва ще: в Англії, Бельгії, Франції, Італії, Іспанії, Аргентині, Бразилії, Венецуелі, Австралії, Канаді, Швеції й Швейцарії. Зрозуміла річ, що ці Представництва не можуть мати характеру офіційних легатій при відносинах урядів, бо всі названі держави підтримують офіційні дипломатичні взаємини з СССР. Завданням представників Виконавчого Органу є репрезентувати ін-

тереси українського народу в дотичній країні, вдержувати контакти з її урядовими чинниками та політичними діячами, як також інформувати їх про визвольні змагання українського народу та приєднувати їх для допомоги українській політичній акції.

Діяльність на терені міжнародних установ

Ресорт Закордонних Справ старається добути прихильність для справи незалежності української держави на терені відповідних міжнародних установ та звертає їх увагу на екстермінаційну політику большевицької влади в Україні. На особливу увагу заслуговує акція Ресорту перед Об'єднаними Націями, Радою Європи та Європейським Рухом.

Об'єднані Нації

Як вже звітовано попередньо, у вересні 1943 р. вислано перший меморіал до Об'єднаних Націй з нагоди сесії Загальних Зборів тої ж установи, які відбулися тоді в Парижі. В тому меморіалі зображено ситуацію в Україні і поставлено домагання, щоб для розгляду української справи та справ інших народів поневолених советською окупацією була призначена спеціальна комісія при Об'єднаних Націях. До меморіалу долучено коротку інформацію про український визвольний рух. Видано теж тоді англійською і французькою мовами брошуру «Україна і Советська Росія» та всі згадані матеріали поширено серед представників преси й серед делегатів народів, заступників на тій же сесії Об'єднаних Націй.

Слід рівнож пригадати, що у вересні 1949 р. вислано спільно з політичними екзильними Центрами Білорусії, Болгарії, Чехії, Естонії, Латвії, Литви, Мадярщини, Польщі, Словаччини та Югославії меморіал до генерального секретаріату Об'єднаних Націй, в якому з'ясовано, що уряд СССР та уряди його сателітів своєю політикою порушують раз-у-раз людські права, встановлені декларацією людських прав, схваленою Об'єднаними Націями.

В серпні 1950 р., в зв'язку з комуністичною агресією в Кореї, вислано меморандум до Об'єднаних Націй, відпис якого переслано понад 40 урядам держав вільного світу. В тому докладі звернено увагу на небезпеку дальших большевицьких агресій і на ту роль, яка припадає Україні в системі оборони перед большевицьким наступом на вільні народи.

В липні 1951 р. вислано до Об'єднаних Націй і чотирьох західних великодержав меморандум з приводу виміни українських територій, переведеної між СССР і Польщею.

В січні 1952 р. вислано меморандум до Об'єднаних Націй в справі народобивства в Україні.

Підчас сесії Загальних Зборів Об'єднаних Націй в березні 1953 р. в Нью-Йорку Ресорт Закордонних Справ, у відповідь на виступ представника УССР Барановського, вислав письмо до Об'єднаних Націй, в якому зображено режим терору на Україні і заперечено представникові уряду УССР Барановському право промовляти від імені українського народу.

Для ознайомлення провідних делегатів Об'єднаних Націй з українською проблемою Ресорт Закордонних Справ доставляв їм відповідні матеріали й літературу.

Рада Європи

Делегати Виконавчого Органу були приявні підчас сесії Ради Європи, відбутої в Штрасбурзі в листопаді 1950 р. Ними був переданий Президії привіт від Української Національної Ради та одночасно були доручені інформаційні матеріали про Україну всім зібраним там міністрам, членам Європейського Парляменту та представникам світової преси. Нав'язано особисті контакти з представниками чужих народів. З ініціативи української делегації відбулися наради з представниками та журналістами інших поневолених народів, а саме Болгарії, Естонії, Мадярщини, Латвії, Польщі, Румунії, Чехословаччини та Югославії. Крім того представник Виконавчого Органу виголосив доповідь про основи української політики та її завдання перед зібранням чужинецьких журналістів.

Європейський Рух

Ресорт повів енергійні заходи за прийняття українського представництва до організації Європейського Руху. В тій справі відпоручники Ресорту перевели низку конференцій з провідниками згаданої організації, а поза тим обґрунтовували своє домагання про прийняття у кількох листах. Для підтримання тих заходів з ініціативи Ресорту засновано Український Комітет для Об'єднаної Європи. Згадані старання зустрічаються з замітами проводу Європейського Руху, що Україну вважається державою, приналежною до ССРСР і що Європейський Рух охоплює своєю організацією держави центральної і східної Європи, які були незалежними перед II світовою війною. Провідники Європейського Руху очевидно не бажають викликувати подразнень з московським урядом. Проте, нашою акцією вдалось доbitись того, що в січні 1952 р. українські делегати (від УНРади) брали участь в характері обсерваторів у конференції середньої і східної Європи, відбулій в Лондоні 6 січня 1952 р. В часі конференції українські представники мали змогу поінформувати зібраних там чужинецьких делегатів про українські визвольні змагання.

До Європейського Руху входять міжнародні організації, що мають у своїй програмі об'єднання Європи (організація християнських демократів, соціалістів, лібералів, федералістів). З нашого боку були пороблені заходи, щоб увійти до Європейського Руху, хочби через такі саме організації. І так українські соціалісти взяли участь в Конгресі Соціалістичного Руху для З'єднаних Держав Європи, що відбувся в лютому 1954 р. у Франкфурті. Від українців обрано Богдана Феденка до Екзекутивного Комітету щойно названої організації і від того часу українці як її члени мають свого представника в Європейському Русі. В жовтні м. р. українські делегати проф. П. Феденко і д-р Богдан Феденко, як обсерватори, взяли участь у конгресі Європейського Руху, що відбувся в Гаазі.

Оборона українських інтересів перед урядами західних держав

В жовтні 1951 р. зладжено і вислано до урядів головних західних держав, а таксамо до Об'єднаних Націй обґрунтований доклад про безпідставність польських посягань на територію Галичини й Воли-

ні. Цей доклад був опісля виданий окремою друкованою брошурою та широко розповсюджений. За підписами тодішнього Президента А. Лівіцького, Голови УНРади Б. Іваницького, Голови ВО І. Мазепи і Керівника Ресорту С. Витвицького в тому докладі вміщена була заява про неважність т. зв. Баршавського Договору з 20 квітня 1920 р. Зміст згаданого звернення викликав помітне зацікавлення чужинецького світу й признання нашого еміграційного громадянства.

Керівник Ресорту д-р Степан Витвицький наз'явав і підтримував постійно зв'язки з відділом Державного Департаменту для справ ССРСР у Вашингтоні, де відбув низку інтервенцій і подав кілька письмових заяв на актуальні політичні теми. Предметом цих розмов і записок були між іншим такі конкретні справи: відношення УНРади до діяльності Американського Комітету Визволення від Большевизму і наші постуляти щодо його політики, українське становище в справі територіяльних постанов Ялтинського Договору в зв'язку з плянованою в американському Конгресі дебатом про цей договір (лютий 1953), українські позиції в справі перебудови Сходу Європи після упадку большевизму, участь українців у т. зв. психологічній війні, советське народобивство в Україні, нова тактика советської національної політики після смерті Сталіна й потреба відповідної реакції з боку держав західного світу.

Ті самі питання були предметом інтервенції д-ра Витвицького перед комісіями закордонних справ Сенату і Палати Репрезентантів. Зокрема, коли в американському Конгресі виринуло питання ревізії Ялтинського Договору і коли з того приводу впливові польські політичні кола в Америці і польський уряд в Лондоні підняли завзяту акцію в цілі анулювання згоди американського уряду на включення Галичини й Волині до території України (т. зв. лінія Керзона), д-р Витвицький відбув низку розмов з американськими сенаторами і конгресменами, між іншим з головою сенатської комісії для закордонних справ сенатором Вайлі (таких розмов відбув понад 20). Метою тих інтервенцій була оборона українських інтересів до згаданих частин української території. У висліді тих заходів згадані комісії заявили за відмовою польським претензіям.

В розмовах з деякими конгресменами порушено справу масового вбивства у Вінниці, пропонуючи, щоб Конгрес покликав окрему комісію для досліду вбивства та виявлення його винувників. В колах Конгресу позначилася думка, що справу краще поки що відложити до пізнішого часу.

Деякі конгресмени й сенатори обмінювалися з Ресортом своїми листами та комунікатами.

Про інші виступи Керівника Ресорту Закордонних Справ, які покривались переважно з його завданнями як Представника УНРади в ЗДА, буде сказано в окремому звідомленні про діяльність Представника в ЗДА.

Заступник Керівника Ресорту інж. Андрієвський виїздив кількакратно до Франції і Бельгії для навязання відносин з французькими і бельгійськими політичними діячами, маючи головню на увазі справу українського представництва в Європейському Русі, з'ясовуючи її у своїх розмовах з секретарем Екзекутиви п. Рабате.

На запрошення Італо-Українського Товариства інж. Андрієвський відбув в червні 1952 р. подорож до Риму і там на засіданні згаданого Товариства дав доповідь на українські політичні теми. В часі свого побуту в Римі він відвідав чимало італійських політиків і дипломатів та увійшов у близькі взаємини з чинниками Середземноморського Блюку.

В жовтні 1952 р. Ресорт піддержав участь представника Закарпатської України в акції нечеських національностей Чехословаччини проти претенсій Чехословацького екзильного політичного Центру на їх землі.

В листопаді 1952 р. вислано лист до Святого Престола в Римі в зв'язку з Пастирським Листом Папи Пія XII з липня 1952 р. п. з. «До народів Росії». В січні 1953 р. переслано через Верховного Комісара США в Німеччині до членів американського уряду Даллеса і Стасена записку «Психологічна війна і поневолені народи за залізною заслоною». Одержано відповідь з подякою.

В жовтні 1953 р. Керівник Ресорту мав довшу розмову з заступником шефа центральної установи американської пропаганди відносно засадничих і тактичних питань пропагандивної акції, після якої передбачено постійний взаємний контакт шляхом безпосередніх розмов і письмових докладів.

В лютому 1954 р. вислано меморандум до міністрів закордонних справ Великобританії, США і Франції в зв'язку з Берлінською Конференцією чотирьох великодержав. Між іншим одержано відповідь з Державного Департаменту США із заувагою, що зміст меморандуму буде використаний.

Виступи перед Комітетом Вільної Європи

Ресорт робив кількакратні старання відносно прийняття українських представників до діючої в Америці організації «Вільна Європа», яка патрунує уряди і політичні представництва т. зв. сателітних народів. З тією метою переслано згаданий організації меморандум (серпень 1951), в якому докладно доводилося, що Україна належить своїми політичними традиціями, своїми господарськими й культурними зв'язками до Західної Європи. Крім того Керівник Ресорту д-р Витвицький обґрунтовував відносно домагання особисто перед управою Вільної Європи, яка однак вияснявала, що вона покликана міродайними політичними чинниками тільки до опіки над народами сателітних держав.

До тієї ж організації внесено застереження з приводу трактування нею проблеми Карпатської України окремо від цілого комплексу українських справ.

Участь у міжнародних конференціях

Виконавчий Орган брав участь або спричинився в той чи інший спосіб до участі українських представників у різних міжнародних акціях.

І так Делегація українських політичних партій, що входять до Ліберального Інтернаціоналу кількакратно брала участь у його конгресах у Штутгарті, Упсалі і Штрасбурзі (1950 — 1953 рр.). Українські представники (Б. Панчук, М. Опаренко, М. Воскобієв, Д. Андрієвський, М. Семчишин, В. Дубровський та інші) знайомилися на тих кон-

гресах з чужинецькими політичними діячами вільного світу, виголошували там доповіді про Україну, доводили до схвалення прихильних українській справі резолюцій, поширювали інформаційні матеріали про Україну і відбували пресові конференції з чужинецькими журналістами та містили статті до преси.

В червні 1951 р. представники Української Соціалістичної Партії, серед яких був член ВО інж. С. Довгаль, П. Феденко та ін. взяли участь у Інтернаціональному Конгресі у Франкфурті над Майном, де перевели численні розмови з її учасниками, як також представниками чужинецької преси. Членам Конференції був доручений відповідний інформативний матеріал про Україну.

В квітні 1952 р. українська делегація брала участь в скликаному в Берліні Конгресі вільної преси (І. Багрянний, М. Лівіцький, Д. Андрієвський, Б. Осадчук, М. Коновалець, В. Стахів та інші). В складі делегації був в. о. голови УНРади і два члени Виконавчого Органу. Член ВО інж. Андрієвський виступив на Конгресі з доповіддю п. з. «Советизація України».

В липні 1952 р. українські обсерватори виступали на т. зв. Конгресі Вільних Народів у Дюсельдорфі проти імперіалістичних тенденцій, виявлюваних російськими учасниками. В осени 1952 делегація Української Соціалістичної Партії, частково фінансована ВО, брала участь у конгресі Соціалістичного Інтернаціоналу в Міляно.

Заходами Виконавчого Органу українські представники (М. Лівіцький, Д. Андрієвський, Г. Которович та інші) брали участь у конференціях, улажених південно-німецьким радіо в Штутгарті, присвячених темам Сходу Європи, що відбувалися від березня 1952 р. до осені 1953 р.

В січні 1953 р. виплачено допомогу студентській організації ЦЕСУС для уможливлення участі української делегації в міжнародному студентському з'їзді в Копенгагені.

Взаємини з т. зв. сателітськими представництвами

За минуле чотириліття ВО дбав про те, щоб підтримувати якнайтісніші взаємини з представниками народів з-поза залізної заслони. Зокрема підтримувало зв'язок з представниками політичних Центрів балтійських країн і протягом всього підзвітнього часу відбувалися часто з ними неперіодичні конференції.

Керівник Ресорту за час свого перебування в США від листопаду 1951 р. відвідував кількакратно представників т. зв. сателітних країн та у своїх розмовах з ними переконував їх про необхідність включити Україну в політичну систему сателітських політичних представництв. Зокрема мав згаданий керівник на увазі включення України до т. зв. Центрально-Східної Конференції, яка об'єднує політичні центри чи еміграційні уряди сателітських народів, і в тій справі вніс теж до названої установи відповідно обґрунтовану петицію. З огляду на те, що названа Конференція є під патронатом організації Вільної Європи, яка не бажає собі інтегрального зв'язку еміграційних представництв сателітних народів з політичними центрами підсоветських народів, Цент-

рально-Східня Конференція не могла погодитись на прийняття українського представництва, але за те рішила підтримувати з репрезентацією УНРади постійний зв'язок та обмінюватися нею інформаціями про політичну діяльність.

Протягом 1952–53 р. заступник Керівника Ресорту відбував неперіодичні конференції з представниками балтійських політичних Центрів, на яких учасники вимінювались взаємно інформаціями.

Мимо відсутності постійного офіційного зв'язку з польським екзильним урядом та іншими польськими політичними чинниками, спричиненого наявністю польських претенсій до Галичини і Волині, польські офіційні кола всетаки не минали нагоди, щоби підкреслити своє коректне ставлення до українських державницьких змагань. Керівник Ресорту за час свого побуту в США підтримував контакт з представником польського екзильного руху, діючим у Вашингтоні. З приводу смерті Голови ВО д-ра С. Барана і смерті Президента А. Лівницького наспіли в теплому тоні зладжені кондоленційні листи. Польське радіомовлення із станції Вільна Європа переслало на підставі матеріалів, доставлених українськими журналістами, чотири авдіції про Переяславський Договір.

Зв'язок з неросійськими поневоленими народами

Керівник Ресорту, як про те згадано у звідомленні Представництва в ЗДА, за весь час свого побуту в Америці був у тісних постійних зносинах з представниками поневолених неросійських народів, з якими спільно засновано Координаційний Комітет в США.

В Мюнхені інж. Андрієвський тримав постійний приязний зв'язок з членами політичного центру північних кавказців. Зустрічався теж кількакратно з турецьким політичним діячем п. Ебузієм, який був мужем довіря турецького уряду.

Взаємини з Американським Комітетом Визволення від Болшевізму

Літом 1952 р. виринуло питання участі українців у системі Американського Комітету для Визволення від Болшевізму. Під патронатом того ж Комітету засновано для спільної боротьби політичної еміграції з підсоветських країн Координаційний Центр Анти-большевицької боротьби, якого статут однак не дозволяв українцям включитися до його праці. В тому статуті між іншим була постанова, що підсоветські народи після упадку болшевізму можуть виконати неозначеним точно способом своє право самовизначення. Маючи на увазі, що український народ виконав те право самовизначення в році 1918, створивши свою незалежну державу, неможливо було погодитись на такий статут, який одночасно забезпечував у КЦАБ-і росіянам їх більшість та віддавав їм теж беззастережне правління в згаданій установі. Тому то, коли Делегація УККА, яка прибула до Німеччини в грудні 1952 р., наполегливо старалась переконати УНРаду про необхідність української співпраці в КЦАБ-і, УНРада рішучо спротивилась тому і таким чином інтервенція УККА залишилась без успіху.

В склад КЦАБ-у входили між іншим представники грузинської еміграції, а з американського боку робилися до того заходи, щоби туди притягти ще й представників білорусів. Бажаючи вийти з певної ізоляції щодо Американського Комітету і спонукати його до зміни позицій, що знайшли свій вислів у статуті КЦАБ-у, Виконавчий Орган, в порозумінні з Керівником Ресорту Закордонних Справ, скликав в лютому 1953 р. до Карльсруе конференцію представників білоруського і грузинського урядів разом із своїми представниками пп. М. Воскобійником, С. Довгалем, М. Лівницьким. У висліді нарад в Карльсруе визначено вимоги їх учасників щодо організації такого центру для боротьби поневолених підсоветських народів з болшевізмом, який, виключаючи всяку майоризацію всередині організації, забезпечував би «толерантне відношення його партнерів супроти змагань неросійських підсоветських народів до віднови чи створення їх незалежних держав».

В Карльсруе рішено теж скликати на березень 1953 р. ширшу конференцію представників неросійських народів у Парижі. В цій конференції взяли участь уповноважені відпоручники азербейджанського, грузинського, білоруського, вірменського та українського Державних Центрів, як також північно-кавказького центру. Всі вони погодились виставити перед Американським Комітетом засадничі домагання, щоби Комітетом прийнята була засада, яка встановлювала би, що поневолені неросійські народи СССР повинні мати «повну гарантію віднови або створення на своїх етнографічних територіях своїх незалежних держав». Від імені УНРади виступали на Конференції пп. Дмитро Андрієвський, Михайло Воскобійник, Спиридон Довгаль і Микола Лівницький. Вимоги членів конференції щодо політичної платформи Координаційного Центру для Боротьби з Болшевізмом і щодо його організаційної побудови, яка не допускала б російської майоризації, були сформульовані в спільному меморандумі і всі учасники конференції зобов'язалися до солідарної акції їх зреалізування. Американський Комітет, мимо кількох разів інтервенцій Керівника Ресорту, не прийняв внесків згаданого меморандуму і тоді члени Паризького Б'юро, які входили в склад КЦАБ-у, почали в його нутрі боротьбу за їх здійснення. За ревізію статута КЦАБ-у, що приймав би до уваги деякі з позицій Паризького Б'юро, виступили теж дві російські групи: Ліга і т. зв. власівці (СВОНР). Заходи учасників Паризького Б'юро та їх спільників привели до розвалу КЦАБ-у на дві частини, одну очолену Керенським, другу заступлену членами, які погоджувались співпрацювати з учасниками Паризького Б'юро. Американський Комітет не признав ні одної ні другої групи за легітимну репрезентацію КЦАБ-у.

Для створення нової установи учасники Паризького Б'юро і російські групи почали спільні наради над виробленням її майбутньої політичної та організаційної платформи. Російські групи Керенського, Мельгунова й Антонова не побажали вести переговори з самостійниками й відійшли, з росіянами далі перетворювали представники Ліги і СВОНР-у з представниками самостійницьких центрів. В недокінченому проєкті статута цього Міжнародного Анти-большевицького Центру була пропонується постанова, що кожний з поневолених народів має право свободи.

но розпоряджати своєю долею. З причин різних застережень щодо змісту згаданого проекту, Виконний Орган не прийняв його. Не прийняв його теж Американський Комітет. Всі ці переговори велися в розумінні з Ресортом Закордонних Справ.

Керівник Ресорту був помічний у переговорах ведених Керівником Ресорту Преси та Інформації М. Лівичким в справі української співпраці у мюнхенській радіовисильні Американського Комітету. У висліді переговорів засновано українську секцію тої ж радіовисильні.

За участю члена ВО інж. С. Довгала Ресорт перевів низку заходів відносно співпраці українців в дослідному Інституті для Советознавства в Мюнхені і відносно забезпечення їй умов згідно з українськими інтересами. У висліді відбутих в тій справі переговорів українцям буде забезпечена можливість співпраці в Інституті, який переведе ґрунтовну організацію Інституту.

Взаємини з Німцями

В половині лютого 1954 керівник Ресорту склав чемностеву візиту найвищим чинникам баварського Уряду і подякував їм за приязне ставлення до української еміграції.

Безпосередньо після того д-р Витвицький був у Бонні й відвідав представників німецького Союзного Уряду та представників німецького політичного світу. В розмовах, які він перевів, окрім зложення подяки за прихильність до української еміграції, була порушена низка актуальних питань.

Представництво ВО у В. Британії

Представництво у В. Британії діє від осені 1948 р. Головою Представництва є сотник Михайло Опаренко, а в склад його входять уповноважені окремих ресортів, а саме: уповноважений Ресорту внутрішніх справ інж. Євген Пиндус, Ресорту преси й інформації ред. Мирослав Семчишин, який одночасно виконує функції секретаря Представництва, Ресорту фінансів мгр. Степан Онисько, Ресорту військових справ полк. Віктор Малець, Ресорту зовнішніх справ голова Представництва Михайло Опаренко. Представництво діє колегіально. В колегії беруть участь всі її названі члени. Представництво має своє приміщення у власному домі, який набуло до спілки з Об'єднанням Українців у В. Британії. Для зв'язку з громадянством, що розкидане по всіх закутках В. Британії, Представництво встановило на місцях своїх теренових делегатів, якими є місцеві зв'язкові, мужі довір'я та збірщики позички; цих теренових делегатів начислюється 62 особи.

Представництво веде свою діяльність у двох напрямках: репрезентація ВО УНРади як центральна національна опікунча установа для українських громадян в В. Британії і представництво на зовні.

Уповноважений внутрішніх справ вдержує постійний зв'язок з місцевими клітинами політичних груп, які входять до УНРади, з українськими організаціями та установами, що діють у В. Британії та врешті з українським громадянством. Для наві'язання безпосереднього контакту з громадянством уповноважений Ресорту внутрішніх справ часто виїжджає в

терен. Його спроби для об'єднання і консолідації всіх політичних груп, діючих на терені В. Британії, і ведені ним для цієї мети переговори не дали позитивного вислуду із-за непримиримого становища тих груп, які стоять поза УНРадою.

Уповноважений Ресорту преси і пропаганди зредагував і випустив ряд інформаційних комунікатів про завдання та досягнення Державного Центру, редагував і видав інформаційний бюлетень та відбув низку місцевих зібрань і відчитів в різних місцевостях В. Британії, брав участь в професійно-журналістичних організаціях і конгресах. Крім того він утримував контакт з британською пресою.

Уповноважений Ресорту Фінансів дбає про грошові засоби для Державного Центру і для Представництва. Джерелом прибутків є в першій мірі суми, зібрані серед українського громадянства та неперіодичні прибутки з імпрез, улажжуваних Представництвом. Представництво завело, між іншим, постійний податок з українських громадян у висоті 6 пенсів тижнево. Воно є під оглядом фінансовим самовистарчальне.

Уповноважений Ресорту Військових Справ стареться про координацію діяльності поодиноких комбатантських організацій, яких на терені В. Британії є чотири. Крім того виконує окремі доручення керівника Ресорту військових справ.

Справа Ресорту закордонних справ веде у Представництві його Голова. Він репрезентує Державний Центр перед чужими урядами та політичними установами і стареться приєднати прихильність чужинецького політичного світу до української справи, удержуючи численні знайомства з визначними політичними діячами. Зокрема він утримує постійний зв'язок з чинниками міністерства закордонних справ. Згаданих знайомств є стільки, що постійне утримування контакту самим головою стає доволі трудне. З важливіших осягів Представництва треба відмітити заснування Англо-Українського Товариства. Представництво плянує видавання разом з іншими підсоветськими національними групами журналу англійською мовою.

Представництво уладжує святочні маніфестації з приводу національних свят як також політичні зібрання громадянства.

В порозумінні з Представництвом працює краєвий уповноважений Головного Комісаріату Позики Олександр Бондарівський.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ВО В США

Внутрішня організація і склад представництва

Представництво складається з Голови, секретаря і Ради Представництва. Секретарем Представництва є від 1 січня 1953 р. п. Мілена Рудницька. При Представництві діє його Рада, до якої входять по два делегати від кожної партії, які належать до складу УНРади. Зокрема туди входять від СУНД д-р К. Паньківський і проф. М. Ветухів, від УНДС — д-р Е. Приходько, інж. З. Івасишин, від ОУН — д-р З. Городиський, В. Михайлів, від УРДП — проф. М. Смолянський, (друге місце після смерті І. Дубинця не обсаджено), від ОУС — проф. І. Паливода і

д-р С. Ріпецький. До Ради Представництва входить теж Державний Контрольор проф. І. Кабачків та Уповноважений Ресорту Військових Справ ген. О. Загородський. Рада Представництва має характер органу дорадного. Вона збирається на запрошення Голови Представництва для вислухання його інформацій та для обміркування поточних політичних справ. При Представництві діє Комісія знавців питань Середньої і Східної Європи, зложена з науковців і публіцистів молодого покоління. Зібрані й опрацьовані ними матеріали служать Представництву в його політичній акції. Інформаційне Бюро Представництва розсилає комунікати до української преси та виготовляє й розповсюджує інформаційно-пропагандивні комунікати в англійській мові. Під час неprisутности в США Голови Представництва д-ра С. Витвицького, який виїхав до Європи в половині листопада 1953 р., заступає його д-р Кость Паньківський.

В діяльності Представництва слід відмітити дві головні ділянки праці, а саме: діяльність серед українського громадянства в США і заступництво Державного Центру перед чужинечьим світом.

Взаємовідносини з українським громадянством

Зараз після свого приїзду до Нью-Йорку д-р Степан Витвицький увійшов в контакт з українським громадянством Америки. В першу чергу він відвідав Український Конгресовий Комітет Америки та централі чотирьох т. зв. Братських Організацій, а саме Народний Союз в Джерзей Сіті, Провідіння у Філядельфії, Український Робітничий Союз у Скрентоні та Народну Поміч у Пітсбурзі. Представник ВО відвідав теж централі різних громадських установ, редакції українських часописів та нав'язав взаємини з діячами наших політичних груп, що діють на американському терені. Ці взаємини з широкими українськими колами Представник ВО продовжував і розбудовував за увесь звітний час і то своїми зустрічами з представниками зорганізованого громадянства, поїздками до більших осередків української еміграції в США, виступами на зборах і національних маніфестаціях, доповідями, відозвами в пресі тощо.

На особливу увагу заслуговують зв'язки Представництва з Українським Конгресовим Комітетом Америки, з провідниками якого представник відбув низку розмов і переговорів про актуальні політичні справи. Особливу увагу присвятив Голова Представництва справі вияснення взаємин між УККА і УНР-дою перед п'ятим Конгресом українців в Америці в липні 1952 р. що й дало позитивний результат у схваленіх Конгресом резолюціях. Привітальна промова Голови Представництва на тому Конгресі була кульмінаційною точкою зібрання.

Близькі взаємовідносини в'яжуть Представництво з товариствами і установами нової політичної еміграції в США. Між іншим тут слід згадати про тісний зв'язок його з Союзом Товариств Сприяння УНР-ді (Український Фінансовий Комітет), якого жертвенну працю для УНР-ди в його центрі та окремих відділах слід ствердити з повним признанням, а далі з такими установами як, УВАН, НТШ, ДОБРУС, центральними жіночими організаціями, організаціями молоді та іншими. За два останні роки

не було важнішої події в житті української еміграції в США, в якій Представництво не приймало б участі, по змозі особистої, або принаймні своїм письмовим привітом. Представник ВО виступав з промовами на кількох великих національних маніфестаціях, що відбувалися в репрезентаційних залах Нью-Йорку.

Заходами Представництва уладжено жалібні маніфестації для вшанування пам'яті бувшого Голови ВО Ісаака Мазепи, його наступника Степана Барана і Президента УНР Андрія Лівичького. Голова Представництва взяв особисто участь у похороні Голови УНР-ди Бориса Іваницького в Дітроїті; над його могилою виголосив прощальне слово.

Поїздки в терен

Для нав'язання особистих контактів з широкими колами українського громадянства поза Нью-Йорком Голова Представництва відвідував час-від-часу більші скупчення української еміграції в США. За весь звітний час він відбув 13 таких поїздок. В усіх місцевостях, які відвідував д-р Витвицький, відбувалися багатолюдні збори, на яких він виступав з політичними доповідями про УНР-ду та про наше сучасне політичне положення; крім того відбував він наради з провідниками громадських і політичних організацій та бував на товариських зустрічах, уладжених в його честь місцевим громадянством.

Відозви, інтерв'ю і пресові комунікати

Інший засіб зв'язку Представництва з громадянством, це були відозви з приводу важливих подій чи роковин, так напр. з приводу 35-річчя Акту Соборности з 22 січня, з приводу річниці великого голоду на Україні тощо.

Представник ВО дав кілька інтерв'ю українській пресі для інформування українського загалу про діяльність Представництва або для з'ясування певних актуальних політичних проблем. Представництво видавало комунікати свого Інформаційного Бюро.

На запрошення «Голосу Америки» Голова Представництва промовляв кілька разів до українського народу на Батьківщині через радіовисильню, а саме з нагоди Різдвяних Свят і Нового Року, з нагоди роковин Акту 22 січня. Також українські радіопередачі в США передавали звернення д-ра Витвицького до громадянства цього терену з нагоди свят.

Поїздка до Канади

В часі від 25 листопада до 24 грудня 1952 р. Представник ВО відбув поїздку до Канади, де відвідав 8 більших осередків української еміграції. Там відбув він 8 багатолюдних зборів і 5 ширших нарад, на яких промовляв, інформуючи зібраних про акцію Української Національної Ради на тлі сучасного міжнародного проложення. Там відвідав він теж кілька українських установ і зустрівся з провідними українськими діячами. Склад теж візиту канадійському урядові, відбув 5 пресових конференцій з представниками англомовної преси. Через радіовисильню в Монреалі виголосив привіт до українців на Батьківщині. Подорож д-ра Витвицького по Канаді була приготована Канадійським Українським

Комітетом, в передконгресовій нараді якого він взяв участь.

Заступництво Державного Центру перед чужинцями

Про діяльність Голови Представництва, яка значною мірою покривалася з його функціями Керівника Ресорту Закордонних справ, сказано було вже дещо в звіті про виконану Ресортом працю, зокрема про виступи та інтервенювання перед американським урядом, Конгресом, американськими політичними діячами та тими політичними американськими установами, з якими треба було втримувати близький контакт. Зокрема треба згадати про зустріч й розмови Голови Представництва з видатними політичними діячами і знавцями питань Східної Європи, як проф. Бернгейм, проф. Барггорн, проф. Мозлей, адмірал Менс, кол. комісар для справ ДП О'Конор і інші. Поширюючи щораз то більше круг своїх знайомих серед американського політичного світу, Голова Представництва наладнав зв'язок між інш. з професорами кількох американських університетів, до яких Уряд США звертається за їх порадами, як експертів в питаннях Сходу Європи.

Про акцію серед членів Сенату і Палати Репрезентантів сказано в звіті Ресорту закордонних справ.

Представництво підтримувало постійні зв'язки з Американським Комітетом Визволення від Большевизму, з'ясовуючи і обґрунтовуючи в численних інтервенціях і розмовах з його проводом правильність українських позицій щодо передумов співучасті українців та інших поневолених народів Сов. Союзу в акції цього комітету.

Представництво ввійшло в контакт також з іншими півофіційними політичними американськими установами, як Вільна Європа і Американський Комітет для Об'єднання Європи.

Для приєднання прихильності до української визвольної справи з боку найважливіших американських пресових органів проведено ряд зустрічей та розмов з поодинокими журналістами та переслано декілька дописів, в першу чергу до щоденника «Нью-Йорк Таймс», на теми, що заторкували українські інтереси; деякі з тих дописів були надруковані в названім щоденнику.

Голова Представництва відбув за звітний час 6 пресових конференцій з американською англомовною пресою, між тим в дні 11 листопада 1951 р. пресову конференцію з представниками провідних американських пресових органів в Нью-Йорку. Заступлені на конференції пресові органи, між іншим «Нью-Йорк Таймс», подали вичерпуючі репортажі про її перебіг.

Взаємовідносини з представниками т. зв. сателітів і поневолених народів СССР

Про заходи представництва для встановлення тісного зв'язку з політичними центрами т. зв. сателітів сказано в звітному про працю Ресорту. Представництво перебувало в тісних взаєминах з представниками неросійських народів СССР. Ще в травні 1952 р., у висліді довших переговорів і численних вступних нарад голови Представництва з поодинокими національними групами, засновано в Нью-Йорку Координаційний Комітет представників

поневолених народів СССР, очолюваний д-ром Витвицьким. В склад цієї установи ввійшли представники азербейджанців, білорусів, грузинів, козаків, північно-кавказців, українців і туркестанців. Метою Координаційного Комітету є оборона спільних інтересів заступлених в ньому народів та одностайна акція перед компетентними міжнародними політичними чинниками. Національні групи заступлені в тій же організації виступали солідарно в переговорах з Американським Комітетом для Визволення від Большевизму.

Зв'язки з чужими амбасадами

Голова Представництва відвідав від імені Виконавчого Органу деякі чужинецькі амбасادي в Вашингтоні, між іншим амбасаду Ізраїля, якої шеф виявив чимало прихильності й поваги до Державного Центру. Для наві'язання ближчих взаємовідносин з представниками політичних і громадських жидівських установ відбулася з ініціативи і при посередній участі Представництва низка розмов між визначними українськими громадянами і деякими жидівськими політичними і громадськими діячами з метою наладнання взаємного наближення жидів і українців. Як засоби для цієї цілі намічено заснування спільної наукової комісії для досліджування жидівсько-українських взаємин в минулому, наві'язання ближчих контактів між українськими й жидівськими політичними діячами та між журналістами обох народів, товариські зібрання. Заходами УВАН-у відбувся ряд рефератів на тему жидівсько-українських взаємовідносин, виголошених українськими та жидівськими вченими. Між іншим проф. д-р Фрідман виголосив доповідь про жидівсько-українські взаємини в 1848 р. в Галичині, д-р Мацький про жидівське поселення на Україні протягом 3-ох останніх століть.

Американсько-Українське Товариство

В 1952 р. засновано заходами д-ра Арнольда Марголіна в порозумінні з Представництвом Американсько-Українське Товариство імені Президента Вільсона. Товариство є в стадії розбудови і в тій справі ведуться розмови з заінтересованими американськими політичними діячами.

Представництво ВО у Франції

Головою Представництва Вик. Органу у Франції за час від 1948 до березня 1954 р. був інж. С. Созон-тів, секретарем ред. Р. Голіан.

Після свого заснування Представництво повідомило про цей факт міністерство закордонних справ, з яким його члени пізніше перебували в безпосередньому контакті, подаючи туди свої меморандуми і відвідуючи поодинокі референтів. Між іншим Представництво дбало там про візи на в'їзд для українських емігрантів, так само в справі переселення наших утікачів. Такі заходи робило воно перед міністерством внутрішніх справ, зокрема в справах здобуття для українських емігрантів дозволу на побут. Так само дбало воно, щоб міністерство праці приміщувало наших емігрантів на роботу. Присвячено чимало уваги допомогівій акції, м. і. справі заснування Дому (притулку) для старших в

Шато Абондан, де приміщено до 60 наших старших людей.

Встановлено приятні взаємини з політичними і громадськими представниками т. зв. сателітних народів: Польщі, Румунії, Словаччини, Югославії, Болгарії. Удержувано тісні політичні зв'язки з амбасадю США в Парижі. Представництво причинилось до участі українців в Товаристві лібералів Середньої і Східньої Європи, в склад якого входить українська делегація. Пророблено значну пропагандивну роботу підчас сесії ОН в Парижі в 1948 і 1951 р. Розповсюджено між членами ОН меморіал Національної Ради, відбуто низку побачень з членами чужиненських делегацій та чужинецькими журналістами. Таку ж саму акцію поведено в часі двократних зібрань Європейського Руху в Парижі, при чому українські представники промовляли на пресових конференціях тієї організації. Нав'язано тісні взаємини з представниками підсоветських неросійських народів, які опісля увійшли в склад Паризького Б'юку. Влаштувано різні імпрези загально-національного значення.

Представництво ВО в Італії

Головою Представництва є д-р Василь Федорончук, який працює в ньому сам від осені 1948 р.

Він утримує живі й постійні зв'язки з урядовими, політичними і громадськими установами, як також з журналістичним світом на італійському терені. І так він перебуває у зв'язках:

1) З італійським міністерством закордонних справ, в якому зустрічається відповідно до потреби з першим заступником міністра закордонних справ Людовіко Бенвенуті, як також з керманічем політичного департаменту амбасадором Дель Вальцо і керманічем відділу СССР Маркізом Петро Солярі.

2) З Християнсько-Демократичною Партією, найбільшою урядовою партією, головнo з бюро зв'язку з закордоном та з окремими християнськими сенаторами й депутатами, як з сенаторами Чіяска (першим містоголовою Італійсько-Українського Товариства), Чінголіані, з депутатами Тавіані, Кампосаркуно та ін.

3) З італійською Католицькою Акцією, яка є виборчою базою християнської демократії, з Рухом Італійських Інтелектуалістів, зокрема з його президентом проф. Гольчіо. По рекомендації і старанню того Руху д-р Федорончук протягом 1953 р. їздив по Італії з доповідями про ситуацію на Україні. Минулого року він виголосив 64 доповіді в різних містах і містечках Італії. Цього року 22 доповіді. Темі доповідей були: «Різні фази большевизації України», «Релігійне переслідування і нищення церков на Україні».

4) З італійською ліберальною партією.

5) З соціал-демократичною партією, головнo з депутатом Тревесом, бувшим керівником бюро зв'язку з закордоном.

6) З монархістичною партією, особливо з депутатом князем Алірята, який є головою Середземноморської Академії і заступник голови Італійсько-Українського Товариства.

7) З журналістичними колами, головнo з щоденниками «Іль Темпо», «Іль Попольо ді Рома», «Іль Г'льобо», «Лібертас», «Іль Джорнале д'Італія». В двох перших з них появляються статті на українські теми. В останньому часі «Іль Темпо», «Іль Джорнале д'Італія» і «Іль Мессаджеро» помістили прихильні до українців статті з приводу святкувань в СССР 300-ліття Переяславської Угоди.

8) З італійськими європейськими колами, а головнo з Італійською Радою для європейської єдності, в якій органи «Європа» були поміщені статті на українські теми д-ра Федорончука, проф. Січинського, проф. Ковалева. «Європа» видала друком книжечку д-ра Федорончука п. з. «Українська проблема — історична дійсність». В 1950 р. при Італійській Раді Європейського Руху постала українська група для Європейської Єдності. Голова цієї групи д-р Федорончук брав участь у соціалній конференції Європейського Руху, яка відбулася в Римі в червні 1950 р.

9) З науковими колами:

а) з Середземноморською Академією, якої членом є д-р Федорончук, та яка стоїть у зв'язку з УВУ і з НТШ. В найближчому міжнародньому конгресі цієї Академії, що відбудеться цього року, візьме участь делегація українських науковців;

б) з Інститутом для Сходу, якого головою є сенатор Чіяска;

в) з Міжнароднім Інститутом для студій етнічних питань, якої членами є представники майже всіх національних груп центру східньої Європи і Балканів;

г) з Католицьким Науковим Центром «Порівняння і синтези», який видає науковий журнал «Відповідальність знання». В Центрі виголосив м. ін. доповідь проф. О. Кульчицький на тему духовости українського народу;

д) з народнім католицьким університетом в Римі. (На римському університеті є можливість введення лекторату української мови при катедрі славістики, але, на жаль, нема ким обсадити того місця).

10) В зимі 1950/51 р. представник ВО поробив заходи в урядових колах, щоб в програму італійської раднієвої служби при Президії Ради Міністрів були включені передачі українською мовою. Ці заходи увінчалися успіхом і в квітні 1951 р. почалася радіо-передача українською мовою, яка відбувається щодня по 20 хвилин. Представник є редактором і спікером цих радіомовлень. Існує повна свобода щодо вкладання української програми.

11) З ініціативи представника ВО створено в березні 1952 р. Товариство Італійсько-Української Приязні, якого завданням є ширити знання про Україну шляхом публічних доповідей, публікацій тощо. Головою товариства є бувший амбасадор Амедео Джіанніні, секретарем д-р Федорончук. Товариство має 32 членів італійців та одного українця. Членами є політичні діячі, науковці, журналісти, бувші військовики, державні функціонери без різниці партій. Товариство уладило низку публічних доповідей м. ін. голови товариства Джіанніні, секретаря д-ра Федо-

рончука, д-ра Інсанбато, проф. Манніно, проф. Ді Джіролямо, інж. Андрієвського, проф. Кульчицького, проф. Мірчука. У співпраці з Й. Екск. Преосв. Іваном Бучком воно уладило теж ювілейну академію відзначення 700-ліття коронації Данила.

12) Представник Виконавчого Органу є генеральним секретарем організації «Інтернаціонал Свободи», якого завданням є пропаганда спільної боротьби підсоветських поневолених народів з московсько-більшовицьким імперіалізмом. В цій організації є представники окремих національних груп: альбанців, словаків, словінців, хорватів, китайців, литовців, білорусів, румунів, мадярів, грузинів, болгарів та українців.

13) Представник ВО вдержує також зв'язок з ватиканськими колами м. ін. з Й. Е. Кардиналом Тіс-сераном.

14) Представник ВО є українським делегатом в Асоціації Інтелектуалістів Біженців в Італії при католицькій організації «Пакс Романа», якої завданням є творити відповідну атмосферу для духового зближення і співпраці між інтелектуалістами різних національностей з поза залізної заслони.

15) Представник ВО має теж зв'язки з турецькими, єгипетськими політичними діячами та з американською амбасадой в Римі. В деяких справах він зноситься з генеральним секретаріатом Міжнародної Федерації Католицької Молоді.

Представництво ВО в Іспанії

Представництво в Іспанії діє від листопада 1952 року. Його голова — інж. Андрій Кішка, заступник і секретар — д-р Богдан Цимбалістий, інші члени — інж. Дмитро Маслій і Маріян Давидко. Представництво зареєстроване в міністерстві закордонних справ; з ним і з міністерством національного виховання існують тісні зв'язки. Кількакратно голова Представництва відвідував обох міністрів у справах, зв'язаних з його діяльністю. Існують тісні взаємини з іншими впливовими іспанськими колами, як теж з представниками преси. Еміграції інших народів в Іспанії, що мають свої дипломатичні представництва в Мадриді, пів-офіційно визнавані іспанським урядом, трактують Представництво ВО УНРади на рівні, запрошуючи його на свої імпрези, чи звертаючись до нього в інших справах. Приявність представника ВО на офіційних актах-імпрезах місцева преса завжди відзначає. Іспанські відповідальні чинники, еміграції інших народів, як теж іспанська суспільність знає про існування Представництва ВО УНРади в Іспанії.

В Іспанії українська політична еміграція малочисельна: є всього біля 30 студентів і кілька родин українських інтелігентів. Перша група українських студентів прибула сюди ще в 1946 року, коли завдяки заходам Представника ВО іспанська інституція «Обра Католика де асистенція університарія» признала їй українцям кількадесят стипендій. Більшість з тих перших стипендістів вже покинула студії і тепер працює в Іспанії, або виїмігрувала до інших країн. На їх місце прибули нові студенти.

Заходами голови Представництва створено 1952 року при Центрі Східних Студій, якого директором

є відомий приятель українців о. проф. Яків Морільо, — окремий український відділ, в якому працює кілька українських молодих науковців. Головою відділу є інж. А. Кішка.

Від весни 1951 року Іспанське Національне Радіо включило в своє передавання на схід Європи теж радіопередачі українською мовою (три рази на тиждень). Співробітники Представництва допомагають при радіопередаванні. Їх редактором тепер є д-р Цимбалістий.

Представництво разом з місцевою студентською громадою «Обнова» влаштовує щорічно Свято Державности дня 22. січня. Дбається про те, щоб напередодні вся місцева преса окремими оголошеннями заповіла про свято і Службу Божу з тієї нагоди. Цього року святочну Службу Божу відправив іспанський священик о. Агіре, який теж виголосив зв'язану з обходом роковин проповідь.

З приводу річниці Переяславського договору Представництво перевело ширшу роз'яснювально-пропагандивну кампанію в іспанських щоденниках і журналах. Були появилися відповідні статті в таких провідних щоденниках як «АБЦ», «Я», в тижневику «Мундо», в журналі «Комбате» і ін. Авторами статей були іспанські публіцисти й українці. Без цієї ініціативи Представництва річниця Переяславу й советська пропаганда з її приводу були б пройшли без найменшої згадки в іспанській пресі.

З того самого приводу проф. Льопез Цеперо склав радіомонтаж в рамках звичайних іспанських пересилань і окремого пересилання для всієї Південної Америки.

Годиться ще відзначити, що на курсах літнього університету в Сантандер, улаштованих 1953 року, проф. Монтеро Діас виголосив доповідь на тему «Українська проблема в сучасній ситуації». Ця доповідь була повторена в іспанській радіовисильні дня 1 листопада 1953 року. Представництво підготувало її видання окремою брошурою.

Співробітники Представництва публікують в різних іспанських періодичних журналах свої статті на теми, зв'язані з українським життям.

Представництво ВО в Австралії

Представництво Виконавчого Органу УНРади на Австралію й Нову Зеландію було покликане в 1949 році. На голову Представництва був іменований м-р. Ярослав Логин, уповноваженим Ресорту Фінансів, а пізніше й Головного Комісаріату Позики — Кирило Закревський. Представництво провадило працю в трьох напрямках: а) організація українського громадянства й обслуговування всебічних потреб українців при допомозі різних національно-громадських, культурних, допомогових та інших самодіяльних організацій; б) розбудова моральної, політичної й матеріальної бази УНРади; в) пропагандивна праця серед австралійського населення.

Заходами Представництва й при участі українського громадянства було створено Централю Об'єднання Українців Австралії, в Аделаїді виходить часопис «Єдність», видано кілька брошур в англійській мові, в яких вияснено завдання українського визвольного руху та прямування українського наро-

ду до віднови своєї демократичної держави. Заходами Представництва й політичних діячів, що стоять на позиціях УНРади, вміщено чимало інформаційних матеріалів про українську справу в австралійській пресі, нав'язано контакти з видатними політичними діячами в Австралії. Українські громадські організації в місцях осідку та в центрах країни влаштовують маніфестації з нагоди національних свят, впорядковують вистави, влаштовують концерти для українців і австралійців з метою ознайомлення з українською культурою й мистецтвом. В 20-ті роковини голоду, що його большевицька влада підготувала в 1933 р. з метою нищення й виморювання українського народу, відбулися масові демонстрації українського громадянства з походами по містах, а в роковини Переяславської угоди відбулися демонстративні збори з доповідями в мовах українській та англійській.

Українські представники беруть участь в міжнародних зустрічах, фестивалях та конференціях і тим підтримують ідеї визвольних змагань та переносять українську справу на міжнародний форум.

Діяльність уповноваженого на Бразилію

Виконавчий Орган ще за часів головування проф. Мазепи розпочав вживати заходів до створення представництва ВО на Бразилію. Відбувалося листування з відповідальними українськими діячами, що перебувають в Ріо де Жейро та в Сан Павльо, яким з'ясувалися труднощі місцевого характеру щодо переведення повною мірою цього завдання. Проте, частково вдалося цю справу полегшити призначенням Миколи Дніпрового на Краєвого Уповноваженого Головного Комісаріату Позики, який фактично виконує роботу не тільки в ділянці організації фінансів, але спільно з активними громадськими діячами в Сан Павльо, інж. О. Барвінським, Ю. Тамарським та кол. вояками українських армій провадить всебічну працю в ділянці консолідації українських емігрантів, влаштовуючи спільні виступи перед бразилійським громадянством, як наприклад, українці спільно взяли участь у святкуванні 400-ліття заснування міста Сан Павльо, в міській бібліотеці закладено український відділ, беруть участь у створенні українського відділу на Всесвітній Виставці в СанПавльо, влаштовують збори громадянства з нагоди різних роковин та національних свят і т. д. Слід зазначити, що в Куритибі відбуваються українські радіовисилання з окремою мистецькою та інформаційною програмою.

М. Дніпровий має широкі контакти не тільки з українським громадянством, але й з бразилійськими діячами та організаціями, зокрема з Соціалістичною Партією Бразилії, в пресових органах якої доволі часто появляються інформаційні статті про українську справу.

Широку освітню та виховавчу роботу провадить в штаті Парана Хліборобсько-Освітній Союз з розгалуженими відділами й централею в Куритибі, на чолі якого стоїть д-р С. Кобилянський (Голова ХОС) та І. Горачук (секретар). З нагоди століття існування штату Парана українська колонія взяла участь у святкуваннях, влаштовуючи мистецькі виступи. Також ХОС відбуває свої з'їзди, влаштовує маніфестації з нагод різних свят і роковин.

При допомозі тамошних українських діячів обов'язково треба створити повне представництво ВО, щоб розгорнути належну працю серед українського громадянства та провадити її більшою мірою серед бразилійського населення.

Діяльність уповноваженого ВО у Венецуелі

Уповноваженим Виконавчого Органу на Венецуелю був іменований в 1950 році інж. Венедикт Васюк, що перебував в Каракасі. Діяльність його була зосереджена: а) в ділянці організації й консолідації українських емігрантів; б) в організації фінансової підтримки УНРади; в) в пропагандивній роботі серед українського й венецуельського громадянства; г) в організації церковних громад з метою задоволення релігійних потреб української еміграції; ґ) в ділянці задоволення культурних потреб громадянства. Переводючи працю спільно з громадськими організаціями та з культурними діячами, Уповноважений ВО потрапив зробити на терені країни свого перебування чимало загально-національної роботи і досягнути однастих дій та виступів в обороні українських еміграційних та національно-визвольних справ.

Політичний актив української еміграції у Венецуелі нав'язав приязні зносини з місцевими політичними колами, з культурними діячами й установами, чимало осіб з української інтелігенції зайняли видатні становища в освітніх установах та в господарських і технічних підприємствах, а дехто з лікарів здобули працю за своїм фахом, українські мистці зайняли видатні місця серед творчих сил. Співпраця української еміграції з давніми мешканцями країни сприяє ознайомленню з українським визвольним рухом широких кіл венецуельського громадянства, яке живо цікавиться українською справою. Потреба розгорнення цієї роботи самозрозуміла, але те натрапляє на значні перепони з боку розкладових елементів, що вносять зайву й іноді дрібничкову боротьбу. Всеж табір українського громадянства, що стоїть на позиціях підтримки Державного Центру УНР, міцніє й має тривкі підстави для свого зросту. Кращі елементи з української еміграції прикладають всіх сил до того, щоб виконати своє завдання перед Україною й всебічно підтримати УНРаду в її важливій роботі.

Представництво ВО в Швейцарії

В Швейцарії було створене Представництво ВО ще року 1949 й на чолі його стояла пані Мілена Рудницька аж до свого виїзду до США в 1951 році. Представництво, спільно з іншими українськими діячами, що перебувають у цій країні, розгорнуло широку роботу, нав'язуючи політичні контакти з міжнародними й швейцарськими організаціями та окремими впливовими діячами. Хоч Швейцарія після Другої Світової Війни й перестала бути осередком міжнародних організацій світового значення, але й досі там відбуваються конференції та важливі політичні зустрічі й конгреси, що являють для української визвольної політики велику вагу. Цілий ряд звернень та меорандумів було передано Представництвом від себе й з доручення ВО міжнародним чинникам з нагоди різних подій актуального значення, що про них згадуємо в попередньому переліку.

Брак матеріальних засобів не дає змоги Виконавчому Органові утримувати й далі в Швейцарії своє Представництво. Частину тих функцій в репрезентації й обороні українських інтересів перебрав на себе Комітет Допомоги Українським Скитальцям в Швейцарії на чолі з ред. М. Єремєєвим. Цей Комітет підтримує зв'язки з чужинецькими установами й організаціями, виявляючи особливу активність в інформативній діяльності. В швейцарській пресі часто з'являються статті, в яких обговорюється українська національно-визвольна проблематика, подаються інформації про поточні актуальні події та коментарі до них. Особливо велику вагу мають зв'язки з амбасадами різних країн та з міжнародними інституціями, що перебувають на терені Швейцарії.

Представництво ВО в Аргентині

Представництво ВО в Аргентині на чолі з проф. Євгеном Онацьким діє від листопада 1948 року. Тільки на початку 1954 року проф. Є. Онацького заступив інж. Віктор Левицький. До Представництва також належить д-р Волянський, сотник Орлинський та помічними в конкретній праці є ще інші українські емігранти.

Представництво в діяльності внутрішній, себто серед українського громадянства, провадило інформаційну роботу, ознайомлюючи загал з напрямками політики Виконавчого Органу УНР-ади, подаючи певні факти та дії, а також відбувалися виступи проф. Є. Онацького перед громадянством на різних святах з нагоди роковин тощо. Голова Представництва підтримував зв'язки й координувало провадив працю з Управою Української Центральної Репрезентації та з іншими організаціями в Аргентині, як напр. Товариство «Відродження». Діяльність Представництва серед українського громадянства зміцнила позиції ДЦ УНР, про що свідчать ухвали з'їздів, в яких висловлено повне довіря до УНР-ади та заповідження підтримки моральної й матеріальної в її роботі та визвольній акції.

З діяльності на зовнішньому відтинкові слід згадати в першу чергу про участь Представництва в створенні в Буенос Айрес Комітету Середньої та Східної Європи, до якого входять представники 16 країн: Австрії, Албанії, Білоруси, Болгарії, Естонії, Латвії, Польщі, Румунії, Словенії, Словачки, Сербії, Хорватії, Чехії, Угорщини та України. Від кожної країни входить до Комітету по три представники. Завдання Комітету такі: 1. Вести акцію для забезпечення свободи народів Середньої та Східної Європи та в обороні людської гідності в країнах, опанованих чи загрожених тепер комунізмом; 2. Подавати громадській думці об'єктивні й обґрунтовані інформації про стан речей і відносин в згаданих країнах; 3. Сприяти взаємопізнанню визвольних рухів та сучасного становища й боротьби за свободу країн Середньої і Східної Європи.

До української делегації входили пп. Онацький, Волянський та Цимбал.

З огляду на видатний склад учасників Комітету, діяльна участь української делегації дає їм можливість нав'язати тісні зв'язки не тільки з самими представниками народів, що беруть участь в Комітеті, але й з іншими видатними політичними діячами європейських і американських народів.

Представництво підтримує постійні зв'язки з організаціями й установами Аргентини та з еміграціями різних народів.

Представництво ВО в Швеції

Головою Представництва р. 1950 був іменований д-р Богдан Кентржинський. Представництво підтримує зв'язки з шведськими організаціями, інформуючи їх представників про важливіші події в українському русі, подає вістки до преси та іноді освітлює політичні явища з становища визвольної боротьби українського народу за свою незалежну державу. Представництво підтримує приязні зносини й контакти з національними центрами різних еміграцій, які перебувають на терені Швеції, обмінюється взаємними інформаціями про діяльність та визвольну боротьбу поневолених большевизмом народів.

Представництво сприяє українцям у Швеції при нав'язанні знайомств з культурними й політичними колами та само безнастанно дбає про поширення тих контактів.

Представництво ВО на Канаду

Восени 1948 року було покликане Представництво ВО на Канаду й головою його іменовано Володимира Кохана, а пізніше його заступником — С. Волинця, уповноваженим Ресорту Фінансів і Головного Комісаріату Позики — ген. Михайла Садовського. Два перших члени Представництва перебувають у Вінніпезі, а уповноважений Ресорту Фінансів у Торонто.

Представництво в особі свого голови розгорнуло широку організаційну роботу з метою консолідації українських політичних, громадських, культурних, професійних та інших організацій навколо УНР-ади. Прихильне ставлення до УНР-ади Комітету Українців Канади й повне зрозуміння ваги визвольної акції, що її провадить Державний Центр УНР, повною мірою сприяло діяльності Представництва. Ідеї єднання національних сил під проводом Державного Центру УНР та активізації визвольної політики знаходили прихильний відгук у широких колах української еміграції в Канаді, а провідні особи своїм авторитетним впливом спричинилися до зміцнення позицій УНР-ади серед українського загалу. Тому Представництво ВО за перші роки своєї праці поборолو чимало труднощів організаційного характеру й мобілізувало громадські сили й засоби для підтримки ДЦ УНР.

Рівночасно з веденням роботи на внутрішньому українському відтинкові, Представництво провадило працю на відтинкові зовнішньому, нав'язавши зносини з представниками балтійських народів, білорусинів, поляків, кавказців тощо. Працюючи великої ваги й політичного значення в інтересах української визвольної справи переводив Комітет Українців Канади, який своїми листами й меморандумами до урядів важливіших країн та до секретаріату Об'єднаних Націй висвітлював важкий стан українського народу під большевицькою окупацією і доводив тезу про обов'язок вільних демократичних країн підтримувати визвольну боротьбу українського народу й прямування до відновлення своєї незалежної демократичної держави. Такі заходи Комі-

тету Українців Канади перед чужинецькими й канадійськими організаціями та установами чимало ознайомили західний світ з українською визвольною проблемою. В останні роки помітно зросло зацікавлення до українських справ в політичних і наукових колах Канади, про що свідчать голоси англомовної преси.

Як відомо, за останні роки імігрувало до Канади чимало українських людей, серед них значна частина інтелігенції. Культурний і політичний рівень життя українців зріс і підвищився. Українські видавництва випустили кілька цінних книг і брошур в мові англійській, на терені Канади виходять десятки українських часописів, існують радіовисильні, які щодня передають вістки про український рух. Все це фактори, що активізують політичне життя й боротьбу широких кіл нашого громадянства. В Канаді українська еміграція (стара й нова) здобуває все більші впливи, досягає нові позиції. До парламенту країни й до провінціальних парламентів обрано послів від українців, які часто підносять свій голос в обороні інтересів українського народу та його державних аспірацій, як також підносять із парламентарних трибун голоси протесту проти колоніальної залежності України від Москви.

Представництво ВО підтримує зв'язки з тими чинниками й намагається з ними бути у співпраці та в постійному контакті.

Уповноважений Ресорту Фінансів ВО розгортає свою діяльність в ділянці мобілізації матеріальних засобів для підтримки праці ДЦ УНР і знаходить зрозуміння та відгук серед громадян українського походження. Щоправда, можливості в організації фінансової підтримки далеко не вичерпані, потенціальні сили українства в Канаді куди більші й під оглядом матеріальної спроможності, тільки треба розширити організаційну сітку й заходи, щоб наслідки фінансової акції були значчіші та ефективніші. Адже США і Канада — країни найбільшого скупчення української еміграції, як також країни високого добробуту й заможності та високого заробітку. Жертвеність, притаманна українським людям, має реально проявитись, бо перед усіма українськими патріотами стоїть завдання — визволити Україну з неволі.

РЕСОРТ ПРЕСИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

Вступні завваги.

Звіт обіймає період між 2-ою і 3-ою сесіями Української Національної Ради. Лише від 1952 року керівник ресорту працював виключно при Виконавчому Органі. Також лише від 1952 року при ресорті був zatrudнений технічний співробітник — спочатку лише з четвертинною, потім і до кінця звітнього періоду з половинною платнею. Від листопада 1953 при ресорті працюють також одна редакційна сила і перекладчик.

Плян праці ресорту

Ще в першому ВО, за датою 5-го липня 1949 р., було опрацьовано й подано на затвердження ВО обширний еляборат п. н. «Структура й обсяг праці Ресорту Преси й Інформації». Це був, так би мовити,

максимальний плян праці. Скорочені пляни праці й означення компетенцій ресорту, а також пляни біжучих завдань ресорту, випрацьовувалися після того ще кілька разів. Проте, треба зазначити, що з огляду на брак матеріальних засобів за весь час праці ресорту не вдалося навіть приблизно досягти намічених плянів. Трудність полягала ще й в тому, що керівник ресорту був нероз'яснений переобтяжений працею, що стосувалася загальних справ ВО і виходила поза межі стислих компетенцій ресорту.

Згідно з плянами в обсяг праці ресорту входили три ділянки (роди) пропаганди: 1. Пропаганда серед українців на чужині; 2. Пропаганда для Батьківщини; 3. Пропаганда для чужинців (в порозумінні з ресортом зовнішніх справ). Ці завдання ресорт мав здійснювати за посередництвом: а. усної пропаганди (влаштування відчитів) серед українців і чужинців; б. видань ресорту або заснованих при ньому Укр. Інформ. Бюро (бюлетені, пресові органи, брошури, летючки і т. і. в українській і чужих мовах); в. влаштування пресконференцій й особисті контакти з своїм і чужим громадянством; г. інформування української й чужої преси та радіо.

Як уже було сказано вище, ці завдання вдавалося виконувати лише частинно — з огляду на брак матеріальних засобів, а також і через брак відповідного персоналу в ресорті. Найгірше стояла справа з організацією пропаганди для Батьківщини, що пояснювалось в першу чергу браком відповідних шляхів зв'язку з Батьківщиною. Лише в останніх часах це можна було здійснювати за посередництвом українських радіовисильня при різних радіовисильнях Заходу.

Виконання поточних завдань ресорту

1. Видання. Ресорт видавав свої **Бюлетені** з офіційними документами про діяльність Державного Центру. Таких Бюлетенів вийшло три. Потім це видання, з огляду на можливість публікування таких документів в укр. пресі, припинено. Так само припинено випуск **Інформаційного Листка**, що подавав перегляди української преси. Натомість від жовтня 1950 року наладнано щомісячне видання **«Вістей»** Укр. Інформ. Бюро (на циклостилї), в яких інформувалося укр. пресою й укр. громадянство про події й діяльність довколо Державного Центру. Вийшло за весь час 26 чисел «Вістей», наклад яких сягав тисячі примірників. Відомості, подавані «Вістями», широко передруковувала прихильна до УНРаді й нестральна українська преса, і, таким чином, «Вісті» стали важливим джерелом інформування укр. громадянства про справи Державного Центру.

Окрім «Вістей» Укр. Інформ. Бюро видало за звітний період понад 50 **комунікатів** (з яких деякі перевищували розміром «Вісті»), призначених тільки для преси.

Для чужинців Укр. Інформ. Бюро видало кілька **неперіодичних комунікатів в німецькій та англійській мовах** (з приводу: пресконференції ВО у вересні 1951 р., конференції поневолених народів у листопаді 1951 р., смерті проф. Мазепи, конгресу Вільних журналістів у Берліні в квітні 1952 р., відзначення річниці голоду в Україні в серпні 1952, протестаційних зборів ДОБРУС-у у Мюнхені в грудні 1952 р. і т. і.).

В кінці 1951 р. видано **дві брошури в англійській мові**: Українська Визвольна Політика та Україна й

Польща. Ресорт приймав також участь у виданні брошури англ. мовою про Україну д-ра П. Феденка.

Від листопаду 1953 року ресорт переорганізував свою видавничу діяльність, а саме:

Надалі виходять:

а) **Неперіодичні комунікати укр. мовою** Укр. Інформ. Бюра в кількості 150 примірників, розси- лані тільки для преси та Представництв ВО й важливіших українських установ; (цикльо- стилеве видання).

б. **«Вісті» Укр. Інформ. Бюра** виходять друком (до 1.3.54 вийшло два подвійні числа), наклад 2.500 примірників.

в. **«Вісті» Укр. Інформ. Бюра друком німецькою мовою**, наклад 1000 примірників, вийшло досі одне подвійне число.

г. **«Вісті» Укр. Інформ. Бюра друком англ. мовою**, наклад 2000 прим., вийшло досі одне подвійне число.

Видання ці, як інформативно-пропагандивні, роз- силаються безплатно. Однак вже тепер маємо чис- ленні факти надсилання грошей за «Вісті» укр. мо- вою, а навіть за «Вісті» німецькою мовою. Обидва ці видання зустрілися з прихильним відгуком, про що свідчать численні листи, що їх одержує Укр. Інформ. Бюро — від українців та від чужинців.

Щодо пропагандивних видань, належить відмітити той факт, що деякі Представництва ВО видають неперіодичні бюлетені укр. мовою. Особливо треба відмітити при цьому діяльність нашого Представ- нництва у В. Британії та тамошнього уповноваже- ного ресрту та інформації, ред М. Семчишина.

2. **Українське Інформаційне Бюро.** Як було видно з попереднього уступу, всю свою видавничу діяль- ність ресорт провадить за посередництвом зоргані- зованого ним Укр. Інформ Бюра. В 1953 р. це Бюро офіційно зареєстровано при німецькій владі. Окрім чисто видавничої діяльності, Бюро нерозв'язує назовні як окрема одиниця, листуючися з чужин- цями та українцями, подаючи різні спростування до укр. і чужої преси, а часом навіть забираючи голос в різних справах політичного характеру (напр. про- тест з приводу участі Гулая в конференції у Дю- сельдорфі). Придбавши вже собі ім'я серед своїх і чужинців, Укр. Інформ. Бюро стало зручною фір- мою, через яку можемо провадити нашу пропаган- дивно-інформаційну працю.

3. **Відозви й інші офіційні звернення ВО.** Завдан- ням керівника Ресорту було виготовлення різних відозв ВО чи Держ. Центру взагалі. Для прикладу подаємо такі відозви: Відозва до укр. громадянства новосформованого ВО у вересні 1950 р., відозва ре- сорту Преси з приводу тридцятиліття укр. еміграції, заклик ресорту Преси до укр. журналістів, відозва Держ. Центру з приводу 25-ліття смерті Головного Отамана С. Петлюри, відозва ВО з приводу акції СОНРу (листопад 1951), проект промови голови ВО на Свято 22 січня 1952 (передане через Радіо-Рим), відозва ВО з приводу 20-ліття голоду в Україні (1953 р.), відозва ВО з приводу 300-ліття Переяслав- ського договору. Багато з цих відозв видруковува- но окремими відбитками, що розповсюджувалися серед укр. еміграції, а також пересилалися відпо- відними шляхами за «залізну заслону». Окрім того керівникові ресорту приходилося укладати проекти

різних заяв, що виходили поза рамки ВО, як напр.: проєкт відозви всіх укр. політичних сил в жовтні 1951 р. з приводу акції російських імперіялістів, проєкт заяви всіх укр. політичних сил з 25 червня 1952 р., проєкт т. зв. «Позицій» з 27 грудня 1952 р. з приводу акції Америк. Комітету Визволення.

Окремим завданням за часів до сформування ВО під головуванням д-ра Барана було опрацювання різних офіційних листів, привітів і документів ВО. Пізніше це завдання перейняв Державний Секретар. З останніх більших еляборатів, опрацьованих керів- ником ресорту з цієї ділянки, були: лист до УККА, що підсумовував результати побуту в Європі деле- гації УККА (1952/53 рік) та план загальної праці ВО (травень 1952 р.).

4. **Пресконференції.** Окремих пресконференцій для укр. преси ресорт не влаштовував. Зносини з укр. пресою обмежувалися особистими контактами та надсиланнями їй інформаційних матеріалів. Натомість укр. пресу запрошувало на пресконференції для чужинецької преси. На жаль, брак матеріальних засобів не дозволив частішого влаштовування таких пресконференцій. Властиво відбулася зазвітний пе- ріод лише одна велика пресконференція для чужи- нецької преси, що її влаштував Ресорт у вересні 1951 р. і на якій виступали голова ВО проф. І. Ма- зєпа, керівник ресорту Зак. справ д-р С. Витвицький та керівник ресорту преси М. Лівіцький. Але нато- мість керівник ресорту Преси брав участь у бага- тох інших пресконференціях, на яких складав відповідні заяви, як напр.: пресконференція УНГ у Мюнхені в осени 1951 р., пресконференція з приво- ду конференції народів Східної Європи, Кавказу і Туркестану в листопаді 1951 р., пресконференція 20 липня 1953 р. після закінчень переговорів у спра- ві утворення нового координаційного центру на міс- це КЦАБу.

5. **Особисті контакти з чужинцями і пропагандивні виступи серед них.** До цієї ділянки треба віднести такі справи:

а. Зв'язок із Студійним Колом Проблем Сходу в Штутгарті, де до певного часу українським пред- ставником з рамени ресорту Преси був ред. Г. Которович. На дискусійних зібраннях цього Кола бував кілька разів керівник ресорту, за- бираючи слово в дискусіях. Влаштовано також доповідь про Україну, яку виголошував ред Которович. Участь в діяльності Кола була важ- лива з огляду на кожноразову присутність на зібраннях і дискусійних доповідях великого числа німців та представників народів європей- ського сходу.

б) Участь у Конгресі Вільних Журналістів у Бер- ліні в квітні 1952 р. Керівник ресорту був обра- ний головою 14-тичленної делегації укр. жур- налістів, що складалася з представників різних політичних середовищ.

в. В листопаді 1951 року керівник ресорту Преси брав участь у підготові конференції народів Сходу Європи, Кавказу й Туркестану, а потім головував на ній і склав відповідну заяву пе- ред чужинецькою пресою.

г. В серпні 1952 р. керівник ресорту виступав з промовами в укр. та німецькій мовах на вели-

кій маніфестації в таборі Валька з приводу річниці голоду в Україні.

г. В грудні 1952 р. керівник ресорту Преси виступав з промовою у нім. мові на протестаційних зборах ДОБРУСу у Мюнхені, репрезентуючи там ВО. Самі збори були влаштовані при підтримці ресорту.

д. Нав'язувано контакти з німецькими і ін. чужинськими журналістичними колами в Бонні, куди від Ресорту їздив ред. Которович. На жаль, з різних причин не пощастило влаштувати в Бонні пресконференції ВО УНРади. Натомість установлено добрий контакт з німецькими й ін. чужинськими журналістами на терені Мюнхену.

е. Ресорт уклав умову з редакцією органу німецькою мовою Союзу Вільної Преси, постачаючи йому матеріали про Україну. Також Ресорт підтримує журнал німецькою мовою «Україна в минулому і сучасному», який містить часом статті в дусі політики УНРади (між іншим, дві статті керівника ресорту).

6. Усна пропагандивна праця серед українців. Керівник Ресорту виступав особисто з доповідями про загальну політику та про працю ВО в різних осередках української еміграції в Німеччині, а також в Парижі. Треба відмітити такі ж виступи співробітника ресорту полк. М. Шраменка. Крім того керівникові ресорту доводилося нераз виступати на різних зборах укр. громадських організацій в характері речника ВО (з'їзди ДОБРУСу, ЦПУЕН і т. і.). В такому ж характері керівникові Ресорту доводилося виступати на т. зв. міжпартійних нарадах всіх укр. політичних сил: особливо на нарадах 20 і 25 червня 1952 р. керівник ресорту виступав як доповідач ВО в справі Американського Комітету Визволення та мусів взяти на себе обов'язок збивання закидів проти політики ВО з боку опозиції, себто організацій, що не входять до УНРади. Так само під час нарад з приводу приїзду до Європи делегації УККА в грудні 1952 р. керівник ресорту, як речник середовищ УНРади, боронив їх позицій.

7. Радіовисилання українською мовою. Як відомо, на початку укр. радіовисилання «Г. А.» значно відбігали від політичної програми Державного Центру, і це, очевидно, було перешкодою для співпраці. Тепер ці радіовисилання значно поліпшилися і там часом використовуються матеріали, що їх надсилає Укр. Інформ. Бюро. Значно ліпше стоїть справа з укр. радіовисиланнями в Римі, Мадриді і в «Голосі Канади». Там постійно використовуються вістки, що їх подає Укр. Інформ. Бюро. Належить відмітити такі спеціально для радіо виготовлені промови діячів Держ. Центру: промова проф. І. Мазепи на 22 січня 1952 р. (радіо-Рим), промова д-ра С. Барана на 1 Листопада 1952 р. (радіо-Рим), промова През. А. Лівичького на 22 січня 1953 р. (радіо-Рим і «Голос Канади»), промова д-ра С. Витвицького на 22 січня 1954 р. (радіо-Рим), відозва ВО з приводу Переяславського Договору (радіо-Рим, радіо-Мадрид і «Голос Канади»).

До цього часу всі заходи щодо радіовисилань укр. мовою з Лондону не мали успіху. Так само не пішла наперед справа укр. радіовисилань у Німеччині. В обох цих справах ресорт Преси робив відпо-

відні заходи. Є підстави думати, що ці справи можуть бути ще актуальними в недалекому майбутньому.

Від вересня 1953 р. стала актуальною справа укр. радіовисилань при радіо «Визволення» у Мюнхені. Цю справу веде з доручення ВО керівник ресорту Преси та Інформації. Ним зложено з доручення ВО і схвалено цим останнім відповідний меморандум у цій справі до Американського Комітету Визволення. Приблизно від листопаду місяця розпочалася праця по виділенні складу укр. редакції при радіовисильні «Визволення». В цій справі керівник ресорту перепровадив уже десятки конференцій з представниками Американського Комітету, а також відбув подорож до Парижу та до Швейцарії. Причини затримки початку радіовисилань: а. Труднощі щодо деяких кандидатів, насамперед щодо кандидата на шефа; б. Берлінська конференція; в. Затримка в скликанні сесії УНРади.

8. Пропагандивна праця серед українців і чужинців уповноважених та зв'язкових ресорту. В різних країнах світу уповноважені та зв'язкові ресорту самі провадили, часом, дуже жваву працю в ділянці пропаганди, видаючи різні бюлетені та комунікати в укр. та чужих мовах та виступаючи з різними доповідями для своїх і чужих. В зв'язку з цим керівник ресорту мусів підтримувати з уповноваженими та зв'язковими контакт та давати їм інструкції і надсилати різні матеріали. В деяких випадках доводилося висилати готові доповіді або тези до них.

Виконання окремих завдань, що не входять до безпосереднього обсягу праці ресорту. До окремих завдань, що їх доводилося виконувати керівникові ресорту (поза різними дрібнішими справами), треба залічити:

1. Ведені свого часу **переговори з ЗП УГВР**, які, як відомо, не довели до бажаного результату. В зв'язку з цими переговорами керівникові ресорту доводилося провадити листування, відбувати наради і т. і.

2. **Утримування зв'язків з ЗУАДК-ом**, що свого часу приносило деякі корисні наслідки для Держ. Центру.

3. **Контакт з творцем Англо-Українського Товариства**, п. Гербертом, з яким порушувалося також справи укр. радіовисилань у В. Британії.

4. **Участь в працях серед поневолених народів СРСР.** В зв'язку з цим керівникові ресорту Преси (в контакт з ресортом зак. справ) доводилося протягом кількох років бувати на засіданнях т. зв. Бюро конференцій народів Східної Європи, Кавказу і Туркестану, відбувати багато побачень з окремими діячами цих народів та бувати на святах й інших урядженнях цих народів. Керівник ресорту преси опрацював схвалену представниками інших народів декларацію запроєктованого ще задовго до створення т. зв. Паризького Бюро Координаційного Центру неросійських народів СРСР. Ця декларація, що не була зужита, лягла в основу меморандуму Паризького Бюро до адмірала Стівенса.

5. **Справа Американського Комітету Визволення й акція росіян.** Ця справа була докладно висвітлена в комунікатах Укр. Інформ. Бюро та в українській пресі. Тому тут наводимо тільки головні етапи цілої акції та участі в ній керівника ресорту Преси та Інформації.

- а. Розмови з п. Дон Левіном та іншими представниками Ам. Комітету, що розпочалися ще в 1951 р. Крім керівника ресорту преси, в них брали участь пп. Андрієвський, Воскобійник і Довгаль.
- б. В листопаді 1951 р. керівник ресорту уклав схвалений ВО документ п. н. «Наші позиції в справі акції росіян». В перекладі на англійську та російську мови цей документ був заходами ресорту Преси розісланий американцям та представникам неросійських народів ССРСР. В тому ж часі керівник ресорту Преси уклав і розіслав для українського вжитку інший документ інструктивного характеру п. н. «Сучасний стан акції Совета Визволення Народів Росії».
- в. Керівник ресорту Преси уклав схвалений Виконавчим Органом «Про Меморію», де було висвітлено становище ВО до акції Амер. Комітету. Цей документ за датою 28 травня 1952 р. було передано адміралові Керкові, тодішньому голові Ам. Комітету. Керівник ресорту Преси уклав також відповідь на заваги щодо «Про Меморію» п. Дон Левіна. Заходами ресорту Преси «Про Меморію» в англ. та російській мовах був широко розповсюджений серед відповідних чужинецьких кіл. Він появився також на сторінках укр. преси.
- г. Народи всіх політичних середовищ 20—25 червня 1952 р., на яких в справі Амер. Комітету доповідав керівник ресорту Преси і які закінчилися спільною декларацією, укладеною керівником ресорту Преси.
- г. Приїзд делегації УККА і зв'язана з нею акція та спільні «Позиції» з 27 грудня 1952 р. (про участь в цих подіях керівника ресорту преси згадувалося вище).
- е. Розмови з представниками білорусів та грузин (пп. Абрамчик та Цінцадзе), як вступ до конференції в Карльсруе (січень 1953 р.)
- е. В лютому 1952 р. конференція в Карльсруе, на якій уложено письмову угоду, проект якої уложив керівник ресорту Преси (крім нього в конференції з українського боку брали участь пп. Довгаль і Воскобійник).
- ж. Березень 1953 р. — побачення пп. Андрієвського, Довгала і Лівидького з адміралом Стівенсом у Мюнхені.
- з. Березень-квітень 1953 р. — конференція в Парижі, що закінчилася створенням т. зв. Паризького Бльоку та поданням спільного меморандуму до Амер. Комітету. Проект меморандуму уложений керівником ресорту Преси.
- і. 31 травня 1953 р. — початок конференції в Тегернзе, яку попередили двохтижневі наради Контактної Комісії Паризького Бльоку. Участь керівника ресорту Преси в стислій комісії, виконаній на конференції в Тегернзе. Праці цієї комісії закінчилися офіційно 20 липня, коли відбулася пресконференція, на якій керівник ресорту Преси виступив з окремою заявою від укр. делегації. Фактично представники Паризького Бльоку виїхали з Мюнхену значно пізніше, отже праця продовжувалася далі, забираючи щодня часом по 12 годин часу.

ї. Дальші зносини з Амер. Комітетом та з представниками Паризького Бльоку.

Акція ВО у відношенні до Американського Комітету привела до таких конкретних і, безумовно, позитивних наслідків: створено Паризький Блок; зліквідовано КЦАБ; нав'язано безпосередній контакт з Американським Комітетом, що дає вже конкретні результати в справі радіовисилань та Інституту дослідів; поважно спопуляризовано українську справу та звернено на неї увагу різних чужинних чинників.

Є дані твердити, що при вмілому провадженні цієї справи далі, ми зможемо досягти ще більших успіхів.

РЕСОРТ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ

На протязі часу між другою і третьою сесіями Української Національної Ради Ресорт Військових Справ продовжував, мірою можливостей і відповідно до ситуації, здійснювати план, укладений на початку урядування Виконавчого Органу.

В основному, праця Ресорту провадилася у таких напрямках:

- а) військово-політичні заходи на міжнародньому терені;
- б) військово-організаційні заходи;
- в) воєнно-вишкільні заходи;
- г) реєстраційно-верифікаційні й рангові справи та
- г) справи військових відзначень.

Порядком реалізації заходів на міжнародньому полі ґрунтовно опрацьовано чотири меморандуми в англійській мові, з оцінками ситуації й планами створення передумов для відновлення української збройної сили та подані для неї політично-стратегічні постулати. Також висунуено в них важливість психологічних форм війни в боротьбі з ССРСР. Меморандуми ці переслано до американських офіційних чинників, а саме:

- 1) 18 жовтня 1948 року — Командуючому Американськими Збройними Силами в Німеччині генералу Клею, через Генеральний Штаб у Гайдельберзі;
- 2) В квітні 1950 року — Начальнику Американського Генерального Штабу генералу Брадлею в Вашингтоні, через відпоручника Ресорту Військових Справ генерал-поручника Олександра Загородського та проф. Добрянського й д-ра Галичина;
- 3) 8 січня 1951 року — в Парижі Головнокомандуючому Атлантийських Збройних Сил генералу Д. Д. Айзенгаверу;

- 4) 3 січня 1952 року — в Парижі генералу Ріджевею, з залученням копій попередніх трьох меморандумів.

Ресорт Військових Справ дістав відповідь, що меморандуми передано Генеральному Штабові й Військовому Департаментові у Вашингтоні до вивчення.

Крім того, меморандуми з аналогічним змістом було надіслано до Генеральних Штабів Великобританії й Франції. А про зміст їх подано до відома відповідним італійським та еспанським військовим установам. За звітний період було нав'язано також

певний контакт з військовими чинниками інших країн.

Із заходів військово-організаційного характеру, насамперед належить відзначити кроки, зроблені для підготування умов відновлення збройних зусиль українських військових чинників при настанні відповідної воєнно-політичної ситуації.

На підставі ухвали Виконавчого Органу з серпня 1951 року створено фахову військову комісію для планування заходів, що їх треба буде проробити з настанням згаданої ситуації.

Комісія обговорила й усталила організаційні форми, в рамках яких зберігаються й зосереджуються на чужині кадри Армії Української Народної Республіки, що офіційно, згідно з наказом Головної Команди Війська УНР з 1923 р., перебувають у стані безтермінової відпустки. Першою формою організації військових кадрів УНР на чужині було постало тоді ж «Товариство Вояків Армії Української Народної Республіки». На теперішній час на базі згаданого Т-ва, утворено й розвинулись відповідні організаційні формації по сімох країнах. П'ять таких європейських організаційних формацій в 1949 році об'єднано в «Європейську Федерацію Українських Вояків», з центром у Франції (першим головою був генерал-полковник Михайло Омелянович-Павленко, а після його смерті головою є генерал-поручник Олександр Удовиченко). Основоположниками цієї, так би мовити, надрядної вояцької організації були: Товариство Вояків Армії УНР у Франції (довголітній голова ген.-пор. О. Удовиченко), Союз Українських Ветеранів у Німеччині (спадкоємець Товариства Вояків Армії УНР в Польщі), Товариство Бувших Вояків Українців у Бельгії та Союз Українців б. Вояків у Великій Британії.

На початку 1952 року створено в Парижі «Федерацію Бувших Вояків Середньої і Східної Європи». Основоположниками її були: Європейська Федерація Українських Вояків та б. вояки угорці й поляки. Вироблено статут і декларацію, яка служить свого роду хартією б. вояцтва поневолених Москвою народів.

Засновання цієї міжнародної вояцької федерації реалізує кілька ідей:

1. Знайдено спільну мову з поляками, які підписали протокол, в якому зазначено, що основоположники «визнають беззаперечне право кожного народу Центральної і Східної Європи на незалежність і на фактичну суверенність на його етнографічній території».

2. Знайдено спільну мову й методи боротьби проти спільного ворога — большевицької Москви.

3. Вперше засипано той рів у політичному аспекті поміж народами-сателітами й народами, які від 1920 року знаходилися під Соведами.

Зараз у Федерацію входять вояки 14 національно-стей: Азербейджану, Болгарії, Білорусі, Горців Північного Кавказу, Грузії, Естонії, Козаків-Незалежників, Латвії, Литви, Польщі, Словаччини, Румунії, Угорщини, України.

Федерація влаштувала вже цілу серію доповідей на різні теми, як військові, так і пропагандивні. З українського боку — майор В. Солонар прочитав доповідь на тему «II-га світова війна й Україна».

Сучасна Управа Федерації така: голова — полк. Й. Лянскоронскіс (Литва), заступник голови — май-

ор Іван Банковський (Болгарія), Тадеуш Парчевський (Польща) і Леон Негруцці (Румунія), генеральний секретар — майор Олександер Кінцурішвілі (Грузія), заступник генерального секретаря — Микола Ковальський (Україна) і скарбник — проф. Євген Гааль (Угорщина).

Федерація розробила тепер широкий план праці на 1954 рік, маючи три комісії — Д (документація—військова), П (політична—пропаганда) і Ф (фінансово-господарча).

Ця федерація одкриває добрі перспективи для широкої пропаганди української визвольної ідеї в атмосфері дружнього співробітництва поміж б. вояками різних народів.

В контакт з названими організаціями діє в Канаді Українська Стрілецька Громада, що об'єднує, в основному, вояків Української Галицької Армії.

Комісія планування накреслила ряд заходів до відтворення Української Армії, як активної військової сили, коли для того відкриються можливості.

До цього часу зокрема опрацьовано чотири статuti військової служби (внутрішньої служби, муштровий, дисциплінарний і польової служби). Один статут (залогової служби) перебуває в опрацюванні.

Для усунення сепаратної акції в справі утворення українських збройних формацій, позначки чого з'явилися були в зв'язку з комуністичною агресією в Кореї, видано у вересні 1950 р. відповідний обіж-ник.

На протязі 1949/51 рр. уживалося реальних заходів до поєднання всіх суцільних на еміграції українських вояцьких організацій. Проте, відсутність політичної консолідації всіх українських самостійницьких сил унеможливила повне об'єднання в системі Військового Ресорту.

Ще перед II сесією УНР-ади вжито заходів для залучення до вояцьких організацій УНР колишніх вояків-українців з інших армій.

З наказу Головного Отамана з 1 листопада 1949 р., анульовано виключення з лав Армії УНР вояків, що з політичних причин покинули були службу, але в дальшому, в тих чи тих формах, участь в українській визвольній боротьбі брали.

У ділянці воєнно-вишкільних заходів, в умовах майже цілковитої відсутності матеріальних засобів, удалося зробити лише таке:

1. В травні 1949 року в Мюнхені закладено старшинський інструкторський курс, що охопив був до 50 слухачів-старшин. Курс існував до серпня 1950 року. Перестав діяти в зв'язку з масовим виїздом з Європи.

2. З червня 1952 року почали працю Військові Курси для старшин у Новому-Ульмі.

3. У березні 1951 року в Мюнхені засновано Українське Воєнно-Наукове Товариство, що випустило в червні того ж року одне число воєнно-наукового журналу «Перемога».

4. В літі 1953 року Ресорт запроектував видавання «Військово-Інформаційного Бюлетеню». Реалізацію проекту у Виконавчому Органі відкладено за браком коштів.

За відчитний період провадилася реєстрація українського військового потенціалу, головню в європейських державах, а частково й за океаном, та вводилися щорічні корективи у зв'язку з переселенчою акцією. При перегляді реєстрів викреслено 30

списків, як загинулих і померлих, 237 військовиків (54 генерали, 127 полковників і підполковників, 56 сотників, поручників підпоручників) та 8 військових священників.

У галузі рангонадавчих і верифікаційних заходів, на підставі «Положення про надавання старшинських рангів у війську УНР» з 17. 9. 1947 року й прийнятої Президентом доповіді Керівника Ресорту з дня 4. 11. 1949 року, було переведено надання нових, вищих рангів 65 старшинам та підстаршинських звань 63 підстаршинам. Встановлено також рангову старшість 22 військовикам (6 генералам, 4 підполковникам і майорам та 12 сотникам і поручникам).

У часі після II-гої сесії Національної Ради оформлено відповідними наказами 292 справи усталення старшинських рангів і підстаршинських звань тим воякам-українцям з чужих армій, переважно з бувшої червоної армії, що писемно зголосили своє бажання про включення їх до особового вояцького складу Армії Української Народньої Республіки.

Оформлено надання «Хреста Симона Петлюри» 3278 воякам та відновлення Грамот і признання права на відзнаку «Залізний Хрест» за Зимовий Похід 1919—1920 рр. 55 старшинам, козакам і сестрам-жалібницям переважно тим, що після Зимового Походу не з власної вини перебували на рідних землях під советським режимом.

Запроектовано встановити інші ордени.

У великій мірі Керівник Ресорту Військових Справ спричинився до унормування справи матеріальної допомоги воєнним інвалідам в Європі та вживав відповідних заходів за океаном про збірку матеріальної допомоги старшим німечним воякам Армії УНР. Так само вживав заходів для утворення в Європі при американському війську українських охоронних і робітничих сотень, щоб приділити на працю фізично здорових українських вояків, які з тих чи інших причин залишились у Європі.

В цілях інспекційних Керівник Ресорту відвідав українські військові осередки в Бельгії й Франції та виголосив там доповіді на військово-політичні теми.

РЕСОРТ НАРОДНЬОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Діяльність Ресорту Народного Господарства від 1949 року, себто від II сесії УНРади й досі, була спрямована на підшукування науково-фахових сил серед української еміграції для розробки тем і проблем народнього господарства та проектів економіки переходового періоду від сучасних умов до економіки в умовах незалежної української держави. Наші наукові сили, як відомо, були зібрані навколо дослідчих та високошкільних установ (ВУАН, НТШ, УВУ, УТГІ) і Ресорт створив кілька фахово-дослідчих комісій, а саме:

- а) Комісію земельних справ і сільського господарства;
- б) Комісію промисловости;
- в) Комісію внутрішньої і зовнішньої торгівлі;
- г) Комісію транспорту;
- д) Комісію енергетики України;
- ж) Комісію комунального господарства;
- з) Комісію лісівництва.

Ці комісії провадили працю, відбуваючи засідання та обмірковуючи питання з ділянок свого зацікавлення. Праця комісій була зосереджена в Регенсбурзі, де до осені 1949 року перебував УТГІ, себто ті науково-фахові сили, що їх Ресорт Нар. Г-ва закликав до співпраці. Пізніше осередок праці був перенесений до Н. Ульму, Авґсбурґу і Мюнхену.

Серед співробітників Ресорту були визначні діячі науки, як напр. проф. д-р Борис Іваницький, проф. д-р Григорій Махов, проф. Юліян Павликовський, проф. Л. Шрамченко, проф. В. Доманицький, проф. Р. Димінський, проф. С. Драгоманов, проф. д-р І. Драбатий, інж. Ст. Процюк, проф. П. Шулешко, проф. інж. М. Зайцев, проф. д-р І. Розгін, інж. І. Піддубний, доц. інж. Гр. Денисенко, інж. М. Химич і багато інших.

Праця комісій припинилася в р. 1952 з причини виїзду чималої кількості наукових сил до інших країн, але деякою мірою відновилася в США, в Філадельфії, де знайшлося кілька ініціативних співробітників на чолі з інж. М. Химичем, які й досі, мірою своєї спроможности, провадять науково-дослідчу працю на основі плану Ресорту Нар. Г-ва.

2. Ресорт доручив поодиноким дослідникам розробку проектів економіки переходового періоду від сучасних умов до економіки в умовах незалежної української держави, з яких найважливіші такі:

- а) Проект земельної реформи та організації сільсько-господарського виробництва; впорядкування лісівництва.
- б) Проект плану дій та економічної політики в ділянці здобувальної та металургійної промисловости, машинобудівництва, нафтової та газової промисловости, легкої промисловости, ремісництва, харчової промисловости, енергетичної промисловости, воєнної промисловости тощо.
- в) Проект організації внутрішньої та зовнішньої торгівлі.
- г) Проект побудови та реорганізації виробничої, споживчої та кредитової кооперації.
- д) Проект заходів у ділянці залізничного, автомобільного, летунського, вужового, морського та річкового транспорту.
- ж) Проект заходів у ділянці телеграфного, телефонного, радієвого та поштового зв'язку.
- з) Проект заходів у ділянці державних і громадських фінансів, створення умов для негайного усамостійнення української валюти та всього грошівництва й засобів обміну.
- е) Проект заходів у ділянці соціальної опіки, впорядкування умов праці, реорганізація професійних союзів на вільних основах.
- е) Проект заходів у ділянці організації всіх видів кредиту і зокрема продукційного кредиту.
- і) Проект реформи фахової освіти.
- и) Проект заходів у ділянці направи існуючих та побудови нових шляхів і засобів комунікації.
- й) Проект заходів масового прохарчування населення та опіки над ним в умовах зруйнованого господарства, коли військовими діями країна зазнає такої руїни.

3. Дещо з наведеного плану опрацьовують науковці у США (Філадельфії-Трентон та Нью-Йорк) і в

Австралії. З ділянки української металургії виготовив докладну працю інж. М. Химич, з ділянки транспорту — інж. Міщенко, з ділянки впорядкування земель — інж. Гнойовий, з ділянки комунального господарства — проф. С. Драгоманов та інші.

Особливу увагу слід звернути на закінчену й переслану Ресортові Нар. Господарства працю інж. І. Піддубного, що має назву «Основні напрямки аграрної політики переходового періоду» та другу частину праці — «Ідеї, методи й органи керівництва сільським господарством», проф. д-ра Івана Розгона про скотарство України. Інж. Ст. Процюк виготовив і переслав Ресортові кілька опрацьованих тем, а саме: з машинобудівництва, з енергетики, аналіз IV п'ятирічки, про стан транспорту в Україні в 1951 р. та про стан цукрової промисловости України.

4. Ресорт провадив і далі добір і комплектування друкованих у періодичній пресі матеріалів та іноді набуває окремі видання, споріднені або відповідні до порушених у пляні праці Ресорту проблем. В останній час придбано деякі видання з советської економіки, які характеризують виробничі процеси СССР.

5. Ресорт перебуває в контакті з деякими українськими науковими установами (НТШ, ВУАН, УТГІ, Т-во Інженерів у США), від яких одержує іноді їхні видання.

6. Керівник Ресорту нав'язав контакти з екзильними центрами неросійських народів СССР та відбув з ними інформаційні зустрічі й розмови, обмінюючись думками з приводу дослідчої праці.

7. Ресорт поробив заходи про забезпечення співробітників Ресорту стипендіями на час опрацювання доручених їм тем.

8. Надійні персективи розгортаються перед Ресортом у дослідчій ділянці у зв'язку з включенням українських науковців до Інституту вивчення історії і культури народів СССР. Маємо повні підстави сподіватися, що десятки українських дослідників здобудуть можливість провадити наукову роботу в широкому обсязі в межах цього Інституту, що дасть нагоду опрацьовувати наведений плян принаймні в його частині.

10. Ресорт уживає заходів перед Представництвом ВО в США про включення до його складу уповноваженого Ресорту Народн. Господарства, який би полагав справу, зв'язану з організацією наукових сил та координацією й керівництвом їхньою дослідчою працею.

РЕСОРТ ФІНАНСІВ

Фінансовий звіт подаємо за чотири роки, себто за від 1. 7. 49 до 1. 7. 53, маючи на увазі роки бюджетові. Діяльність Ресорту Фінансів і цілого Державного Центру характеризують числа, себто суми прибутків і видатків на працю ДЦ, як також вони показують, якою мірою українське громадянство підтримувало УНРаду й спричинилося до успіху в праці Державного Центру.

На 1 липня 1949 р. в касі було готівки	7.218,11 нм.
Впродовж року від 1. 7. 49. до 1. 7. 50 вплинуло	54.400,91 нм.
Видано	56.595,81 нм.
В бюджетовому році 1950—51 прибутки виносили	63.307,61 нм.
Видатки	58.749,89 нм.
В бюджетовому році 1951—52 прибутки виносили	88.235,42 нм.
Видатки	76.433,17 нм.
В бюджетовому році 1952—53 прибутки виносили	68.631,05 нм.
Видатки	101.058,45 нм.
Разом за цілий період від 1. 7. 49 до 1. 7. 53	

до каси Вик. Органу вплинуло 281.793,10 нм.

В тому часі позика дала 189.833,89 нм.

Інші прибутки походять з датків, субвенцій УККА, податку 22 січня і т. ін.

Ресорт Фінансів працює у всіх краях, де живуть українські емігранти, через своїх уповноважених в фінансових справах, яких на внесення Фінансового Ресорту призначає Виконавчий Орган. Ця акція ведеться в якнайтіснішому контакті з Головним Комісаріатом Позики Визволення України.

Щоб успішно вести фінансову господарку, то всі угруповання, що входять в склад УНРади, мали б провадити між своїми однопумцями акцію для підтримки Державного Центру.

Марки екзильного Уряду

Поштова марка є одним із символів суверенности держави. Вона не тільки приносить їй прибуток, але поштовими марками держава пропагує своє минуле, красу країни, технічні осяги тощо. Для екзильних урядів вони є засобом пропаганди. Їх, правда, не можна вважати за поштові марки, бо не мають характеру офіційности. Це скорше пропагандивні наліпки, що виявляють тяглість діяння екзильного уряду.

Такі марки видають екзильні уряди Польщі, Словаччини, Угорщини, Литви, Естонії, Латвії та інші. Часом ці поштові марки мають і офіційний поштвий обіг, наприклад, як це було з марками польського еміграційного уряду під час останньої війни.

Наш екзильний уряд УНР видає також подібні поштові марки. Після віденського видання марок УНР, що не були державною поштою використані, але філателістичний світ їх збирає, слідує далі видання у Варшаві з нагоди роковин смерти Головного Отамана С. Петлюри, роковин хрищення України та ювілейна марка з Президентом А. Лівіцьким.

Після реорганізації Державного Центру і створення Української Національної Ради цю функцію перебрав Поштовий Відділ при Ресорті Фінансів ВО УНРади. Досі він видав слідуєчі серії: 1)

1) XII. 1949 — з нагоди відкриття I-ої сесії УНРади за 5, 10, 15, 20, 50 та 100 шагів. 2) 20. IV. 49 пропamтну марку в 300-річчя повстання Б. Хмельницького за 25 шагів. 3) 20. IV. 49 видано пропamтну марку з нагоди 30-річчя Листопадового Зриву за 25 шагів. 4) 29. IV. 49 вийшла серія з нагоди 30-річчя проголошення Соборности за 25 шагів. 5) в році 1949 (1. 7.) слідує пропamтна марка в десятиріччя проголошення незалежності Карпатської України за 25 шагів. 6) Добродійна серія з доплатою для українських воєнних інвалідів, що вийшла 1. V. 50 за 5, 10, 15 та 20 шагів. 7) В 1953 році виходять (15. 10) марки присвячені діячам Мазепі, Іваницькому й Баранові за 30 та 40 шагів. 8) Для відзначення 700 ліття Львова та 700 ліття кронації Данила в листопаді (1. XII) виходять передруки раніше виданих марок, а це марка із серії першої за 10 шагів та із третьої за 25 шагів. 9) 25 лютого 1954 з приводу смерті Президента А. Лівичького вийшла серія поштових марок за 15 шагів. 10) Дальшою серією були марки, видані з нагоди Марійського Року 1954 за 10, 15, 25 та 50 шагів.

Крім згаданих марок Поштовий Відділ видав ще листівки з Марійською Маркою за 15 шагів та конверти з маркою А. Лівичького за 15 шагів.

Поштовий Відділ видає «Вісті Поштового Відділу», що містять матеріяли на філателістичні теми.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРІАТ І РЕФЕРАТ ЮСТИЦІЇ

Крім поточної праці, з березня 1952 року переводжувано підготування й зосередження пресових та інших матеріялів про стан на Україні. Досі підготовано й складено 19 зведень таких матеріялів.

На початку звітного періоду справи Реферату Юстиції було передано Державному Секретаріатові. В цій ділянці за цей час було виготовлено:

а) доповідну записку щодо можливості використання певних інститутів і норм чинного тепер в Україні судового, цивільного й карного права в перехідний період державного будівництва визволеної України;

б) працю, що висвітлює засади державної організації підсоветської України та основи її судового устрою, судового, цивільного і карного права;

в) працю про природу зв'язків між підсоветською Україною, Росією й іншими підсоветськими країнами;

г) записку про політичні й правні форми советської агресії щодо України.

ГОЛОВНИЙ КОМІСАРІАТ ПОЗИКИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Підготовка позичкової акції провадилася протягом 1949—50 р. ВО ухвалив постанову про утворення Головного Комісаріату Позики ще восени 1949 р. Але брак засобів на друкування облігацій довгий час не дозволяв ставити справу позики на реальний ґрунт, хоч весь час розроблялися пляни та зразки документації. Фактично ГКП почав існувати від 20 грудня 1950 р., а його правне оформлення настало 18 лютого 1951 р., коли на пленарному засіданні ВО було ухвалено статут ГКП. Плянувальна та технічна праця переводилася Головним Комісаром Позики. Лише в травні місяці 1951 р. було прийнято на

технічну працю одного співробітника (п. І. Липовецький) з платнею 100 НМ місячно, а коли він виїхав до Канади, був прийнятий на працю бухгалтер В. Радченко.

Плян переведення позичкової справи був розроблений до найменших деталей, обміркований Технічною Комісією у складі д-ра Л. Макарушки, інж. Г. Денисенка, інж. С. Довгала та інж. І. Лучишина, Фінансовим Комітетом і врешті повним Виконавчим Органом. Організаційна частина загального пляну ввійшла до т. зв. «Схематичного Пляну», видрукованого з розрахунку, що кожний місцевий уповноважений повинен користуватися ним як технічним довідником для переведення й оформлення позички, для ознайомлення з цілою структурою позичкового апарату, порядком інкасації грошей і т. п.

Розмах і розгалуження позичкового процесу може до певної міри характеризувати тираж формулярів, довідників та пропагандивних матеріялів: 1. Схематичного пляну — 5.000 примірників, 2. Формуляру умови — 4.000, 3. Формуляру уповноваження — 1.000, 4. Книжок замовлень вел. — 2.000, 5. Книжок замовлень мал. — 500, 6. Реєстр кредиторів — 3.600, 7. Подяк ГКП — 5.300, 8. Грамот золотих, срібних, зв. великих і малих — 20.000

Відбитки пропагандивних матеріялів:

Відозва Виконавчого Органу — 25.000, відозва пп. генералів до вояцтва і громадян — 20.000, статей і повідомлень — 8.000 примірників, плякатів малих і великих — 10.000, зразків облігацій — 10.000.

Всі ці формулярі та пропагандивні матеріяли разом з великими і малими плякатами разіслано краєвим уповноваженим до різних країн.

Пропагандивна праця ГКП відбувалася досить інтенсивно. ГКП звернувся окремим листом до журналістів і громадських та політичних діячів, закликаючи їх до участі в пропаганді позичкової справи. Теж саме зроблено і відносно відозви пп. генералів, яка була друкована в нашій пресі. Відозву пп. генералів, як було згадано, ГКП видав окремим листком і рздіслав до різних країн для підсилення пропаганди. ГКП час-від-часу виготовляв повідомлення, статті, давав інтерв'ю, виготовляв гасла, писав листи, оформлював списки вписників позички окремими доповненнями, подяками тощо. Досі було вислано різним особам, установам і організаціям 6843 листи та полагоджено всі формальности в позиковій справі. Решта формальностей в зв'язку з вписами була полагоджена в поодиноких країнах краєвими уповноваженими.

Також найближчим черговим завданням ГКП було організувати апарат, від центру до низових клітин, для переведення позики на місцях: по всьому світу, де тільки є якісь скупчення емігрантів-українців. ГКП використав готовість і поміч уповноважених Ресорту Фінансів у всіх країнах, де вони призначені, а також організаційні зв'язки та активність Товариств Сприяння УНРаді. Але з того треба було побудувати стрункий і відповідальний апарат, здібний до пунктуальної й одностайної роботи в межах інструкцій ГКП.

Як відомо, позикову акцію ГКП організував у першу чергу на терені **Німеччини**, призначивши на Крайового Уповноваженого американської зони

п. Д. Ерстенюка, а на британську зону п. Івана Тарасюка. Тепер там працює п. М. Білинський. Потім поступово доводилося підготувати організаційні основи в інших країнах і такою країною була **Бельгія**, де на Крайового Уповноваженого спочатку був призначений п. Федір Бойко, а через кілька місяців п. Іван Левко. Розпочата в березні 1951 р. позичкова акція в Бельгії, до літа т. р. розгорнулася до значних розмірів, відбувається вона і досі, але зменшеними темпами.

У **В. Британії** позика була проголошена 18 квітня 1951 р. і впродовж того і наступного 1952 р. вона жваво відбувалася, але потім підупала з причини виїзду до Канади Крайового Уповноваженого п. М. Сахна, що виявив був великий організаційний хист і дав визначні наслідки своєї діяльності. Тільки 31 серпня 1952 р. вдалося ГКП побороти організаційні перепони і призначити нового Крайового Уповноваженого на В. Британію п. Івана Горішнього. Тепер там працює п. Олександр Бондарівський спільно з м'р. Ст. Ониськом.

У липні 1951 р. було проголошено позику у **Франції**, на Крайового Уповноваженого ГКП призначив п. Петра Закусила, в цій країні відбувається вона досить повільним темпом з огляду на те, що не всі складники УНРади та їхні відповідники її підтримують, спирається вона переважно на організаційних силах Військового Товариства та Громадської Опіки, пропагандивно подекуди підтримував часопис «Соробна Україна», а тепер організацію і пропаганду провадить сам апарат ГКП. Ця країна, не зважаючи на значну кількість української еміграції, меншою мірою включилася до позикової акції.

В **Австралії** позика, розпочата в липні 1951 р., розгорнулася до широких розмірів під кінець того року і продовжується далі з певним успіхом. Крайовим Уповноваженим ГКП є п. Кирило Закревський, який належить до кращих працівників у цій ділянці.

Побіч із цими країнами, де перебуває більша кількість української еміграції, ГКП провадив позикову акцію в **Австрії**, де Крайовим Уповноваженим був проф. Є. Гловінський, в **Голандії** — Віктор Герасименко, в **Люксембурзі** — В. Артишук, в **Італії** — д-р Василь Федорончук, а в травні 1953 р. призначено Уповноваженого на Швейцарію п. Михайла Єремєєва, дещо в цій країні зробив для позикової справи А. Чернецький.

Вкінці 1951 р. ГКП налагодив позикову справу в **Бразилії**, яку з успіхом очолює п. М. Дніпровий. Також у той час розпочалася позикова акція у **Венецелі**, провадить її п. В. Васюк також успішно. ГКП поробив заходи організації позикової справи на терені **Швеції**, але без успіху.

Чимало зусиль ГКП приклав до організації позикової справи серед українців **Канади**. Листування з Представництвом ВО та з іншими діями тривало впродовж 1951 р. І тільки в жовтні вдалося проголосити початок позики та призначити на Крайового Уповноваженого ген. М. Садовського. Великі організаційні труднощі згаданому Крайовому Уповноваженому і досі не вдалося подолати, розбиття українських політичних сил дало себе знати. На цю країну Державний Центр покладав значні надії, але наслідки маємо далеко менші, ніж можна було сподіватися. Великопросторовість країни та утруднений комунікаційний зв'язок уповноважених ГКП

з розпорощеними по всій країні осередками скупчення українців у значній мірі утруднювали добір кадрів та реалізацію позики. Позикова акція в цій країні ще може мати перспективи. До того прикладає чимало зусиль ген. М. Садовський.

Найбільше труднощів в організації позикової справи ГКП мав у **США**, хоч у цій країні найбільше українських емігрантів, хоч там вже три роки існує Український Фінансовий Комітет, з яким ГКП більше року провадив підготовчу працю перед тим, ніж проголосити початок позикової акції. Виникали великі труднощі. Нарешті ГКП вдалося ці труднощі перебороти і в лютому 1952 р. початок позики був проголошений. І коли навіть проголошення позики настало, УФК не міг до реалізації приступити, бо настали нові комплікації, виникли домагання, щоб на інших основах побудувати позикову справу в США, видати окремі облігації для цієї країни тощо. ГКП почастило перекусати тамошніх функціонерів, щоб вони погодилися на переведення позикової справи на тих основах, на яких вона провадилася і в інших країнах, тільки організаційний апарат створити інший для розсилки облігацій та грамот вписникам. Для цього покликаний був д-р К. Паньківський, який і переводив техніку розсилання облігацій та грамот, а УФК очолює акцію та інкасує вписані позичкові суми. Організаційно УФК спирається в своїй роботі на Товариства Сприяння УНРаді, яких у США досі занотовано до 30. Великою мірою позиковій акції сприяє Український Робітничий Союз та всі його численні відділи; допомагають у переведенні праці відповідники політичних складників УНРади, а у Філадельфії створено було окремий комітет, до якого входять представники церков, політичних організацій, військові товариства тощо. В цьому осередкові чимало вклав своєї праці й хисту п. А. Семенюк та ген. Смовський. УФК покликав на голову і Краєвого Уповноваженого п. Володимира Кедровського, який також у колах українського громадянства Америки має велику популярність і користується високим авторитетом. Якби внутрішня боротьба серед прихильників УНРади припинилася, то позикова акція могла ще набути належних розмірів і дати, до її закінчення на цьому терені, задовільні наслідки.

В **Аргентині** позикової акції не розпочинали з огляду на адміністративні перепони, що їх там чинять у праці нашої еміграції. ГКП у цій справі листувався з центральними нашою еміграцією у Буенос-Айрес, одержав відповідь і пораду, щоб там позикової акції не розпочинати.

Хоч успіх позикової справи з технічно-організаційної сторони є безперечний, фінансовий ефект її далеко не такий успішний, особливо в порівнянні з запланованими числами. Мусимо констатувати, що у заморських країнах (США, Канада, Австралія), де розселено найбільше українських емігрантів і де вони живуть у відносних достатках, наша еміграція, хоч і значною мірою спричинилася до матеріальної підтримки Державного Центру, але далеко не вичерпала своїх потенціальних спроможностей і не виправдала надій, що на неї покладалися. Беручи на увагу величезні труднощі, які існували весь час у нашій праці, особливо протидію політичних сил, які ставляться вороже до УНРади, всетаки вдалося зібрати значні суми грошей, які протягом часу між II та III сесією УНРади були основним джерелом прибутків в бюджеті УНРади.

На 1 січня 1954 було розміщено облігацій позики (в долях): в Німеччині — 3583, Бельгії 2302, Франції 1464, Голландії 121, Австрії 62, Люксембург 52, Італії 15, Англії 10776, Канаді 11754, Бразилії 514, Венецуелі 1099, США 21355, Австралії 9794, а разом на 62891 дол.

ГКП вважає за свій обов'язок підкреслити жертовність громадянства, окремих осіб та організацій, які набули облігації Позики Визволення України, та висловити їм **признання дійсного патріотизму не тільки на словах, а й на ділі**, висловити всім вписникам позики щире подяку за підтримку праці Державного Центру УНР і визвольної боротьби, що її провадять сили, об'єднані навколо ДЦ.

Подаючи цей звіт у коротких і самих загальних рисах, ГКП вважає за свій обов'язок підкреслити визначні заслуги Крайових Уповноважених ГКП: в Німеччині пп. Дм. Ерстенюка, Івана Тарасюка та М. Білінського, в Бельгії Івана Левка, у В. Британії пп. М. Сахна, Ів. Горішнього та Ол. Бондарівського, у Франції п. П. Закусила, в Австралії п. К. Закревського, у Бразилії п. М. Дніпрового, у Венецуелі — п. В. Васюка, в Канаді — п. ген. М. Садовського, у США — пп. Ст. Дембицького, Вол. Кедровського, П. Красноноса, Л. Чикаленка, І. Крамаренка, К. Паньківського, в Голландії — п. В. Гарасименка, в Люксембурзі — п. В. Артищука.

Заслужують признання й подяки за жертовну працю для позикової справи у В. Британії — пп. І. Крицак, С. Ляшенко, А. Забігайло, М. Хмара, Т. Мироненко, П. Тараненко, І. Корнило, Ф. Федорчук, п. Шебець і Довбуш; в Бельгії — пп. В. Кошелевець, Марія Аношенко, Лука Василенко, Микола Козалинський, Лимонченко та інші; у Канаді — пп. О. Навроцький, д-р Д. Янда, д-р О. Яворський, інж. К. Теличко, І. Янішевський, Я. Тесля, С. Бігун, І. Липовецький, інж. Я. Козловський, С. Мокрій, К. Зеленко, п-ні Елеонора Гончарик, п. С. Бриль, проф. Мушта, інж. О. Охрим, П. Ткачук, С. Миколаїв, п. Кобринський, п. Білоцерківський, О. Юркевич, М. Сторож, І. Дудкевич, Ю. Білоус, І. Світик, І. Гудзяк, В. Бойчук, М. Ковшун, О. Тарнавський; в Австралії — інж. І. Грушевський; у Франції — п-ні Ю. Новіцька, С. Левицький (Громадська Опіка), п. І. Ванарха-Варнак, Лазаркевич (Військове Т-во).

Це тільки частина того скромного і патріотичного активу, імена якого дійшли до ГКП. Чимало з них відмовилися від визначених для них %%% провізії, багато з них витрачають навіть свої засоби, аби більші суми дісталися до послуг Державного Центру.

Ніяка робота не була б можливою без прихильного ставлення і найбільше активної допомоги з боку громадських організацій та політичних осередків української еміграції: Комітет Українців Канади, Товариства Сприяння УНРаді, Український Фінансовий Комітет у США, Союз Бувших Українських Вояків у Канаді, Громадська Опіка та Військове Товариство у Франції, Об'єднання Українців у В. Британії та Союз Вояків, Союз Українців Бельгії, Український Робітничий Союз у США та інші громадські організації в цілому світі, які стоять на плятформі УНРаді.

Уважаємо за свій приємний обов'язок висловити вдовolenня і щире подяку українській пресі за підтримку позикової акції. Часописи «Українські

Вісті», «Соборна Україна», «Неділя», «Християнський Голос», «Бюлень УНГ», «Народна Воля», «Єдність», «Народне Слово», «Український Прометей», «Український Голос», «Канадійський Фармер», «Наш Вік», «Вільне Слово», «На Стійці», «Мета», «Еванг. Правда» й інші містили статті, в яких подавалося аргументацію, чому треба підтримувати позикову акцію. Не можемо стриматись, щоб не висловити свого глибокого здивування, що деякі пресові органи цілком не спостерігали позичкової акції, немов би її не було.

З приємністю слід зазначити дуже високий моральний рівень працівників позичкового апарату та, зокрема, відсутність будьяких зловживань при переведенні позичкової акції. Коли буде переведена докладна ревізія всіх справ представниками Державного Контролю, будемо мати докладніші матеріали про моральний рівень апарату ГКП, тепер тільки зазначаємо це, не маючи скарг, або маючи тільки незначні недоліки в діяльності поодиноких працівників. Це дає підставу сподіватися, що згуртовані навколо основного завдання — організації матеріальної бази для праці Державного Центру Української Народної Республіки — вправні і досвідчені працівники виконують покладене на них завдання віддано і сумлінно. Досвід переведення позичкової акції був для апарату ГКП такої міри, що кожний з працівників його може у майбутньому бути вельми корисним діячем на громадському полі. Цінне те, що знайшлися десятки і сотні жертовних людей, які без жодної матеріальної винагороди, з великим ентузіазмом провадили працю впродовж кількох років, відриваючись від своєї щоденної роботи, жертвуючи час, призначений для відпочинку. Це є об'єктивні докази їхнього справжнього патріотизму і відданості визвольній справі.

З поданої доповіді слід поробити такі висновки:

1. Виконавчий Орган за звітний період перевів поважну працю, об'єднавши навколо Державного Центру УНР не тільки українські політичні сили, але й широкі кола українського громадянства, його громадські, професійні, військові, культурні, церковні й інші організації; він значною мірою перевів консолідацію національних сил та спрямував їхні дії в напрямі боротьби за віднову української демократичної державности або в напрямі підтримки її боротьби.

2. В ділянці своєї закордонної політики Виконавчий Орган досягнув того, що спільно з представниками національних центрів неросійських народів створив консолідоване об'єднання, що загальновідоме під назвою Паризький Блок. Це об'єднання є могутнє знаряддя в боротьбі за визволення всіх поневолених большевизмом народів і за віднову їх незалежних демократичних держав.

3. Виконавчий Орган через свої представництва або безпосередньо через Ресорт Закордонних Справ нав'язав контакти й співпрацю з екзильними урядами країн т. зв. сателітів, які після Другої світової війни опинилися під большевицькою займанщиною й тепер борються за віднову своїх незалежних держав.

4. Виконавчий Орган через свої представництва або безпосередньо нав'язав зносини й перебуває в

постійному контакті з міжнародними організаціями та товариствами, які прямують до Об'єднаної Європи.

5. Виконавчий Орган зміцнив або нав'язав зносини з урядовими й політичними чинниками країн вільного світу, майже в усіх країнах Європи, Америки й Австралії має свої представництва, що переводять працю на основі директив ДЦ УНР.

6. Виконавчий Орган або його представництва створили в цілому ряді країн товариства українсько-чужинецькі для ознайомлення з Україною та для підтримки її визвольної боротьби.

7. Виконавчий Орган через Ресорт Внутрішніх Справ регулював відносини політичних і громадських організацій; через Ресорт Військових Справ нормував відносини серед вояцтва та його організацій; через Ресорт Народного Господарства переводив підготову плянів господарського будівництва в умовах незалежної Української Народної Республіки; через Ресорт Преси й Інформації провадив інформативну службу та сприяв у праці українській пресі; через Державний Секретаріат переводив свою технічну працю в центрі.

8. Всю свою розгалужену працю Виконавчий Орган провадив за матеріальні засоби українського громадянства, про прибутки й видатки яких подаємо докладний звіт пленумові УНРади та Державній Контрольній Раді. Ті засоби здобував Виконавчий Орган через добровільні пожертви, самоподаткування й організацію Позики Визволення України. Ресорт Фінансів та Головний Комісаріят Позики мали особливо важкі завдання, бо широку визвольну акцію треба було оперти на власні засоби українського народу. Досі це завдання, завдяки жертвенності українського патріотичного загалу, було виконане в таких розмірах, в яких це дозволяли нам можливості.

9. Виконавчий Орган мірою своїх політичних і технічних сил та матеріальних спроможностей невинно провадив працю, усуваючи та полагоджуючи внутрішні політичні розходження, які іноді набували небезпечної гостроти, але між політичними організаціями УНРади, принаймні у більшості випадків, було належне зрозуміння й почуття відповідальності за працю Державного Центру УНР та його місію у визвольній боротьбі українського народу за свою демократичну державність.

Тепер III Сесія УНРади має огляд праці Виконавчого Органу й перелік дій та фактів, які становитимуть предмет дискусій та оцінок, що їх зроблять у своїх виступах Шановні Члени УНРади. Ваші вказівки й критичні зауваги візьме до відома Виконавчий Орган, який тепер складе димісію й ними керуватиметься майбутній Виконавчий Орган, що його покличе пан Президент на основі угоди політичних організацій, які входять до Української Національної Ради та які дали Вам мандат заступати й боронити інтереси українського народу.

IV. ВИСНОВОК ЗАСТУПНИКА ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЕРА

На підставі ревізій каси й рахункового книговодства Фінансового Ресорту Виконавчого Органу Української Національної Ради, що їх переведено було після закінчення кожного бюджетового року між II та III сесіями УНРади, а саме 29—31 липня

1950 р., 21—23 липня 1951 р., 28 липня—5 серпня 1952 р., 27 липня—3 серпня 1953 р. — стверджується наступне:

Бухгальтерійні записи й виправдуючі документи знайдено було в порядку; видатки переводились на підставі ухваленого бюджету або відповідних постанов Виконавчого Органу Української Національної Ради.

Докладний аналіз рахунків, підсумки загальних прибутків та видатків за їх категоріями й призначенням — подано в протоколах згаданих вище ревізій, які залучено до зложеного перед III-ою Сесією УНРади звіту про діяльність Державного Контролю.

По закінченні доповідей обрано Комісії в такому складі:

Регуляміново-Мандатна:

1. М. Хробак
2. Ф. Гаєнко
3. Ю. Бойко
4. В. Діберт
5. Є. Гловинський

Адміністративно-Політична:

1. Ю. Бойко
2. М. Воскобійник
3. В. Діберт
4. М. Лівіцький
5. Л. Макарушка

Військова:

1. М. Шраменко
2. М. Дорожинський
3. С. Созонів
4. П. Закусило
5. Т. Попович

Фінансово-Господарча:

1. Є. Гловинський
2. М. Дорожинський
3. І. Лучишин
4. Ф. Пігідо
5. М. Тофан

Правнича:

1. М. Хробак
2. О. Бойдунік
3. Ф. Гаєнко
4. А. Чернецький
5. О. Юрченко

Зовнішніх справ:

1. М. Лівіцький
2. Д. Андрієвський
3. М. Воскобійник
4. С. Довгаль
5. П. Феденко
6. Р. Голіян

О 19 год. 45 хв. Голова Сесії закрити Засідання, оголосивши що Комісії мають зараз же стати до праці.

Продовження другого засідання Сесії перенесено на ранок наступного дня.

Третій день Сесії

(8 березня 1954)

Присутні: всі, що брали участь у попереднім засіданні — 7 березня.

Голова Сесії І. Багрянний відкрив засідання о 10 годині, оголосивши продовження попереднього засідання.

Заступник Голови Л. Макарушка зачитує привітання Сесії, що надійшли додатково, в тім числі від Центрального Представництва Білоруської еміграції, Головного Козачого Представництва в Мюн-

хені, Генеральної Управи Союзу бувших українських вояків в Торонто (Канада), УНДС — відділ Сан-Пауло Міннеаполіс та інші.

Далі відбулися дискусії. Зважаючи на те, що перед цим «Збірником» поставлено завдання дати лише документи — доповіді Органів Державного Центру та Ухвали Сесії, дискусії по змісту звітних доповідей тут не вміщено (дискусії були докладно опубліковані в українській пресі).

Четвертий день Сесії

(9 березня 1954 р.)

Присутні — всі, що брали участь у попереднім засіданні.

Голова Сесії, Іван Багрянний, о 10 год. 16 хвилин відкрив засідання четвертого дня Сесії, нагадавши, що сьогодні якраз роковини Тараса Григоровича Шевченка, який у своїх творах закликав до єдності в боротьбі проти ворога. Вшановуючи пам'ять Великого Пророка України вставанням, Головуючий закликав перетворити в життя той великий заповіт: — якщо будемо єдині — переможемо всіх ворогів і звільнимо Україну від червоного московського окупанта.

Порядок дня:

- I. Закінчення дискусій.
- II. Друге читання законопроектів.
- III. Бюджет Державного Центру на 1954/55 рік.
- IV. Третє читання законопроектів.
- V. Приняття до УНРади нових членів — політичних організацій.

Перед тим, як перейти до порядку денного Головуючий оголосив привітання, що надійшли до Сесії.

В дискусіях на доповіді забрали слово (за чергою виступів): О. Бойдуник, Д. Андрієвський, П. Феденко, Ю. Бойко, М. Лівицький, Л. Макарушка, Є. Гловінський, С. Витвицький, Б. Осадчук, М. Семчишин, М. Хробак, М. Добрянський, В. Лук'янович, Ф. Гаєнко, С. Созонтів, О. Удовиченко, М. Шраменко, **вдруге:** пп. Д. Андрієвський, О. Бойдуник, М. Лівицький, Л. Макарушка та І. Іножарський.

По закінченні дискусій Голова Сесії оголосив перерву на обід та повідомив учасників Сесії, що по обіді відбудеться похід на цвинтар «Вальдфрідгоф», щоб скласти вінки на могилах св. пам'яті Президента Андрія Лівицького та Д-ра Степана Барана.

О годині 16-тій Голова Сесії І. Багрянний надав голос Голові ВО С. Довгалеви для заключного слова.

Заключне слово Голови Вик. Органу С. Довгала

Доповідь, яку я виголосив позавчора про діяльність усіх ресортів Виконавчого Органу УНРади, викликала жваві й речеві дискусії. Панове члени УНРади в своїх виступах торкалися всіх ділянок нашої роботи й оцінювали її як визначний здобуток. Треба це вважати здобутком спільних зусиль українського політичного активу, що діє й бореться в Україні та на еміграції під проводом Державного Центру УНР. До успіху нашої роботи спричинилися великою мірою політичні організації і їх складники, що діють у різних країнах свого перебування, громадські, професійні, військові, культурні, церковні й інші організації, які провадять свою діяльність по лінії визвольної політики, що зобов'язує нас усіх у боротьбі за віднову української демократичної державності. Велику працю виконали представництва Виконавчого Органу УНРади в різних країнах, зокрема працівники в ділянці організації фінансів, наприклад краєві й місцеві уповноважені Головного Комісаріату Позики, а їхню працю підтримало патріотичне й жертвенне українське громадянство.

Тому слід ствердити, що Українська Національна Рада має велику підтримку й попертя в масах українського народу, доказом чого є не лише фінансова незалежність Державного Центру, але й той факт, що Державний Центр має підтримку багатотисячних мас українців у розселенні, про що свідчать ухвали Конгресів (напр., УККА, КУК і т. д.), з'їздів та проголошення найвищих церковних, громадських, наукових військових, професійних, молодечих та інших організацій.

Ми тут об'єктивно стверджуємо, що **Українська Національна Рада — це не тільки консолідація українських політичних сил, але й консолідація мас українського народу навколо Державного Центру УНР.**

Це внутрішній сектор нашої спільної роботи. Тут ми знайшли чимало випробуваних і досвідчених працівників, які не словом, а ділом виявляють свій патріотизм.

В ділянці зовнішньої політики найоголовніші досягнення — це створення об'єднання державних і політичних центрів поневолених народів ССРСР (Паризький Блок) та нав'язання контактів і співпраці з американськими, англійськими, французькими, італійськими канадійськими, австралійськими та іншими важливими чужими організаціями, контакти й співпраця наших політичних чинників з Рухом за Об'єднану Європу, з Соціалістичним Інтернаціоналом тощо. Звернення Виконавчого Органу через свій Ресорт Закордонних Справ до Об'єднаних Націй чи до урядів західних держав іноді спільно з екзильними урядами т. зв. сателітів — усе це теж мало велике значення в поставленні української проблеми перед зовнішніми чинниками, це було поставлення української визвольної справи на міжнародній форум.

Всі члени УНРади, що виступали в дискусіях, були майже однозгідні в оцінці широкої діяльності Виконавчого Органу. Їхня критика була наскрізь конструктивна, вказівки та поради має взяти на увагу майбутній Виконавчий Орган.

Звичайно, в роботі такої великої ваги, як її провадить Державний Центр УНР, мусили бути й по-

милки та недотягнення. Про них говорили члени УНРади. Вони були зумовлені об'єктивними обставинами. Не сміємо забувати, що сили наші хоч значні, але далеко невиспачальні, що матеріальні засоби все ж таки дуже обмежені. Щоб виконати повною мірою роботу, яку покладає на нас український визвольний рух, ми мусили б мати стократно більші матеріальні засоби, що дали б змогу утримувати на державний кошт сотні, а може й тисячі, працівників — дипломатів, журналістів, політиків, кваліфікованих технічних працівників і службовців. Ми мусили б мати свої пресові органи в своїй і чужих мовах, мусили б видавати сотні публікацій про українську справу... Цього ми не могли робити за браком отих засобів. Вся наша робота сперта на добровільних датках і на добровільній жертвенній праці українського загалу.

Всеж нам пощастило знайти й згуртувати біля нашої роботи оті мінімальні кадри дипломатів, політиків, що успішно конкурують з чужинецькими діячами, що уміють боронити українську справу на міжнародньому форумі та організувати свої власні сили й засоби для зміцнення широкого фронту українського громадянства.

В своєму заключному слові Голова ВО висловив подяку українському громадянству за моральну, політичну й матеріальну підтримку Державного Центру. Зокрема, він подякував всім вписникам Позики Визволення України, які із своїх трудових заробітків дали засоби, щоб Державний Центр в своїй роботі **залежав тільки від українського народу.**

Закінчивши своє заключне слово, Голова ВО С. Довгаль склав на руки Пана Президента димісію Виконавчого Органу.

Димісія прийнята.

Голова Сесії І. Багрянний резюмуючи перебіг дискусій, констатує, що робота Сесії протікала на виключно високому діловому рівні: стиль дискусій, взаємне пошанування послів, речевість критики і пропозицій свідчать про неабияку державницьку зрілість української політичної еміграції та членів Української Національної Ради.

Про державницьку зрілість самої Сесії свідчить і те, що на засідання Сесії допущено пресу всіх політичних напрямків. Українському Парляментові в екзилі немає чого приховувати від української громадськості.

II. В справі другого читання поданих на Сесію законопроектів О. Юрченко просить зважити, що Правнича Комісія ще не закінчила розгляду поданих законопроектів та відкласти слухання їх на далі.

III. На внесок М. Хробака ухвалено: бюджет Державного Центру на 1954-55 рік розглянути на закритому засіданні.

Гості і представники преси залишають залю засідань.

О годині 17,35 Головуючий І. Попович відкрив засідання.

Заслухавши доповідь Голови Фінансової Комісії Є. Гловінського, Сесія перейшла до обговорення бюджету.

В дискусії по бюджету забрали слово: П. Феденко, М. Стемчишин, Л. Макарушка, Ф. Пігідо, С. Довгаль, О. Бойдуник, О. Юрченко, О. Удовиченко, Д. Андрієвський, М. Хробак, П. Закусило, В. Лук'янович, Ф. Гаєнко, М. Шраменко, М. Добрянський та І. Іножарський.

По закінченні дискусій ухвалено:

«Поданий бюджет на 1954-55 рік затвердити. До

урухомлення цього бюджету обов'язуючим залишається бюджет на 1953—54 господарчий рік, в якому Президія УНРади, на внесок ВО може поробити відповідні зміни та доповнення».

О год. 21-ій 45 хвилин в зв'язку з тим, що Правнича і Адміністративно-Політична Комісії ще не закінчили своєї праці, засідання Сесії перервано до наступного дня.

П'ятий день Сесії

(10 березня 1954 р.)

Присутні: всі, що брали участь у попереднім засіданні.

О год. 16,45 Голова Сесії І. Багряний проголошує продовження незакінченого напередодні засідання.

На порядку дня II-га точка — друге читання законопроектів.

О. Юрченко від Правничої Комісії реферує проект зміни Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру УНР.

В основному зміни в Тимчасовому Законі зводяться до таких п'яти пунктів:

1. вводиться каденція для Президента УНР на чотири роки з можливістю її продовження;

2. вводиться нове становище Віцепрезидента з каденцією на два роки (з можливістю переобрання). Віцепрезидент Української Народньої Республіки є наступником і заступником Президента УНР;

3. каденція для Голови Національної Ради встановлюється на термін чотирьох років, з тим що Голова УНРади не заступає і не наступає пост Президента УНР;

4. нові політичні партії, що приймаються до УНРади — не входять в дотеперішні сектори УНРади;

5. Президія Української Національної Ради в справах особливої ваги покликає на наради представників церковних, громадських наукових і військових організацій і їх думка береться УНРадою до уваги.

В дискусії взяли участь Президент УНР Д-р С. Витвицький, О. Бойдуник, П. Феденко, І. Лучишин, М. Лівичий та А. Чернецький.

О годині 19,25 засідання перервано до години 20-ої.

О годині 20,50 Голова Сесії оголосив продовження попереднього засідання.

IV. На порядку дня IV-те питання порядку денного — Третє читання поданих до Сесії законопроектів.

О. Юрченко від Правничої Комісії пропонує затвердити без читання в цілому, зміни в Тимчасовому Законі про реорганізацію Державного Центру, які були прийняті при другому читанні.

Пропозиція прийнята 24 голосами проти 5-ти, що утримались.

На підставі прийнятих змін Тимчасового Закону про реорганізацію Українського Державного Центру, Голова Сесії пропонує прийняти наступну постанову:

«Д-р Степан Витвицький, на якого перейшли титул, права й обов'язки Президента Української Народньої Республіки, зберігає свої повноваження на час, передбачений названими змінами».

Постанову схвалено одноголосно.

V. Прийняття до УНРади нових членів: Рішенням Сесії справу розглянуто на закритому засіданні.

Вислухавши доповідь Спеціальної Комісії та обмінявшись думками, Сесія ухвалила прийняти до складу УНРади:

Союз Земель Соборної України — Селянську Партію, надавши їй 3 мандати.

Українську Селянську Партію 1 мандат.

Союз Конструктивно-Творчих Сил 1 мандат.

При чому всі новоприйняті партії повинні скласти перед Сесією свою декларацію та обіцянку про лояльну співпрацю.

Шостий день Сесії

(11 березня 1954 р.)

Присутні — всі, що брали участь в попередніх засіданнях, крім пп. Лучишина і І. Багряного.
Головує Л. Макарушка.

Відкриваючи засідання о год. 15, Головуючий оголосив, що Сесія УНРади на затритім засіданні 10 березня ц. р. ухвалила прийняти до складу Української Національної Ради три згадані вище організації.

СЗСУ-СП та СКТСУ подали своїх кандидатів у члени Української Національної Ради.

Після розгляду кандидатур Регуляміново-Мандатною Комісією до складу членів УНРади прийняті:

від СЗСУ-СП — Володимир Доленко, Петро Веровський, Макар Гладкий;
від СКТСУ — Г. Прокопчук.

Українська Селянська Партія тимчасово свого кандидата в члени УНРади не подала.

Присутні на засіданні новоприйняті члени УНРади:

В. Доленко, П. Веровський і Г. Прокопчук складають перед Сесією установлену Законом присягу.

Лідер СЗСУ-СП В. Доленко та СКТСУ — Г. Прокопчук в своїх деклараціях висловили почуття вдовolenня з приводу вступу до УНРади та іменем членів своїх організацій склали подяку Сесії за виявлене довір'я. Вони запевнили Сесію, що своєю лояльною співпрацею й спільними зусиллями з іншими партіями, що творять УНРаду, будуть кріпити єдино-правний Державний Центр Української Народньої Республіки та віддано служити ідеї визволення Батьківщини від московсько-большевицької окупації.

Сьомий день Сесії

(12 березня 1954 р.)

Присутні всі, що брали участь у попереднім засіданні, крім членів УНРади: п.п. М. Капустянського, І. Лучишина, Ю. Бойка, В. Доленка, М. Гладкого, Л. Макарушки, П. Закусила.

О годині 12-ій, сконстатувавши, що з 34 членів УНРади є присутніх 27, Голова Сесії І. П. Багрянний оголошує порядок праці останнього дня Сесії.

I. Прийняття резолюцій в справі звітів Президії УНРади та Виконавчого Органу.

II. Устійнення каденції УНРади.

III. Вибір Голови УНРади.

IV. Встановлення кількості членів Президії УНРади.

V. Вибір заступників Голови УНРади.

VI. Вибір Віце-Президента УНР.

VII. Вибір Найвищої Контрольної Ради.

VIII. Покликання нового складу Виконавчого Органу.

IX. Експозе Голови ВО.

X. Прийняття декларації УНРади.

XI. Декрет Президента УНР про закриття III-ої Сесії.

I. Доповіді Президії УНРади та Виконавчого Органу про діяльність між II-ю та III-ю Сесіями (25-ма голосами при 2-х, що утримались), ухвалено прийняти до відома.

II. Іменем Правничої Комісії О. Юрченко пропонує, відповідно до ст. 3-ої зміненого Тимчасового Закону про Реорганізацію Державного Центру, устійнити початок каденції УНРади теперішнього складу від 12 березня 1954 року.

Внесок прийнято.

III. Голова Сесії подає до відома, що до Президії поступила, узгіднена з фракціями УНРади, пропозиція виставити кандидатом на Голову УНРади Інж. О. Бойдуника та що вибори мають відбутись таємним голосуванням.

Із 26-ти відданих голосів (кандидат утримався) — 19 подано за обрання, 5 проти і 2 виборчі картки подано порожні.

Голова Сесії І. П. Багрянний подаючи висліди голосування, оголошує обраним на Голову УНРади Інж. **Осипа Бойдуника** та, передаючи йому даліше ведення засідання Сесії, вітає з обранням й висловлює побажання успіху на цьому відповідальному становищі.

Інж. О. Бойдуник, приймаючи головування, висловив подяку за честь і довір'я, що Український Парлямент в екзилі виявив, поклавши на нього цей тяжкий обов'язок та обіцяє докласти всіх зусиль, щоб це довір'я виправдати.

О 12-й годині 50 хв. прибули відсутні до того

члени УНРади п.п. В. Доленко, П. Закусило, Л. Макарушка.

IV. На пропозицію Голови УНРади О. Бойдуника встановлено такий склад Президії УНРади:

Голова УНРади	1
Заступників Голови	4
Секретар Президії	1

разом 6 членів Президії. В тім числі партії, що створили УНРаду (ОУН, УНДО, УНДС, УРДП, УСП), дають до Президії УНРади по 1-му членові. Три новоприйнятих партії обирають з-поміж себе одного члена Президії.

V. Голова УНРади О. Бойдуник подає до відома, що за погодженням всіх фракцій на Заступників Голови УНРади виставлено кандидатури: І. Багрянний (УРДП), Є. Гловінський (УНДС), та Л. Макарушка (УНДО), на Секретаря Президії УНРади — В. Діберта (УСП).

Персональним голосуванням обрані до Президії УНРади: **І. Багрянний, Л. Макарушка, Є. Гловінський** та на секретаря Президії — **В. Діберт**.

VI. Голова Сесії О. Бойдуник подає до відома, що згідно статті 22-ї Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру, Сесія мусить обрати Віце-Президента, та що фракції погодилися виставити кандидатуру Генерал-Поручника О. Удовиченка.

Вибір на бажання більшості Сесії проведено таємним голосуванням. Наслідки голосування: за обрання — 19, проти — 4, утрималось від голосування — 7.

Пан Президент Д-р С. Витвицький затвердив обрання. Після того Ген. О. Удовиченко звернувся до Сесії з інавгураційною промовою.

Інавгураційна промова Віце-президента ген.-поручника О. Удовиченка

Пане Президенте!

Пані й Панове члени Української Національної Ради!

Я глибоко зворушений тією великою честю, що ви виявили, вибравши мене, скромного вояка, на таку відповідальну посаду.

Не на такій відповідальній праці я хотів був провести решту свого життя. Лише в скромній роботі для добра моїх бойвих товаришів-побратимів на терені Франції. Але я ніколи не тікав з поля бою, ніколи не відмовлявся від обов'язків і не боявся відповідальности. Тому мушу скоритися волі українського парламенту.

Я свідомий тих складних і важких обов'язків, які ви поклали на мене, тих радощів з творчої праці, а ще більше мабуть прикростей, які я зустріну на своєму шляху. Та переді мною світлі образи життя великого нашого Отамана Симона Петлюри і великого Державного мужа св. пам'яті Президента Андрія Миколаєвича Лівичького, з якими доля мені судила співпрацювати і бути свідком їхніх діянь. Ці світлі постаті будуть

для мене прикладом, як треба працювати, а в разі потреби і терпіти для Батьківщини.

Я, панове, не належу до жодної української політичної партії чи організації. Я належу до тієї партії, яка складається з непохитних борців за наш нарід. Ви панове, всі боретеся за кращу долю нашого народу, за визволення України. Тому я в цій боротьбі належу всім вам.

Колись, 1917 р., ще до проголошення IV Універсалу, в найкритичніший момент нашої Визвольної Боротьби, коли сталась героїчна трагедія під Крутами, ми, гайдамаки, дали клятву боротися, щоб «або здобути, або не бути!»

Від того часу я ані на йоту не зрадив цій присязі і певний, що вірний цій клятві закінчу своє життя.

Я щасливий, що доля судила мені допомогати в роботі досвідченому й заслуженому українському діячеві, нині вибраному Президентові д-рові С. Витвицькому.

Я також вірю і сподіваюся, що ви, панове Посли, допоможете мені в моїй важкій праці, як рівно ж і все українське громадянство, а передусім усі мої побратими — колишні українські вояки.

З цією вірою і надією приступаю до виконання своїх обов'язків. Нехай мені Господь Бог допоможе.

Слава Україні! Слава!

Закінчивши промову, Віце-Президент Ген. О. Удовиченко складає перед Сесією присягу.

VII. Для доповнення складу Найвищої Державної Контрольної Ради внесено погоджену з фракціями пропозицію обрати до Найвищої Ради:

1. Д-ра Якова Маковецького
2. Інж. Федора Пігідо
3. Романа Голіяна

і на заступника — Д-ра Маріянизицію схвалено одноголосно

VIII. На вечірнім засіданні Генеральної Національної Ради О. Бойдуник Сесії, що декретом від 12 березня 1918 р. Президент УНР уповноважив інж. С. Созонтова формувати Виконавчий Орган.

Декрет Президента УНР від 12

До
Високоповажаного Пана
інж. Симона Созонтова

На підставі статей 20-ої, 25-ої го Закону про реорганізацію Укр. Центрального іменую Вас Головою Укр. Центрального Національного Ресорту Внутрішніх Справ.

Одночасно на Ваше внесення

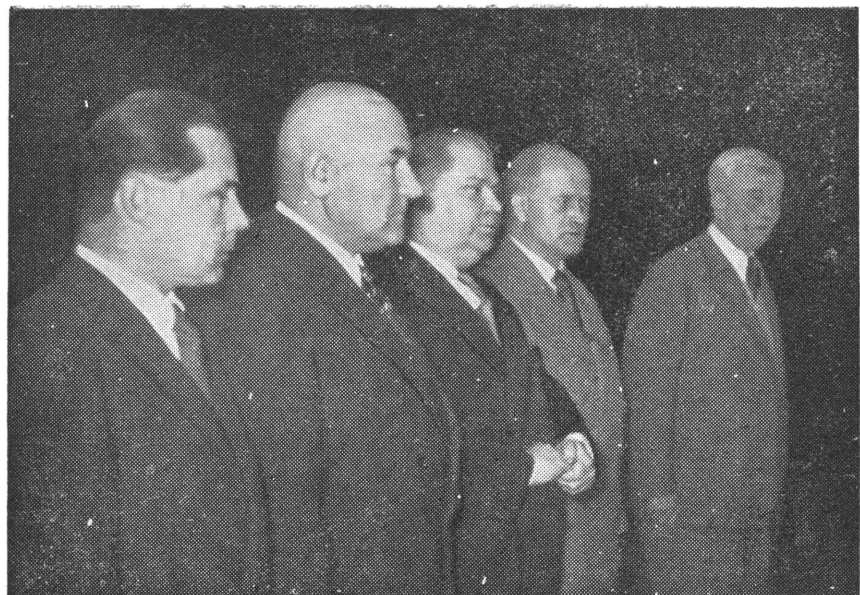
Інж. **Спиридона Довгала** на ставку Голови Виконавчого Органу Ресорту Фінансів і Народного Гос.

Ред. **Миколу Лівницького** на ставку Голови Виконавчого Органу та : Зовнішніх Справ,

Ред. **Михайла Воскобійника** на ставку Ресорту Преси та Інформації.
Д-ра **Миколу Хробака** як члена Ресорту без ресорту,

Проф. **Олександра Юрченка** на ставку Головного Секретаря.

(Д-р
Президент Української Народи

Члени Виконавчого Органу УНР складують присягу (Зліва направо: М. Воскобійник, С. Довгаль, С. Созонтов, М. Лівницький і М. Хробак).

Додатково Голова ВО повідомляє, що в найближчому часі передбачено обсадити ресорт Військових Справ.

Від фракції УНДО поступила наступна заява, яку відчитав Голова УНРади:

До

Голови

Української Національної Ради

Інж. О. Бойдуника

Високоповажаний Пане Голово!

Фракція Українського Національно-Демократичного Об'єднання, яка приймає участь в III-ій Сесії Української Національної Ради, в ім'я того, щоб міг бути утворений Виконавчий Орган, делегує до

ВО УНРади свого члена п. д-ра Миколу Хробака, однак з тим застереженням, що п. д-р Хробак не погодився прийняти на себе ніякого ресорту, ані теж становища заступника Голови Виконавчого Органу.

За фракцію УНДО

Д-р Л. Макарушка

Члени Виконавчого Органу, згідно з статтею 30 Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру, склали присягу.

IX. Після присяги Голова Виконавчого Органу інж. С. Созентів виступив експозе.

Експозе Голови Виконавчого Органу УНРади інж. Созонтова

Висока Палато!

Покликаний Паном Президентом, у згоді з представниками фракцій Української Національної Ради, очолювати уряд Української Народної Республіки в екзилі — Виконавчий Орган Української Національної Ради, маю честь і обов'язок з'ясувати вам напрямні, яких буду додержуватись у своїй діяльності я й очолений мною Виконавчий Орган.

Я цілком усвідомлюю, що в сучасний мент на наш Державний Центр падають виняткові завдання.

На 36-му році жорстокого й безоглядного поневолення України московським комуністичним режимом і на шостому році існування реорганізованого Державного Центру УНР та скоординованої ним, у рамках Української Національної Ради, визвольно-політичної дії справа визволення України і відновлення правдивого демократичного ладу на її території вже перестала бути внутрішньою проблемою нашого народу. Щоміцніше затискаються кайдани неволі на живому тілі нашого народу, щобільш зусиль докладає ворог для прибор-

кання незламного духу боротьби в ньому, то більше вільний світ усвідомлює ту вирішну роль, яку у великому конфлікті, що назріває, має відіграти Україна.

Свідомі того, що Україна є сьогодні одним із основних чинників міжнародної політики, без вирішення якого буде неможливо запровадити будь-який лад у Східній Європі, й що справа визволення України поволі наближається до своєї вирішальної стадії, ми будуватимемо і плануватимемо нашу державну і визвольну програму, виходячи з таких засад:

1. Ми стоїмо на становищі відновлення встановленої волею нашого народу 1917—1918 рр. Української Народної Республіки, як вільної демократичної держави українського народу.

2. Для нас є непорушною засадою, що сувереном України є і може бути тільки український нарід, який сьогодні, як і протягом сотень років перед тим, стоїть у велетенському змагу за право на вільне життя на власній землі в її державних і етнографічних кордонах.

3. Ми й надалі пильно стежитимемо за подіями на Батьківщині, вивчатимемо процеси, що там відбуваються, ще тісніше пов'язуватимемо діяльність Державного Центру з життям Рідного Краю, з виявами спротиву українського народу окупаційному режимові й боротьби його за свою державну самостійність та політичне і соціальне визволення, яку він провадить безупинно протягом понад 36 років найрізноманітнішими способами та в найрізноманітніших формах.

Ми працюватимемо також і надалі над підготованням умов до здійснення своєї мети й для організації початкових етапів державного будівництва у визволеній Україні.

4. Ми виходимо з тієї засади, що українська політична еміграція повинна відігравати в українській визвольній акції свою поважну роль. Об'єднана Державним Центром УНР, вона має виконати велику інформативно-пропагандивну й зовнішньополітичну місію, яка в близькому поєднанні з боротьбою народу на Рідних Землях, допоможе здійснити наш національний ідеал.

Для здійснення цих основних завдань ми в нашій праці виходитимемо з поданих нижче заło-жень:

I. На відтинку зовнішньої політики

В нашій діяльності на міжнародному полі ми стоятимемо на становищі, що у велетенському змагу, який відбувається сьогодні між двома потужними силами — вільним світом, що в ньому чільну роль відіграють США, і світом поневолення, очоленим комуністичним Кремлем, — українська політика й далі стоїть на боці західного вільного світу. Зберігаючи незалежність нашої політики та принципи українського державного будівництва, ми шукатимемо ближчого контакту з усіма вільними народами, зокрема з державами Північноатлантийського оборонного пакту, разом з якими провадитимемо боротьбу проти московсько-большевицького імперіалізму.

Ми радо вітатимемо відповідні кроки політичних чинників цих держав і співпрацюватимемо з ними в розробленні проблеми визволення Середньо-Східної Європи, а передусім України, на базі принципових засад української зовнішньої політики, складених I сесією Української Національної Ради й підтриманих усіма колами української еміграції.

В наших політичних заходах ми шукатимемо співдії з відповідальними політичними представниками еміграції інших поневолених советами народів. Для цього ми й далі скріплюватимемо співпрацю поміж національно-державними центрами й представництвами поневолених неросійських народів СССР, що в останньому часі виявилася в формі т. зв. Паризького бльоку. Ця співпраця, що спирається на засади «рівні з рівними й вільні з вільними», творить найприродніший і найефективніший бар'єр проти зазіхань московського імперіалізму всіх мастей.

Аналогічно ми й далі будемо розбудовувати зв'язки з представництвами поневолених советською Москвою народів т. зв. держав-сателітів.

Ми шукатимемо нормальних приязних стосунків і з усіма нашими сусідами під умовою, що вони визнають цілковиту суверенність нашого народу і його право на відновлення своєї державності в етнографічних межах.

II. Відтинок преси й інформації

Цим нашим програмово-політичним засадам мусить бути підпорядкована наша зовнішньо-політична пропаганда й інформація. Тому ми намагатимемося, щоб в усіх більших країнах Західної Європи та за океаном діяли наші представництва й щоб ми мали змогу якнайкращими й якнайповнішими інформаціями та відповідною політично-пропагандивною акцією постійно тримати провідні політичні кола чужинського світу в курсі наших завдань і напрямків.

Для цього ми будемо прагнути поширення й розбудови нашого діючого вже апарату інформації шляхом постійного ширення періодичних видань чужими мовами.

Зокрема ми маємо намір налагодити і науково досліджу працю над вивченням сучасних політичних, соціальних та економічних стосунків на Україні з поданням до загального відома наслідків такої праці.

Нашим наміром є також використати радіопересилання з різних західних країн для якнайповні-

шого освідомлення нашого народу на Рідних Землях про конкретні цілі й завдання української визвольної боротьби.

III. Внутрішній відтинок

У ділянці внутрішніх стосунків української еміграції ми вживатимемо всіх засобів для подолання розходжень в її лавах, прямуючи до встановлення згоди та взаємної толеранції як у політичному, так і в громадському житті нашого громадянства. Справа консолідації всіх національних сил навколо одного політичного центру й надалі лишається актуальною. Мусимо змобілізувати й сконсолідувати всі громадські сили для моральної підтримки Державного Центру. Основну увагу буде звернуто на справу якнайповнішого залучення українського громадянства до участі в громадських організаціях та на ліквідацію двоподілу на громадському відтинку по деяких країнах.

IV. Військовий відтинок

Розуміючи війняткову вагу підготування нашого народу до вирішального моменту в його змаганні за відновлення своєї державної незалежності, Виконавчий Орган у військовій ділянці й надалі провадитиме свої заходи, спрямовані на збереження й плекання кадрів українського вояцтва, зміцнення його організаційних форм та створення передумов до підвищення й удосконалення його військової кваліфікації.

V. Фінансовий відтинок

Стоячи на позиціях, що незалежну політику Державний Центр може провадити тільки спираючись на свої матеріальні засоби, Виконавчий Орган докладе всіх сил для того, щоб змобілізувати фінансові засоби серед українського громадянства шляхом добровільного податку, збірок і продовження акції Позики Визволення України.

Дотеперішнє зрозуміння з боку українського загалу національно-визвольної політики Державного Центру є запорукою успіху нашої акції щодо створення належної фінансової бази.

VI. Ділянка науки, культури і церковного життя

В своїй діяльності ВО мірою всіх своїх можливостей сприятиме розвітковій української науки на еміграції, сприятиме праці наукових установ та поодиноких науковців, щоб їхні наукові здобутки поставити на службу оборони українських національних інтересів у світі.

Об'єктом нашої уваги незмінно лишатиметься також справа національного виховання української молоді на чужині, як і справа створення висококваліфікованих кадрів з різних фахових ділянок, так потрібних для відбудови самостійної української держави.

Вийнятково високо оцінюючи працю Українських Церков і значення їх для морального піднесення нашого народу, Виконавчий Орган усіма можливими засобами сприятиме їхній діяльності

Сподіваємося, що Ієрархи Українських Церков не відмовлять нам у своєму благословенні і молитвах.

В дискусії над експозе взяли участь п.п. Д. Андрієвський (ОУН), П. Феденко (УСП), М. Семчишин (УНДО), І. Багряний (УРДП).

Х. Далі Сесія одноголосно прийняла декларацію, що її подається в додатках до цього Збірника.

Промова Голови Української Національної Ради Осипа Бойдуника

Пане Президенте! Висока Радо!

По семиденній праці ми закінчуємо III-тю звичайну Сесію Української Національної Ради. І закінчуємо її успішно, мимо всіх труднощів, які приходилось нам зустрічати впродовж наших засідань і поза засіданнями.

Ми ухвалили деякі зміни в Тимчасовому Законі про Реорганізацію Державного Центру; ми схвалили декілька постанов та бюджет на 1954-55 рік, висловлюючи при тому свої міркування про завдання і працю Державного Центру на майбутнє. Все це мають взяти до уваги і всім цим мають керуватись новообрані органи Державного Центру.

І хоч при розгляді і схвалюванні тих змін і постанов, і висловлюванні міркувань у Вельмишановних членів УНРади були деколи розбіжності в поглядах, і то інколи різкі розбіжності, всеж таки ніхто не може заперечити, що кожний з нас шукав можливостей узгодження тих розбіжностей і їх знаходили.

Ці розбіжності впливали у кожного з нас із різниці підходу до того чи того питання і з різниці поглядів, що є зовсім природне у здиференційованій збірності, що є знову природне і притаманне кожній людській спільноті на вищому щаблі культури. Відсутність здиференційованості є ознакою, або незрілості, або занепаду, коли спільнота ще чи вже не здібна до творчого життя і його вияву. І тому лихо не в здиференційованості і різниці поглядів, лише лихо було б тоді, коли б одні одним намагалися накинати свої погляди, замість шукати їх узгодження, або, ще гірше, коли б узгоднені погляди, чи постанови оминали і повертали б до своїх вихідних поглядів і їх реалізували. Це обернуло б збірноту в джунглі, або, як сказав гетьман Мазепа, «самі себе звоювали» би.

Українська Національна Рада є збірним тілом, складеним з чітко здиференційованих частин. Але, рівночасно з тим та ж Українська Національна Рада є збірнотою з чітко окресленими завданнями визвольного загально-національного порядку, в якій немає місця на реалізацію тих чи тих ідеологій чи впливаючих з них політично-партійних програм. І це визначає роль і методи праці Укра-

XI. Голова УНРади О. Бойдуник оголосив декрет Президента УНР Д-ра С. Витвицького про закриття III-ої Сесії УНРади, та звернувся до Сесії з такою промовою:

їнської Національної Ради в цілому і її частин окремо.

В завданнях і праці всіх органів Державного Центру, а в тому й в Українській Національній Раді, неможна реалізувати чи то соціалістичних, чи демократично-ліберальних, чи націоналістичних ідеологій, або політичних програм. В Українській Національній Раді є місце лише для українців і на реалізацію всім нам спільних завдань, яких вимагають і які визначають визвольні змагання за повернення суверенності Українській Соборній Державі, в якій джерелом влади і неподільним господарем буде український нарід.

Коли ми, члени Української Національної Ради, а за нами й усі органи Державного Центру, це собі усвідомимо, зрозуміємо і засвоїмо, й у практичному житті при виконванні наших відповідальних обов'язків будемо цього придержуватись, то ми напевне знайдемо спільну мову й оминемо всякі непорозуміння внутрі і примінімо всі свої здібності, знання і сили для творчої і продуктивної праці в реалізації тих завдань, для яких створена Українська Національна Рада і реорганізовано Державний Центр.

І при такій постановці справи ми зможемо не лише успішно реалізувати наші завдання, але й збережемо авторитет і повагу, а в тому й послух та піддержку всіх українців без різниці територіального походження, віровизнання й ідеологічно-політичного зрізничкування, завершимо нашу консолідацію і здобудемо авторитет у чужинних чинників на міжнародньому форумі. І того вимагає від нас український нарід і українська національно-державна рація.

Закінчуючи наради III-тньої Сесії Української Національної Ради, я дякую Високостойному Панові Президентові і Віцепрезидентові та всім членам Української Національної Ради за їх творчу участь в нарадах сесії і комісіях. Новому Виконавчому Органові Української Національної Ради бажаю якнайкращих успіхів в його відповідальній праці, а всіх прошу допомагати Президії і Виконавчому Органу Української Національної Ради у виконванні їхніх завдань.

Кінцева промова Президента Української Народньої Республіки д-ра С. Витвицького

Пане Голово, Вельмишановна Пані і Вельмишановні Панове, Члени Української Національної Ради!

За кільканадцять хвилин опустіє заля нашого зібрання, закінчиться III Сесія Української Національної Ради і ми розстанемося. Кожний кінець і кожне розставання приносить з собою обрахунок совісти. Рахунок — це функція точної вірності. Со-

вість — це наш найвищий суддя. Як важко я нераз боровся з собою, заки я зважився підписати декрет про скликання сесії. Давив мене неблаганний сумнів, чи ми будемо достатньо приготовані до неї і чи під кожним оглядом складемо належно наш переважний іспит перед самими собою, перед народом і перед історією. Бо-ж ця сесія мала відбутися

у незвичайно відповідальному моменті. Перш за все у моменті посиленої боротьби народу проти окупанта. Большевицькі комунікати доносять про велике число арештованих і запроторених по концентраційних таборах «бандерівців». Це назва, яку примінює большевицький режим до репресованих учасників української акції спротиву, щоб поменшити її вагу і значення. Очевидно, що понад ту назву куди вище стоїть ім'я, яке для кожного з нас являється найвищою честю, це є: українець. Наші брати борються там не як націоналісти, чи ліберали, чи соціалісти, а як українці. Вони страждають, мучаться і вмирають не за націоналізм і не за лібералізм чи соціалізм, а за Україну.

До того наша Сесія мала відбутися в той час, коли українська справа набирає щораз більшої ваги у міжнародному світі і добуває собі щораз більше прихильників. Офіційні кола стороннього політичного світу пильно слідкували за ходом наших нарад і насторожено ждали їх вислідів.

І оце з почуттям неабиякої радости стверджую, що ми склали наш нелегкий іспит з повним успіхом. Ваші наради виявили високий рівень політичної культури і знання актуальних проблем, зокрема міжнародного положення. Такого рівня дебат не постигався б перший-ліпший з парламентів західного світу. Коли ж схрещувалися з собою протилежні один одному погляди, то їх речники завжди зуміли опанувати свої схвилювані деколи настрої. Не треба забувати, що над нашими нарадами нависли теж людські імпондерабілія, яких не зважиш, не обчислиш і не зміриш, яких за останні роки назбиралося в нашій свідомості і підсвідомості чимало. А все таки вони не вихопились з під нашого контролю. Може забагато уваги присвячено було аналізу нашої минулої діяльності за останні місяці, але це добре, бо врешті деякі сумнівні питання з того часу вияснено основно. Та разом з тим був цілий ряд промов, що бистротою ума цих промовців і далекозорістю їх думок пронизував далекий круговид народного майбутнього. Були хвилини, коли в оцій залі чути було понад нашими головами пошум крил історії. Складаю Вам найщиріше признання за всі вияви Вашого державницького розуму та за всі благородні пориви Вашого серця. Разом з тим годиться висловити Вам не менше признання за Ваші вияви того етосу, який навчас, що справжня воля — це самовідречення. З особливим почуттям вдовolenня приходить зауважити, що таких актів відречення від особистого чи партійного інтересу було підчас наших нарад не мало.

І коли оце закінчуємо наше зібрання, то бажаю з наголосом підкреслити, що у їх висліді немає між нами ні переможених ні переможців, а переможцем є єдино українська справа. Я бажав би одночасно, щоби те співжиття в душі, яке пов'язало Вас тут в одну тісну спільноту, продовжувалось між Вами,

коли вернетесь до своєї нормальної щоденної праці, присвяченої тій справі, якій Ви так зразково служили в часі цілої нашої Сесії.

У мене с сьогодні ще інше прощання. Я прощаюся із своєю політичною організацією — Національно-Демократичною Партією, якої членом мав я щастя і честь бути протягом майже сорока років. Вона була мені політичною школою і ширшою родиною. Це партія, якої членами колись були Грушевський і Франко, яка у своїх рядах налічувала десятки, а то й сотки визначних громадських і політичних діячів, якими міг би похвалитися всякий високо культурний народ. Вона то — ця партія — на протязі останнього пів століття була провідною творчою силою у розбудові національного життя в Галичині, а потім в цілій західній Україні. Складаю оцим функції її члена на руки її тутешнього провідника п. д-ра Миколи Хробака.

Третє моє прощання — це з найближчими товаришами моєї праці, з якими я мав честь як Голова Виконавчого Органу потрудитися над приготуванням III Сесії Української Національної Ради. Це справді було тісно спаяне з собою товариство, в розумінні того товариства, яке оспівує українська народня пісня, а в якому всі стоять за одного і один за всіх. Є потребою могого серця подякувати зокрема могому найближчому співробітникові, Заступникові Голови Виконавчого Органу інж. Довгалеви, який невтомно від ранку до ночі присвячував свій труд приготуванню сесії і який з повною відданістю помагав мені і підтримував мене у деяких важких хвилинах. Переходжу у своїй пам'яті з почуттям вдячності усіх моїх товаришів до наймолодшого, який своєю настановою виявив, що комсомол не в силі викривити душі української людини.

Врешті дякую діючому донедавна Голові Української Національної Ради п. Іванові Багрянному, який не вагається перервати своє лікування в санаторії і, не зважаючи на підірваний стан свого здоров'я, прибув до нас, щоб допомогти у розв'язці деяких трудних питань і успішно керувати нашими нарадами.

Прощаюся з усіма Вами найкращими бажаннями, які можу Вам переказати: щоб Вам судилося в близькій будучності засісти у високій Українській Законодатній Палаті в тому місці, куди рвуться всі Ваші думки й почування. Бажаю Вам рівнож вдовілля за добре виконаного нашого обов'язку, яке буде Вам нагородою за Вашу працю. Передаю сердечний привіт Вам і Вашим родинам, а через Вас усьому українському громадянству, і бажаю, щоби Бог благословив кожній Вашій мислі і кожному Вашому ділові а всім нам поміг визволити Україну.

Національним гімном о годині 23.55 закінчилась III Сесія Української Національної Ради.

Позичка
визволення
України

ОБЛІГАЦІЇ ПОЗИКИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
були випущені в ціні 1, 5, 10, 20, 50 і 100 доларів. Тут подаємо зразок стодоларової
облігації. Оригінали облігацій надруковані в трьох фарбах.

Додатки

до матеріалів III-ої Сесії УНРади

Деклярація III-ої Сесії Української Національної Ради

Згодою організованих українських політичних сил у липні 1948 р. створено Українську Національну Рад у чужині, як представництво прав та інтересів українського народу в боротьбі за визволення і як продовження Державного Центру Української Народньої Республіки, незалежної і соборної держави українського народу. Українська Національна Рада діє для відновлення української державности і вірить, що та праця й боротьба допоможе українському народові стати вільним і незалежним господарем на своїй землі.

Українська Національна Рада стверджує, що Москва й далі гнобить поневолені країни і прямує до дальших загарбань. В Україні, щоби приховати напруження між українським народом і московською диктатурою, російська комуністична влада примушує святкувати 300-ліття Переяславського Договору гетьмана Богдана Хмельницького з московським царем. Комуністична Москва фальшує нашу історію, виставляючи борця за незалежну українську державу Богдана Хмельницького як московського патріота. Українська Нац. Рада заявляла і знов підтверджує перед усім світом: уряди московських царів від часу Переяславського Договору 1654 р., на протязі дальших століть, прямували лише до зруйнування української державности і до поневолення України. І коли російський комуністичний уряд трактує захоплення України московськими царями як «добродійство» для українського народу, то це тільки підтверджує однезгідність політики Москви царської і Москви комуністичної проти України. Москва не терпить існування вільного народу і, де тільки може, накидає іншим націям свою тиранічну владу. Царська Москва поневолила Україну в 17—18 в., використала українські народні сили й багатства української землі для дальших завоювань і стала вже в 18 ст. великодержавою. Так само в 20 в. російський імперіялізм, відроджений і зміцнений комуністичною диктатурою, міг утриматися тільки тому, що, завоював Україну й опанував її багатства: залізну руду, вугілля, цукрову промисловість, а також урожайні ниви України, що була перед 1 світовою війною хлібною коморою Європи. Вожді московського комунізму — Ленін, Сталін та інші, раз-у-раз стверджували, що комуністична влада в Москві неминуче б упала, якби не втримала в своїх руках багатой України з її працевитою людністю.

І коли б тоді, як Україна боролась за свою національну незалежність, 1917—21 рр., ми знайшли б допомогу у вільному світі, то певно не було б руїни демократії в Європі, не було б II світової війни й большевицька небезпека московського імперіялізму не загрожувала б усім вільним народам світу.

Понад 30 років перебуває Україна в московській комуністичній неволі. Понад 30 років спротиву ук-

раїнського народу червоній Москві виявили однастайність волі нашого народу до власної держави.

Останніми роками навіть у концентраційних таборах маємо вияви боротьби українців проти большевицької диктатури. Ні терор, ні голод не зламав їх спротиву. В наслідок масових переміщуваль українців до різних областей теперішнього Советського Союзу, вони переносять і туди дух боротьби проти Кремля. Спроби нищення національної культури та русифікаційні заходи не досягають своєї мети, а зміцнюють, натомість, національну свідомість і відпорність. Московське фальшування історії збуджує в нашому народі шукання історичної правди. Вся зброя, яку російський комуністичний уряд уживає проти України, в остаточному наслідку звертається проти нього самого.

В таких обставинах Москва, бачачи незламність української сили, намагається підступно зваблювати український нарід. З'являються гасла про український нарід, як другий після російського передовий нарід Советського Союзу. Прилучується до УССР Крим.

Українська Національна Рада заявляє: поперше, вирішувати долю Криму належить не Москві, а тільки самому населенню Криму. Тільки вільне виявлення волі корінної людности цього краю, яка перебувала там до часу примусових переселень, визначить долю й забезпечить кращу майбутність Криму. Подруге, криводушність Кремля виявляється саме в тому, що московський уряд, вирішуючи справу Криму, не мав навіть на думці повернути на батьківщину по-насилницькому висилену з Криму частину його населення — татарів.

Одночасно московський комуністичний режим продовжує стару політику нищення українського народу, намагаючись тільки її зручніше замаскувати. Під виглядом «освоєння цілин і облогів» продовжується виселювання українців за Урал. Продовжується визиск українських селян і робітників. Сільське господарство зруйновано рабською колгоспною системою, промисловість працює, передовсім, для воєнних потреб. Рівень життя населення України залишається без виглядів на поліпшення, безнадійно мізерним проти пересічного рівня життя трудящих у вільному світі. Господарчі можливості України й далі використовується для імперіялістичних цілей Москви.

Післясталінова політика Кремля, зокрема на Берлінській Конференції, в січні 1954 р., показала цілому світові, що большевицька Москва й далі вперто прямує до панування над цілим ще вільним світом. Ця небезпека з боку московського імперіялізму, а також незламність українського народу в його впертому спротиві комуністичному режимові та, зрештою, діяльність української еміграції на чолі з Державним Центром Української Народньої Респуб-

ліки — все це разом, призвело до того, що актуальність української справи в політичному житті світу постійно зростає.

В широких колах вільного світу справа визволення поневолених Москвою народів здобуває щодалі більше розуміння. Сполучені Штати Америки своєю рішучою поставою проти агресивного Кремля гуртують навколо себе інші народи, які шукають від нього оборони. Твориться одностайний фронт прогресивних сил серед усіх народів, які у вирішний момент можуть стати союзниками України. Віримо, що ніяким зусиллям Москви не вдасться придушити симпатій українського народу до поступових і демократичних сил Заходу.

Український нарід, який пережив жахливу руїну II світової війни, прагне миру, щоб у спокої й волі будувати власне життя. Мариво атомної війни змушує народи вільного світу шукати ліквідації большевицької загрози мирним шляхом.

Ситуація в Україні та зріст розуміння української справи в світі ставлять перед Державним Центром Української Народної Республіки особливі завдання. Державний Центр став провідним чинником нашої визвольної політики у вільному світі. Це зобов'язує українське громадянство на чужині до дальших і ще більших зусиль у згуртуванні всіх своїх сил. Ми живемо в такий момент, який особливо вимагає нашого зміцнення, бо власні сили народу можуть найкраще забезпечити його майбутнє. Разом із тим ми хочемо здобути Україні союзників з-поміж усіх вільнолюбних народів, що визнають ті ж ідеали, які є дорогими і для нас: віра в Бога, воля людини й пошанування людської гідності, різність перед законом, соціальна справедливість, вільна співпраця і братерство народів.

Наш нарід не посягає на чужі землі. Тому з нашого боку нема і не буде перешкод для добрих взаємин з нашими сусідами. Серед західних сусідів є вже поважні кола, які розуміють, що їхні народи стали жертвою червоно-московського імперіялізму тому, що свого часу не доцінили значення української проблеми. Мірою того, як ця свідомість поширюватиметься, зростатимуть підстави до добросусідських стосунків між ними й нашим народом.

Російському народові заявляємо, що український нарід якнайрішучіше боротиметься проти всіх виявів московського імперіялізму, але бажає жити в добросусідських взаєминах з російським народом, як рівний поруч рівного й вільний поруч вільного, як дві суверенні держави. Такі стосунки можуть мати тільки додатні наслідки для зміцнення демократичних засад на Сході Європи. Московський імперіялізм — не тільки ворог українського, але й нещастя для самого російського народу.

Для нас цілком очевидно є потреба якнайтіснішої співпраці неросійських народів ССРСР. Ми вітаємо порозуміння Державного Центру Української Народної Республіки з державно-політичними центрами тих народів.

Українська Національна Рада твердо стоїть на засадах забезпечення рівності прав для неукраїнських національностей, що живуть в Україні. Це вип-

ливає із законів Української Народної Республіки 1917—20 рр., які гарантують волю і всебічний розвиток культури національних меншостей. Тут, на чужині, ми бажаємо співпрацювати з ними для підготування кращого майбутнього нашої спільної батьківщини. Зокрема український нарід готовий допомогти єврейській людині виправити ті шкоди, яких вона зазнала під окупаційними режимами. Ми засуджуємо всякі форми расової, національної й релігійної дискримінації, а зокрема советський антисемітизм.

Українці на чужині, спільними силами досягли поважних успіхів, але це тільки початок. Під час Визвольних Змагань 1917—21 рр. ми зазнали поразки зокрема і тому, що наш нарід тоді був ще майже незнаний у світі. Від того часу інформування світу про українську справу пішло далеко наперед. Але треба ще багато праці. Тільки спільними силами ми зможемо досягти ще більших успіхів.

Гаряче закликаємо всіх українців на чужині зміцнювати нашу національну єдність, взаємну пошану й толеранцію. Нехай і далі засади християнської етики і гуманності в політичному житті показують нам шляхи до тієї єдності. Хай розходження в поглядах між окремими політичними групами — природне явище за демократичного ладу — перетворюється на шляхотне змагання за найкращу службу Батьківщині.

Закликаємо політичні угруповання, що стоять поза Українською Національною Радою, об'єднатись довкола неї. Все українське громадянство повинно усвідомити собі величезне значення для визвольної політики нашого народу того факту, що на чужині й далі діє створений в Україні й вільнообраний її парламентом, Трудовим Конгресом, Уряд Української Народної Республіки. Цей факт має величезне значення в українській визвольній акції і є важливим чинником на міжнародному форумі та зброєю в боротьбі проти агентури московського імперіялізму в Києві, яка називає себе урядом УСССР.

Ми віримо в Божу справедливість і ласку, вирімо що український нарід, за Божою допомогою, здобуде свободу, відновить свою Народню Республіку й буде жити як вільний господар на власній землі. Ми певні, що тільки українська народня влада забезпечить усій людині України мир, добробут і життя, гідне вільних людей. Ми певні, що вільний український нарід, який уже не раз впродовж тисячелітньої історії виявляв свої творчі сили в ділянці культури знову піднесеться своїм творчим генієм у своїй вільній країні та внесе свій вклад до скарбниці світової культури і цивілізації.

Ми віримо у визволення України й кличемо всіх українців, розпорошених у вільному світі, щоби наші серця билися в один ритм із серцями наших Братів і Сестер, які залишилися в Україні боронити рідні вогнища й землю прадідів перед навалом червоних наїздників. Наші думки і почування, наше життя і праця — для них, для нашої України. З ними єднаємось у духову спільноту великої Нації, яка іде до перемоги.

III Сесія Української Національної Ради

Звернення Президії УНРади та Виконавчого Органу до українського громадянства в еміграції

Незабаром закінчується 6 років праці зреорганізованого на підставі Тимчасового Закону з 10 червня 1948 р. Державного Центру Української Народної Республіки. Український Державний Центр, mimo всіх труднощів і перешкод, які постали й постають на його шляху, успішно виконує визначені йому завдання організації визвольної акції й боротьби українського народу.

Запорукою його успіхів, великою мірою є та обставина, що Державний Центр опертий на традиції створеної волею й силами українського народу в 1917—20 роках нашої національної державності, і його парламентське тіло, Українська Національна Рада, в склад якої входять представники різних політичних течій українського організованого громадянства, об'єднує українські політичні сили з усіх країв української землі й спирається на українське громадянство. Таким шляхом Українська Національна Рада відтворює думки й прагнення українського народу, уявленого московсько-більшевицьким окупантом на Батьківщині, й українського загалу у вільному світі та в одності їх історичних прагнень, як і в творчій різноманітності ідеологічних і політичних поглядів.

III Сесія Української Національної Ради дала повний доказ того, що ідея визвольної боротьби й об'єднання українських національно-політичних сил на засадах державних традицій наших Визвольних Змагань за відновлення фактичної суверенності самостійної й соборної України, щодамі більше закорінюється в свідомості нашого громадянства, як єдиний і ясний дороговказ на шляху до здійснення наших національних цілей.

Сесія ствердила дуже поважні успіхи провадженої Державним Центром і його органами нашої визвольної-державницької акції так у ділянці дальшого згуртування українських сил, як і створення спільного фронту поневолених комуністичною Москвою народів, у якому Український Державний Центр є одним з найповажніших і найвідповідальніших чинників. Акція Виконавчого Органу Укр. Нац. Ради на міжнародньому полі відіграла надзвичайної ваги роль у поважних зрушеннях серед провідних міжнародніх чинників на користь кращого й правильного зрозуміння значення України і її визвольної боротьби в справі подолання спільного ворога всього світу — московського червоного тоталізму й імперіалізму.

Всі ці здобутки й досягнення в діяльності Державного Центру і його органів були можливими ще й тому, що свідоме патріотичне українське громадянство своєю жертвенною підтримкою, так моральною як і матеріальною забезпечило їх зреалізування, зокрема забезпечило цілковиту незалежність

політики Укр. Нац. Ради і її Виконавчого Органу. Ця підтримка є базою всієї діяльності нашого Державного Центру.

Стан нашої національної й державної справи і завдання визвольної боротьби владно диктують потребу розгортання дальших заходів, пов'язаних із цими завданнями. А це, в свою чергу, може бути досягнуто лише дальшою мобілізацією відповідних коштів і засобів. Єдиним джерелом, з якого, в умовах перебування Державного Центру в екзилі, він може черпати ці засоби, є жертвенність українського громадянства. Тільки воно може створити для української визвольної-державної акції відповідну й належну матеріальну базу, так само, як воно є базою в моральному й політичному розумінні. Віримо що українське громадянство докладе до цього своїх сил, як докладало досі.

Не забуваймо, що кожна, навіть мінімальна, але добре зорганізована й, головне, систематично подавана підтримка з боку кожного окремого громадянина зможе створити міцну і сталу підбудову для всієї діяльності Державного Центру і його органів, зможе забезпечити безперервний, постійно збільшуваний хід і обсяг їхньої праці, забезпечити тверду основу для неї.

Усвідомім собі й пам'ятаймо, що визвольна політика вимагає незалежної матеріальної бази. Ми знаємо, ціною яких зусиль і натруження українці, що перебувають поза межами Батьківщини, здобувають собі хліб щоденний. Але ми знаємо також у яких невимовно тяжких умовах і під яким терором живе наш нарід у поневоленій батьківщині, змагаючись за своє визволення. Свідомі цього, ми закликаємо українських патріотів тут, у вільному світі, поза межами того терору, приділити з своїх трудових заробітків на наші національно-державні й визвольні цілі, щоби створити потужний фонд для української визвольної боротьби й державної праці, й тим самим спричинитись до їх успішності. З окремих, хочби й малих трудових внесків створімо цей, так потрібний для незалежної визвольної боротьби, фонд.

Ми закликаємо всіх українських громадян, кому дорога справа визволення змученого чужинецьким терористичним пануванням рідного народу і справа відновлення державної самостійності нашої батьківщини, кому лежить на серці дальша успішна праця нашого Державного Центру, відгукнутись на це звернення й прийти з підтримкою всіма можливими способами й засобами.

Сплатіть тепер і сплачуйте регулярно надалі податок 22 січня! Передплачуйте далі Позичку Визволення України! Хай не буде жодного українського громадянина, якому близькі наші завдання, що не

передплатив би Позики! Старі передплатники, закликаємо Вас набути облігації Позики! Громадяни! Приходьте постійно з Вашою підтримкою для Державного Центру!

Голова Української Національної Ради
Осип Бойдуник

Заступники Голови:

Іван Багряний
Євген Гловінський
Любомир Макарушка

Секретар:

Василь Діберт

На чужині, 15 травня 1954 року.

Українські організації! Спричиняйтеся до збірок Українського Національно-Державного Фонду!

Підміновуйте твердиню чужинецького, тиранічного панування над Рідним Краєм, над нашим народом, над Вашими найближчими!

Голова Виконавчого Органу

Симон Созонтів

Члени:

Спиридон Довгаль
Микола Лівицький
Михайло Воскобійник
Микола Хробак
Олександр Юрченко

Звернення Комісаріату Позики Визволення України

Усі ми, розсіяні по широкім світі, вважаємо себе часткою рідного народу.

Усі ми, що покинули Рідну Землю — хто давно вже, хто недавніми роками, хто в боротьбі, хто спасаючи себе перед переслідуванням лютого ворога — залишали Її з глибоким жалем у серці, з важкою тугою на душі. З єдиною мрією: повернутися з далеких країн на Батьківщину, побачити Її й бути завжди в ній.

Усі ми живемо щоденно думкою про Рідну Землю, про рідних свояків, близьких, знайомих, які там несуть ось уже довгі роки важкий хрест терпіння у ярмі нещадного окупанта.

Усі ми прагнемо, щоб доля нашої Рідної Землі, покращала. Щоб наш нарід на Українській Землі став справжнім, повним Її господарем.

Тому й ми усі маємо щире бажання: допомогти нашому народові у його змаганнях з ворогом, у його невпинній боротьбі за визволення.

Як же допомогти? Яке ж тоді наше завдання?

Хочемо допомогти.

Воно виразно виринає з нашого хотіння.

Треба цей щирий поклик нашого серця перемінити в дію. В таку дію, що не вимагає від нас ні особливої особистої посвяти, ні фізичних зусиль, ні особливого героїзму. Бо цей чин — це тільки матеріальна допомога тій установі, яка — ось уже роками — проводить політичну акцію в користах визволення України.

Там, на Рідній Землі, змагається — різними засобами й різними методами — наш нарід.

Тут, поза межами Рідної Землі, діє справжнє політичне представництво справжніх стремлень українського народу — Державний Центр — Українська Національна Рада, що є продовжувачем традиції визвольних змагань нашого народу, носієм традиції тієї доби, коли наш нарід створив і мав власну державу, Українську Народню Республіку.

Змагання нашого народу там, політична діяльність на міжнародному терені Української Національної Ради й цілого Державного Центру тут — продовжуються в спільному стремлінні до спільної мети. Бо політична акція нашого Державного Центру у вільному світі влегше боротьбу нашого народу, наближує день його перемоги.

Ворог знає це й тому різними засобами і різними шляхами поборює політичну діяльність нашого Державного Центру.

Ми повинні паралізувати ці зусилля ворога. Ми повинні робити все, щоб Українська Національна Рада, щоб Державний Центр не тільки мали змогу продовжувати цю велику для справи визволення українського народу політичну акцію на міжнародному терені, але й розгортати її на все нові ділянки. Бо кожного дня виринають нові проблеми, нові питання, що заторкують цілість української, національно-державної справи.

Для цього розгортання й поширювання політичної акції необхідні нові засоби. Їх повинні дати ми, українці у вільному світі. Ми, що прагнемо допомогти рідному народові.

Кожний має змогу це зробити шляхом Позички Визволення України. Підписуючи її — даємо змогу Державному Центрові, Українській Національній Раді, виконувати ті відповідальні й важливі завдання, що їх ставить перед нами теперішня міжнародна ситуація.

Поставмося поважно до справи визволення рідного народу. Не будемо говорити про те тільки на вічах і зібраннях. Зрозуміймо, що найбільш важливі постанови й найбільш необхідні постуляти не можуть бути здійснені, коли для цього немає відповідних засобів.

Саме цих грошових засобів вимагає тепер від нас інтерес нашої справи.

Березнева сесія УНРади заманіфестувала ще раз силу організованих дій нашого Державного Центру. Успішний перебіг III сесії та її ухвали зобов'язують Виконавчий Орган ще ширше розгорнути роботу на внутрішньому й зовнішньому відтинках. Але ті ухвали зобов'язують і українських громадян — дати матеріальні засоби Державному Центрові для розгортання й поживавлення визвольної акції.

Слід звернути увагу, що жиди в США в році 1953 зібрали на поміч своїй батьківщині — Ізраїлеві 41.237,100 доларів!

Спитаємо ми, українці себе, скільки ми зібрали на нашу визвольну справу?

У вільному світі нас нараховують щось два мільйони. Якби кожний вніс тільки по одному доларові,

то наш Державний Центр мав би потрібні засоби для всебічної роботи. Наші дипломати показали б свій політичний хист — виступали б на кожній міжнародній конференції; наші журналісти й політики відбували б десятки й сотні зустрічей з світовими політичними діячами, а світова преса містила б куди більше матеріалів про терпіння українського народу в большевицькій неволі та про його боротьбу за свою демократичну державу.

На все це треба великих матеріальних засобів.

І ми їх дамо.

Дамо, підписуючи Позичку Визволення України!

Бо це — найбільш відповідальне наше завдання.

Позичку Визволення України можна вписувати у всіх місцевих чи красивих Уповноважених Головного Комісаріату Позички.

Список привітань, що надійшли до III-ої Сесії УНРади

Його Високопреосвященство — Митрополит УАПЦ Ніканор, Карльструе.

Його Ексцеленція Архiepіскоп Кир Іван Бучко, Рим.

Американський Комітет Визволення від большевизму, Мюнхен.

Англо-Українське Товариство, Лондон.

Комітет Об'єднання Народів Ідель-Уралу, Мюнхен.

Парижський Блок (Є. Гегечкор і Н. Цінцадзе), Париж.

Союз Українських Ветеранів, Німеччина.

Пан-Американська Українська Конференція, Нью-Йорк.

Український Конгресовий Комітет, Нью-Йорк.

Комітет Українців Канади, Вінніпег.

Провід Організації Українських Націоналістів (полк. Мельник).

ДОВРУС, США, Нью-Йорк.

М. Степаненко, Нью-Йорк.

Українська Революційно-Демократична Партія, Австралія.

Фронт Симона Петлюри, Лондон.

Проф. В. Мартос, Женева.

Ф. Бульбенко, Вашингтон.

Рада Представництва Виконавчого Органу в США, Нью-Йорк.

Комітет будови храму УАПЦ в Парижі.

В. Кохан, Вінніпег.

П. Олексієнко, Чикаго.

Український Національно-Державний Союз, Відділ в Детройті.

Головна Управа ДОВРУС в Німеччині (проф. Я. Вакуленко).

Товариство Інженерів - Абсолютентів Української Господарської Академії, Мюнхен.

Українська Висока Політехнічна Школа — УТГІ, Мюнхен.

Легіон Симона Петлюри, Новий Ульм.

Союз Українських Націонал-Демократів, Нью-Йорк.

Союз Товариств Сприяння УНРаді, Нью-Йорк.

Українська Вільна Академія Наук (УВАН) в Німеччині, Мюнхен.

І. Майстренко і Е. Бобикевич, Мюнхен.

Матірний Союз Українок, Нью-Йорк.

Олена Кисілевська, Голова СФУЖО, Оттава.

Стипендійний Фонд ім. Олега Ольжича, Чикаго.

Комітет Сприяння УНРаді, Ганновер.

Комітет для переведення громадської консолідації в Півн. Зах. Німеччині, Ганновер.

Український Конгресовий Комітет Америки, Відділ Сент-Бенд, Індіана.

Д-р М. Ковалевський, Зальцбург.

Об'єднання Українців у Великій Британії, Лондон.

Світовий Добрусівсько-Сужерівський Рух, (США-Канада).

Крайова Команда Української Національної Гвардії на Зах. Німеччину.

Головна Управа Союзу Українців у Бельгії, Льєж.

Головна Команда Української Національної Гвардії.

Група Українців-емігрантів в Австралії.

Краєва Команда Української Національної Гвардії в Австралії.

Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині, Мюнхен.

Група Членів і прихильників УНДС в Гетесбурзі.

Українське Євангельське Об'єднання в Америці і Канаді.

Українська Євангельська Місія в Зах. Німеччині, Штететгофен.

Український Національно-Державний Союз, Відділ в Бостоні.

Проф. В. Приходько.

Родина Дмитра Соловея, Сант Пауль.

Українська Громадська Опіка у Франції.

І. Піддубний, Трентон.

Краєва Команда Української Національної Гвардії у Великій Британії, Лондон.

Європейська Федерація був. Українських Комбатантів і Українське Військове Товариство в Франції.

СУЖЕРО, Торонто.

С. Підгайний, Торонто.

Союз Українських Пластунів в Німеччині, Мюнхен.

Союз Українських Студентів, Мюнхен.

Ген.-Поручник О Загородський, Нью-Йорк.

Українська Секція Суспільної Служби, Інсбрук

Білоруська Національна Рада.

Д-р І. Рудницький, Мадісон, США.

Я. Прокопович, Франція.

Голова Управи Об'єднання Українських Жінок в Німеччині, Мюнхен.

Ген.-Хор. К. Смовський, Міннеаполіс, США.

Головне Козаче Представництво, Мюнхен.

Білоруський Національний Комітет, Мюнхен.

Д-р Ничка Гр.

УНДС, Відділ Ст. Паул, Міннеаполіс.

Генеральна Управа Союзу бувших Українських Вояків, Торонто.

Д-р П. Фірман, Член Парляменту Сполучених Штатів Бразилії.

Редакція і читачі часопису «Хлібороб», Курітіба, Парана (Бразилія).

Український Союз у Бразилії.

Д-р В. Кобилянський, кандидат на посла до Союз. Штату Парана (Бразилія).

Контрольна Комісія Союзу Товариств сприяння УНРаді в США.

Українська Громада м. Форт Вейн, Індіана, США.

ДОБРУС у Вел. Британії.

Товариство Сприяння УНРаді в Інгольштадті, Німеччина.

Безпартійні Українці французької зони Німеччини.

І. Павликовська, Філадельфія.

Короткі життєписи

Д-Р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ

Уроджений в Галичині. Гімназію покінчив в Станиславові, університетські студії почав на правничому факультеті у Львові, закінчив у Відні і там був промований на доктора прав. За час університетських студій у Львові був головою Академічної Громади у Відні й головою студентського товариства «Січ». До вибуху першої світової війни — кандидат адвокатури спершу у Львові, потім у Дрогобичі (Галичина). Під час першої світової війни, як звільнений від військової служби в Українських Січових Стрільцях, був співробітником львівського тижневика «Свобода». З початком 1918 року відкрив адвокатську канцелярію у Львові, був одним з основників і секретарем Митрополичого Добродійного Комітету та Українського Товариства Опіки над Молоддю.

Після перебрання українцями влади в Галичині 1 листопада 1918 р. Д-р С. Витвицький був обраний секретарем Української Національної Ради і в тому характері підписаний на зладженім ним акті злуки (Акт Соборности) з 22 січня 1919 р. Член Українського Трудового Конгресу, що відбувся в Києві в січні 1919 р. В уряді Західньо-Української Народньої Республіки від квітня 1918 р. був керманичем ресорту закордонних справ, а потім державним секретарем того ж ресорту. В грудні 1919 року був відправлений до Варшави, як заступник голови Дипломатичної Місії до Польщі (головою був покійний Президент Андрій Лівницький). На тому становищі працював головню над облегшенням польського окупаційного режиму і визволенням українських політичних в'язнів та українських полонених вояків, виконуючи ряд інтервенцій у шефа польської держави, в польському уряді і перед передовими польськими політичними діячами.

Після заключення т. зв. Варшавського Договору між Урядом Української Народньої Республіки і Польщею, склав в польському міністерстві закордонних справ протест проти цього Договору і був приневолений залишити варшавську Місію. Від липня 1920 р. до лютого 1921 р. кермував ресортом закордонних справ західньо-українського Уряду, що в той час перебував у Відні. Від лютого 1921 р. до березня 1923 р. був Головою Політичної Місії західньо-українського Уряду в Парижі і Лондоні.

Після повороту до краю в 1924 р. — адвокат в Дрогобичі. Там же на протязі 15 років без перерви — голова політичної організації УНДО і культурних та господарських повітових установ. Від 1924 р. до 1939 безперервно був членом Центрального Комітету партії УНДО. Від 1936 р. до упадку Польщі — посол до варшавського сойму, а від 1938 р. — заступник голови партії УНДО та Української Парляментарної Репрезентації в польському парламента. Від 1936 до 1939 р. член управи Українського Ревізійного Союзу Кооперативів і Центрального Союзу Кооперативів та член Виділу Просвіти у Львові.

Від січня 1940 р. до липня 1944 р. адвокатом в Сяноці.

В листопаді 1945 р., вже на еміграції д-р Витвицький був обраний заступником голови ЦПУЕ і керманичем його правного Відділу. На цьому становищі залишався до березня 1949 р. Із заснованням Української Національної Ради в липні 1948 р. один з її заступників голови, а від червня 1949 р. заступник голови її Виконавчого Органу і керманич ресорту закордонних справ (на першому становищі до січня 1954 р., на другому до 6 березня 1954 р.).

Від травня 1950 р. Голова партії УНДО на еміграції. В листопаді 1951 р. обняв пост Представника Української Національної Ради в США. В січні

1954 р. став Головою Виконного Органу УНРади, задержуючи при тому ресорт закордонних справ.

6 березня 1954 року був одногослосно на III Сесії УНРади вибраний її Головою і як Голова УНРади, згідно з Тимчасовим Законом, перебрав титул, права і обов'язки Президента Української Народньої Республіки в екзилі.

ОЛЕКСАНДЕР УДОВИЧЕНКО

Генштабу генерал-поручник

Народився Олександр Іванович Удовиченко 20 лютого 1887 року в м. Харкові. Середню освіту здобув у реальній школі у 1905 році, а військово-фахову в Военній Топографічній школі, яку закінчив у 1908 році з рангою підпоручника. Від цього часу займав офіцерські посади в 6. російській царській армії, в лейб — гвардії Єгерському полку, на практичних фахових топографічних працях в Єнісейському пішому полку, а в часі Першої Світової війни — у 129 Бесарабському пішому полку. Після поранення — у штабі Південно-західного фронту, звідки в році 1916 був командирований для проходження вищої військової освіти в Миколаївській Військовій Академії в Петрограді. По скінченні академічних курсів у 1917 р. О. Удовиченко виконує службу ад'ютанта штабу III Кавказького корпусу, а дещо пізніше начальника штабу 21 дивізії того ж корпусу. У цій дивізії за бій коло с. Іване—Пусте О. Удовиченко був відзначений високою нагородою «золотою зброєю».

В часі революції у 1917 р., коли в Києві створилась Українська Центральна Рада, Удовиченко брав жваву участь в українізації частин III Кавказького корпусу й очолював Українську Корпусну Раду. У жовтні викликав його до Києва Симон Петлюра у своє розпорядження, на становище дорадника у військових справах. У дальшому тягу визвольної боротьби О. Удовиченко під проводом Симона Петлюри брав діяльну участь у зформуванні знаменитого Гайдамацького Коша Слобідської України.

Постійна близька і тісна співпраця О. Удовиченка з Головним Отаманом Симоном Петлюрою перейшла в особисту дружбу. Головний Отаман пропонував О. Удовиченкові високі відповідальні пости, однак він завжди ухилявся від зайняття запільних посад, даючи перевагу становищу начальника на бойових фронтах в ролі незмінного командира дивізії чи групи. Під час перебування німецьких військ у Києві в 1918 р. О. Удовиченко займав посаду командира 2 дивізії Січових Стрільців, а пізніше займався формуванням Українського Генерального Штабу, в якому залишився й за час гетьманату. З жовтня 1918 до березня 1919 року О. Удовиченко виконував обов'язки генерал-квартирмейстера південно-західного фронту з головним завданням координації чинів поміж Галицькою і Наддніпрянською арміями проти поляків. У 1919 р. О. Удовиченко особливо відзначився, як командир 3 Залізної стрілецької дивізії в завзятих боях Вапнярської операції.

У грудні 1919 р. О. Удовиченко через захворювання на тиф опинився був у полоні добровольчої армії ген. Денікіна. По видужанні він з групою повстанців прорвався з Одеси і пішки примандрував до Могилева-Подольського, де відновив 3-тю Залізну

стрілецьку дивізію і керував нею у всіх наступних бойових акціях аж до відходу армії УНР за Збруч в 1920 р. Головний Отаман Симон Петлюра за видатні бойові чини підвищив О. Удовиченка, тодішнього вже полковника, до ранги генерал-хорунжого (1920).

В час інтернування українського війська в Польщі ген. Удовиченко виконував обов'язки генерал-інспектора Армії УНР. У 1924 р. він з групою воєнків переїхав з табору в Каліші до Франції, де працював звичайним робітником на різних заводах, не покидаючи при тому і жвавої громадської та військової праці серед українців на еміграції. Від часу прибуття до Франції і по нині він очолює там Українське Військове Товариство, а від 1953 р. є головою Європейської Федерації Українських Військових Організацій.

ОСИП БОЙДУНИК — ГОЛОВА УНРади

Народжений дня 8 грудня 1895 року в Західній Україні. За освітою — економіст. Закінчив високу торговельну школу у Празі.

Учасник українських визвольних змагань від 1918 року, з початку в Українській Галицькій Армії, а відтак в Армії Української Народньої Республіки до листопаду 1920 року.

Від грудня 1920 року учасник революційно-визвольного підпілля і член Української Військової Організації. Один зі співосновників Українського Націоналістичного Руху і співтворець Організації Українських Націоналістів на I-ому Конгресі Українських Націоналістів в 1929 році, якої й тепер є членом і членом Проводу Українських Націоналістів.

Довголітній голова української Академічної Громади і Групи Української Національної Молоді в Празі.

Впродовж своєї революційно-підпільної, суспільно-громадської і політичної діяльності кількакратний і дволітній в'язень польських тюрем, а в кінці й німецького концентраційного табору Брец-Саксенгаузен.

Активний учасник з рамени ОУН всіх підготовчих праць по створенню Української Національної Ради. Починаючи від I. Сесії УНРади в червні 1948 і дотепер незмінний член Президії і заступник Голови УНРади.

На III. Сесії УНРади обраний на становище Голови Української Національної Ради.

ІВАН БАГРЯНИЙ

Народився 1907 року на Полтавщині, в родині робітника, муляра. Мати селянського роду.

Освіту здобув: а) Закінчив церковно-приходську школу ще за царського ладу. б) Закінчив Вище-Початкову школу вже в часі революції в 1919 році, з українською мовою й українською програмою викладання. в) Закінчив ремісничу тех-проф-школу в 1922 році, з дворічною програмою навчання. г) Закінчив Художньо-Керамічну Проф-школу в Краснопіллі в 1924 році, теж з дворічною програмою навчання. д) В 1926 році вступив до Київського Художнього Інституту — колишня Українська Академія Мистецтв, — закінчив у 1929 році, але до захи-

сту дипломної праці не був допущений через політичну неблагонадійність та «соціальну невпевність» (материн рід був багатий, національно свідомий, і дехто з нього служив у війську УНР, через це ще до колективізації репресований). Політична неблагонадійність почалася дуже рано — з перебування в т. зв. УКРЮС (Українська Юнацька Спілка), і була вже власним надбанням.

Після ліквідації (заборони) УКРЮС, лишився поза будь-якою легальною політичною організацією, бо до комсомолу свідомо не пішов (при відомому злитті), в зв'язку з чим був рано взятий на спеціальний облік ГПУ.

В між-часі, між закінченням керамічної школи й інститутом, жив і працював на шахтах Донбасу, де належав до політичного руху т. зв. «робітничої опозиції».

Від 1926 року друкувався в журналах — «Глобус», «Життя й Революція», «Червоний Шлях». За духом і спрямованістю творчості зразу ж потрапив до т. зв. «попутників», або другими словами, до «буржуазних націоналістів», офіційно й зарані визнаних за неблагонадійних, за «непролетарських» письменників, чужих советській владі. Організаційно належав до літературного об'єднання МАРС (Майстерня Революційного Слова), неофіційно іменованого київською філією ВАПЛІТЕ, куди входили такі письменники, як сл. пам'яті Б. Антоненко-Давидович, В. Підмогильний, С. Плужник, Григорій Косинка, Гордій Брасюк...

За час від 1926 р. по 1932 р., по день арешту, вийшли окремим виданням книжки:

«ДО МЕЖ ЗАКАЗАНИХ» — збірка поем і віршів, у в-ві «Маса». За дух збірки говорить вже сама назва.

«СКЕЛЬКА» — історичний роман, в-во «Книго-спілка».

«АВЕ МАРІЯ» — авторським накладом. Остання за своїм духом ніяк не могла бути видана жадним видавництвом, бо не пройшла б через політичну цензуру, тому видана самим автором і була скоро вся конфіскована по крамницях.

При кінці двадцятих років вся творчість письменника була скваліфікована офіційною советською критикою, як активно й прямо «контрреволюційна», з відповідними політичними й організаційними висновками. Письменника наіменовано «куркульським ідеологом», на початку 1932 року заарештовано й посаджено до тюрми. Всі твори skonфісковано та знято з бібліотек і з продажу.

Після року самотнього ув'язнення засуджений Колегією ГПУ в 1933 році до 5-ти років далеких концтаборів без права листування. Відбував термін у БАМЛАГу. Після втечі був заарештований знову в 1938 році й просидів у в'язницях два роки й чотири місяці... Загалом просидів у тюрмах і пробув в концтаборах біля 9-ти років.

В 1943—44 і початок 1945 років був у національному партизанському рухові.

В 1945 році був головою Українського Комітету на Тироль в Інсбруку.

В 1945 році був одним з організаторів і основоположників Української Революційно-Демократичної Партії і відтоді є її незмінним провідником.

В 1945 році в часи розпаду репатріяції написав протест-брошуру «Чому я не хочу повертатися до СРСР», яка згодом вийшла кількома мовами.

В 1946 році був одним з основоположників об'єд-

нання українських письменників на еміграції МУР (Мистецький Український Рух).

В 1946 році був одним із основоположників і першим головним редактором часопису «Українські Вісті».

В 1948 році — член ВО УНРади, керівник Ресорту Преси й Інформації.

В 1949—50 — один із основоположників і перший Голова Бльоку Українських Демократичних Партій.

В 1950 р. — заступник Голови ВО, член ВО без ресорту.

З січня місяця 1952 року по березень 1954 — Урядуючий Голова УНРади.

Крім політичної діяльності, написав ще на еміграції низку публіцистичних статей і брошур. Написав кілька пісень і маршів. Також написав і видав ряд книг:

«ТИГРОЛОВИ» — нагороджений першою премією на літературному конкурсі у Львові. «САД ГЕТСИ-МАНСЬКИЙ», «МОРИТУРІ», «ГЕНЕРАЛ», «ОГНЕННЕ КОЛО», «РОЗГРОМ», збірник «ЗОЛОТИЙ БУМЕРАНГ».

СИМОН СОЗОНТІВ

Симон Созонтів народився на Слобожанщині в 1898 р. Там же скінчив середню школу в 1916 р., після чого вступив до Харківського Технологічного Інституту. Будучи мобілізованим на початку 1917 р. до війська та перебуваючи на службі в Царицинському Студентському баталіоні, бере участь, як член Військової Української Ради, в роботі по відокремленню українців з російських полків в українські формації та переправлення їх до 1-го Українського Корпусу.

Перебуваючи далі в Одеській Військовій Школі, як член Військової Ради, працював для створення українських частин в Одеській військовій окрузі. Був членом 3-го Військового з'їзду в Києві (20—25 жовтня 1917 р.). Починаючи з цього часу, безнастанно перебував в складі Армії Української Народної Республіки на командних посадах: спочатку в Запорізькому Корпусі, а потім був курсовим старшиною єдиної Української Військової Школи, в рядах якої й був інтернований у польських таборах.

В 1923 р. переїхав на студії до Чехословаччини, де й скінчив в 1927 р. Українську Господарську Академію з дипломом інженера-технолога.

В 1927 р. переїжджає до Франції, де перебував до цього часу як промисловець (власник фабрики гумових виробів).

Одночасно бере визначну участь в громадсько-церковній та політичній праці серед української еміграції в Франції. Є головою організації «Громадська Опіка», членом багатьох українських організацій та Головою Українського Громадського Центрального Комітету, що об'єднує без винятку все українське організоване громадянство у Франції. До цього часу був від дня постанови Української Національної Ради та ВО — Головою представництва на Францію.

В Парижі заснував Франко-Українське Видавництво, що видало чимало книжок в українській та французькій мовах та видає тепер французькою мовою місячник «Вільна Україна».

Марки екзильного Уряду

1. Обігова серія з нагоди відкриття I-ої Сесії УНРади

2. 30-ліття проголошення Соборности
3. Десятиліття проголошення незалежності Карпатської України
4. 30-ліття Листопадового Зриву
5. Добродійна серія для українських військових інвалідів

6. 300-ліття здвигу Б. Хмельницького
7. Серія діячів
8. Жалібна марка з приводу смерти А. Лівичького
9. Марійський Рік 1954

1. Коженська на А. Пресіорас
погано боуна заїсоти ковані 1929-33р.

2. Кемпа нагіт на Укр. фелд у виїзду віїм

3. Мішаним елементу як заборона проїхати Новий Ріст.

4. Менавирне авіаційні - 90 новотунітунік

5. Зах. Укр. землі 61944р. мола 10.5 мис. наєє.
54 " 8.1+ "